

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05721

FUN KRILOVS MESHOLIM

Ivan Andreevich Krylov

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פון קרילאווס משלים

איוואן אנדרייעוויטש קרילאוו

ל. אליצקי

פּוֹן קרילאַווּס מישלים

פּאַרלאַג, "ידיש בוך"
וואַרשע - 1950

הילע געצויכנט פון :

הענריק העכטקאפ.

אילוסטראציעס פון :

א. קאניעווסקי;

א. לאפטיעוו;

ג. יעטשעאיסטאוו;

ב. באַיוסקין;

י. וואסנעצאוו;

מ. גארשמאן;

א. סאפאדשניקאוו;

ק. קרוטקאוווסקי;

א. טארנאוו א.א.

L. OLICKI

FUN KRYŁOWS MESZOLIM

(Baśnie)

Wyd.: „Idisz Buch“, przy CKŻWP

Warszawa 1950

Druk. „Nowe Życie“ Warszawa, ul. Tłomackie 5.

Form. A5. Nakł. 3 000. B-1107-855.

אי. א. קרילאוו

(ביאגראפיע)

דער גרויסער רוסישער משלים־שרייבער איוואן אנדרייעוויטש קרילאוו איז געבוירן געווארן אין יאָר 1769 אין אַ פּאַמיליע פון אַן אַרמייאוישן אָפּיציר.

קרילאָוו פּאָטער איז נישט לאַנג פאר זיין טויט איבערגעגאנגן גען אין ציוויל־דינסט. ער איז געוואָרן אַ קליינער באַאמטער אין טווער. ער איז געשטאַרבן, ווען זיין זון, איוואן, איז אלט געוואָרן ניין יאָר.

פאר דער פּאַמיליע איז אָנגעקומען אַ צייט פון האַפּנונגלאָזער אַרעמקייט. צוליב דוּחַ אין מיטלען האָט איוואן אנדרייעוויטש נישט געקאָנט באַקומען קיין געהעריקע ריכטיקע בילדונג. ער האָט זיך געלערנט מיט הפּסקות אין אַ הויז פון איינעם אַ גוטבאַזייער, צו־שאַהנדיק זיך אַלס חכר צו די פּריציזשע קינדער.

אומגעפער צו עלף־צוועלף יאָר האָט קרילאָוו אָנגעהויבן דינען ווי אַ שרייבער אין אַ קאַנצעלאַריע. עס איז אים פּאַרהגעשטאַנען אַ לעבנס־זוּעג פון אַן אומבאַמערקטן קליין מענטשל.

די אַרעמע, אומגעבילדעטע, אָפּגעשטאַנענע באַאמטן־סביבה, אין וועלכער קרילאָוו איז אויפגעצויגן געוואָרן, האָט אים געלערנט, אַז מע האַרף בייגן דעם רוקן פאר די באלעבאטיים פון לאַנד, פּאַרן ישטאַרקן מאַכטהאַבער, פאַרן רייכן גוטבאַזייער, פאַר יעדן נאַטשאַל־ניק, די דאָזיקע סביבה האָט אים נישט געקאָנט אויסלערנען צו אַכטן און לייב האָבן די גוטבאַזייערישע אָרהנונג. די שווערשע קינד־היים האָט באַווויגן קרילאָוו צו האַסן די מאַכטהאַבער פון לאַנד, וועלכע ער האָט געדאַרפט דינען און זיך אונטערטעניקן.

אַלס ווערנדיק דרייצן יאָר, האָט זיך קרילאָוו צוזאַמען מיט דער מוטער אַריבערנעקליבן קיין פעטעחבורג. אין אַ יאָר אַהיים האָט ער

אָנגעהויבן שרייבן פיעסן: קאמישע אָפערעס, טראַגעהיעס, קאָמעדיעס. פון יאָר 1787 האָבן זיך קרילאָווס ווערק — צווישן זיי אויך זיינע ערשטע משלים — אָנגעהויבן באַווייזן אין זשורנאַלן. און נאָך אין אַ צוויי יאָר אַרום אין יער, אַ צוואַנציגטע יאָרער, וכוּ, אַרויסגעטרעטן מיט אַן אייגענעם זשורנאַל, וועלכן ער האָט וואָר-שיינלעך איינגעזען אַליין אָנגעשריבן. דער דאָזיקער זשורנאַל האָט געהייסן „די פּאָטש פון גייסטער“.

אין זיינע ווערק אין קרילאָוו שאַרף אַרויסגעטרעטן קעגן דעם לייבאייגנטום - רעכט און די גוטבאַזיצער-לייבאייגנטומער, געשילדערט די מאַראַלישע צעלייגונג פון דער אַדל-געזעלשאַפט. די טע-אטער-נאַטשאַלסטווע האָט נישט געוואַלט שטעלן זיינע פיעסן; די שרייבער פונעם אַדל זיינען געווען באַליידיקט פון די אַנפאַלן, וואָס זיי האָבן געפונען אין קרילאָווס פיעסן. נאָר קרילאָוו האָט זיך נישט אונטערגעגעבן. זיך צעקריגנדיק מיטן טעאטער-נאַטשאַלניק, דעם פּריץ סאַמאָיאָוו, וואָס אונטער זיין נאַטשאַלסטווע האָט ער גע-זיגט, איז ער אוועק פון זיין אַמט און אָנגעשריבן צוויי בייטיקע ברויורפאַמפּלעטן קעגן זיינע פיינט. די דאָזיקע ברויור זיינען איבער-געגאַנגען פון האַנט צו האַנט אין אָפּשריפטן. אַ בחור אָן אַ פאַמיליע, אָן משפּחה, אָן אַ פּאַסטן, אָן געלט און אָן פאַרבינדונגען איז אַרייַן-געטרעטן אין קאַמף מיט די מעכטיקע לייט פון דער אַדל-מלוכה.

אין פעטערבורג האָבן אין יענע יאָרן עקזיסטירט קרויזלעך פון ליטעראַטור-לייבאַכער, אין וועלכע עס זיינען אַרייַנגערעטן אויך שרייבער, אומצופרידענע מיט דער טיראניי פון דער צאַר; און די לייבאייגנטימער. צווישן דער יוגנט, וואָס האָט פאַרקערט אין די דאָזיקע קרייזלעך, צווישן די יונגעלייט, אומפאַרזיכטיקע, אַנט-שאַסענע, הוציקע, האָט זיך טיילמאַל באַוויזן אַ מענטש, וואָס האָט זיי אַלע איבערגעשטימטן סיי מיט דער עלטער (ער איז שוין געווען אַ פּערציקער), סיי מיט גרויסער געלערנטקייט, סיי מיט דער טיפּקייט פון רעוואָלוציאַנערער אַנשויונג, סיי מיט דער רייפער קלאַרקייט פון געדאַנק. דער דאָזיקער מענטש, וועלכער איז זעלבן אַרויסגעטרעטן אין דער ליטעראַטור, האָט שוין אַ סך יאָרן געאַרבעט איבערן שאַפן אַ ווערק, וואָס האָט אים און אַ יאָר אַרום געבראַכט אין פעסטונג-הויס און קיין סיביר, אין ווייטער פאַרשיקונג. וואָס האָט פאַר-אייביקט זיין נאָמען, זיין רוים אַלס רעוואָלוציאַנערן שרייבער. האָס איז געווען דאָדישטשעוו, דער אויטאָר פון „רימעס פון פעטערבורג קיין מאַסקווע“. ער איז געווען דער לערער פון דער פּאַנעשרטיע-נער פעטערבורגער יוגנט פון יאָר 1789 — דאָס זעלבע יאָר, ווען ס'האַט זיך אָנגעהויבן די ברויורשאַנע רעוואָלוציע אין פּראַנקרייך, ווען ס'האַבן זיך אויף איר אָפּגערויפן מיט אומרום און באַווייסטערונג

א סך, א סך אין רוסלאנד, ווען דער יונגער קרילאוו האָט אַרויס
געגעבן זיין „די פּאָטשט פון גייסטער“.

קרילאוו איז געווען אַ מיטגליד פון איינעם פון די קרייזלעך,
צו וועלכן ראדישטשעוו איז געווען באַזעט. די גליענדיקע רייד פון
ראדישטשעוו, זיין ריזיקעד געדאַנק האָבן נישט געקאָנט נישט מש-
פיע זיין אויפן יונגן קרילאָוו. איז אָט איז ער אין זיין „די פּאָטשט
פון גייסטער“ אַרויסגעטרעטן אין קאַמף מיטן סאַציאַלן בית. אין
סאַטירישע פּאַרציכענונגען האָט ער דעמאָסטריט די מאַכטהאַבער,
די צאַרישע מאַכט, די מאַכט פון די רייכע גוטבאַזיצער. ער האָט
אַרונטערגעריסן די ריכטער און טשינאַוויקעס, די צבוועקעס און
חונטנים, די אַדל־לייט, וואָס הרוקן אַרויס געלט פון זייערע לייב-
קנעכט פאַר זייערע אומגעצוימטע תּאוות.

„די פּאָטשט פון גייסטער“ האָט אומגעזעהרט צו עקזיסטירן,
נישט דערצייענדיק ביזן סוף יאָר, — אַמוואָרשינעלעכסטן צוליבן
הרוק פון דער רעגירונג. נאָר אין צוויי יאָר אַרום, אין יאָר 1792,
האָט זיך קרילאָוו ווידער גענומען אַרויסגעבן אַ זשורנאַל, דאָס מאַל
האָט ער שוין נישט געאַחבעט אַליין, נאָר צוזאַמען מיט אַנדערע
אַפּאָזיציאָנעלע שרייבער. דער דאָזיקער זשורנאַל האָט געהייסן „דער
טאַבאַכאָכטער“ און ער איז אויך געווען אַזאַ בונטאַרישער און דרייט
לעכט אַ רוי זיינע לידער און דערציילונגען, צווישן זיי די אויסגע-
צייכנטע דערציילונג „קאַאיב“. אין דעם דאָזיקן ווערק דער-
ציילט ער וועגן אַ געוויסן מזרחדיקן צאַר, וועלכער „האָט גאַרנישט
אַונטערגענומען אָן דער איינשטימונג פון זיין ריוואַן (דאָס הייסט
זיין ראַט); נאָר אַזוויי ער האָט ליב געהאַט שלום, פלעגט ער, כדי
אויסצומיידן מחלוקת, אַזוי אַטהייבן זיינע ריידעס: „הערן! איך
פאַרלאַנג האָס־און־דאָס; ווער עס האָט עפעס קעגן דעם, דער קאָן
עס פריי אַרויסזאָגן, און תּיכף־ומיד וועט ער קריגן פינף הונדערט
שמיץ מיט אַן אָקסן־אָדער איבער די זיילן, און נאַכער וועלן מיר
באַטראַכטן זיין שטייט (דאָס הייסט מיינונג)“. מיט אַזאַ טרעפלעכער
פּאַרזיידע האָט ער אונטערגעהאַלטן די פּולשטענדיקע איינשטימי-
קייט צווישן זיך און דעם ראַט.

דער ראַט פונעם צאַר קאַאיב האָט לעבעדיק דערמאָנט די מיט-
צייטלעך דעם ראַט פון יעקאַטערינע דער צווייטער: קאַאיבס פּלאַט-
קעפּיקע און נידערטרעדיקע מאַנגאַטן — אַסלאַשיד, דורנאַה,
הוואַבילוי — זיינען שטאַרק ענלעך געווען צו די רוסישע מאַנגאַטן,
און אויך דאָס גאַנצע העלפּאַרביקע און ביזע בילד פון זעלבסט-
הערשערישן ווילקיר, געשילדערט פון קרילאָוו אין זיין דערציילונג.

האָט די מיטצייטלער דערמאָנט דעם ווילקיר, וואָס האָט געהערשט אין רוסלאַנד.

אין דער סאַטירע „א ליבזרעדע צום אַנדענק פון מיין זיידן“ האָט קרילאָוו אין געשמאלט פון א געוויסן, אויסגעלויבטן גוט באזיצער, בייסיק אָפגעחוקט פון דער לייבקנעכטשאפט. די דאָזיקע „רעדע“ האָלט אַן אַרלמאַן אַ לייבאייגנטימער: ער איז אַנטיקט פון דעם „זיידנס“ טאַלענטן, — צום ביישפּיל, אויפן געביט פון יאגד-איבערפאלן אויף די פויערישע פעלדער. ער זאָגט: „מינט נישט... אז אויך האָב וואָס אַרויסגעשטעלט אַלס ביישפּיל בלויז אין יאָגד; נין, דאָס איז געווען איינער פון זיינע לעצטע טאַלענטן; אויסער דעם, האָט ער געהאַט טויזנטער אַנדערע, אַנשטענדיקע און נויטווענדיקע פאַר אַן אונדזערין נאַשבראַט אַן אַרלמאַן; ער האָט אונדז באַוווּזן ווי אַן אַדעליקער מאַן דאַרף פאַרלעבן אין אַ וואָך האָס, וואָס צוויי טויזנט פּראָסטאַקעס אַרבעטן וואָס אין אַ יאָר; ער האָט געגעבן באַרימטע ביישפּילן, ווי מע קאָן די דאָזיקע צוויי טויזנט מענטשן שמויסן מיט נוי אַ צווייהרטיג מאָל אין יאָר; ער האָט פאַרמאַגט דעם טאַלענט צו מיטיקן אין זיינע דערפער מיט פּראַכט און לוקסוס, זוען עס האָט זיך אויסגעוווּזן, אַז האָרט ווערט אָפּגעהיט דער גרעסטער תענית, און מיט אַזאַ קונסט האָט ער זיינע געסט געמאַכט אָנגענעמע איבעראַשוונגען. אַזוי, מינע הערן! עס פּלעגט אָפט טרעפן, אַז מיר קומען צו פּאַרן צו אַן אים אין האָרף אויף מיטיק און מיר זעען אַלע זיינע פויערים בלאַסע, שטאַרבערדיקע פון הונגער, באַקומען מיר מורא אַליין נישט צו שטאַרבן ביי זיין טיש מיט אַ הונגעריגן; קוקנדיק אויף יעדן פון זיי, האָבן מיר באַשלאָסן, אַז הונדערט וויאָרט אַרום זיינע דערפער איז נישט כּנמצא נישט קיין סקאַרונקע ברױט, נישט קיין האַלב געפּטרט הינדל. נאָך סאַראַן אייגענומענע איבעראַשונגן זיך זעצנדיק צום טיש, טרעפן מיר אַ רייכקייט, וואָס איז, דאַכט זיך, געווען דאַרט אומבאַוויסט, און אַ שפע, וואָס קיין שאַטן פון איר איז נישט גע- ווען אין זיינע גיטער. די פּעיקסטע פון צווישן אונדז האָבן נישט תּופּס געווען, וואָס נאָך האָט ער געקאָנט אָפּשינדן פון די פויערים, און מיר זיינען געצווונגען געווען צו טראַכטן, אַז פון גאָרנישט האָט ער געשאַפן זיינע פּרעכטיקע סעודות.“

אינצווישן איז די געזעלשאַפטלעכע אַטמאָספּער אין רוסלאַנד, ווי אין גאַנץ איראָפּע, געווען אָנגעגלייט ביז דער העכסטער מדרגה. די פראנצויזישע ברוזשואזע רעוואָלוציע האָט געמאַכט ציטערן די מאַנאַרכן און די אַדל-לייט פון איראָפּע. די רעאַקציע האָט גע- שלאַגן אַליאַרעם; יעקאַטערינע די צווייטע און איר רעגירונג האָבן זיך באַמיט מיט אַלע כּוחות אויסצווואַרצלען די „קראַמאָלע“ ביי

זיך אין דער מלכות. אין יאָר 1790 איז דאָרשימשעו פארשיקט גע-
וואָרן קיין סיביר; נאָוויקאָוו, אַן אומאָפּהענגיקער שרייבער און
געזעלשאַפּטלעכער יונער, איז אין יאָר 1792 פאַרשפּאַרט געוואָרן
אין שליסלבורגער פעסטונג. די חוצפה פון דעם יונגן קרילאָוו און
זיינע פריינט האָט נישט געקאָנט נישט צוציען די אויפּמערקזאַמקייט
פון דער רעגירונג.

אין מאי יאָר 1792 איז אויפן פּערזענלעכן באַפעל פון דער
אויפּפּעראַטאָרין דורכגעפירט געוואָרן אַ רעוויזיע אין דער טיפּאָגראַפֿ
פּיע, וווּ עס האָט זיך געדרוקט „דער באַאָבאַכטער“. די פּאָליציי
האָט געזוכט די פּאַר דער מאַכט אומגעווננמשענע ווערק פון קיר-
לאָוו אין זיין פריינט קלוזין. די אַרויסגעבער פון דעם זשורנאַל
זיינען אויסגעפּאַרשט געוואָרן פון די פּאָליצייאישע מאַכטאַהאַנגען,
— קענטש, אַז די פריידענקעדישע ליטעראַטור זיינען געווען אונטער
אַ פּאַרדאַכט.

אין קומענדיקן יאָר ווידער — 1793 — איז קרילאָוו צוזאַ-
מען מיט קלוזינען צוגעטרעטן אַרויסצוגעבן אַ נייעם זשורנאַל
„סאַנט-פעטערבורגער מערקורי“. דער דאָזיקער זשורנאַל האָט שוין
נישט געקאָנט זיין אַזוי הויסט און שאַרף, ווי די צוויי פריערדיקע.
די אַרויסגעבער זיינען ביסלעכווייז געצוואנגען געווען צו פאַרלאָזן
זייערע פּאָליציעס. און פונדעסטוועגן האָט די רעגירונג נישט גע-
קאָנט נישט באַטראַכטן זיי אַלס געפּערלעכע ליטעראַטור, וועלכע מע
דאַרף אומשערלעך מאַכן.

עס איז באַשלאָזן געוואָרן אָנצונעמען קעגן די עזותדיקע זשור-
נאַליסטן די האַרבסטע מאַסמיטלען. דער „מערקורי“ איז געווען גע-
צוונגען איבערצוגיין פון „קרילאָווס און זיינע חברימס“ טיפּאָגראַפיע
אין דער טיפּאָגראַפיע פון דער וויסנשאַפּטאַקאַדעמיע און דאָרט
איז ער, אונטער דער השגחה פון דער מאַכט, געוואָרן אַ „כשרער“
זשורנאַל. קרילאָווס און זיינע פריינטס טיפּאָגראַפיע איז איבער-
געגאַנגען אין אַנדערע הענט. דערציענדיק דאָס אַרויסגעבן דעם
„מערקורי“ ביזן סוף יאָר, זיינען קרילאָוו און קלוזינע לויטן באַ-
פעל פון נאַטשאַלסטווע אַרויסגעפּאַרן פון פעטערבורג. מע האָט זיי
אַרויסגעטריבן פון דער רעזידענץ, מע האָט ביי זיי צוגענומען דאָס
וואָרט. קרילאָוו איז אויסגעשלאַסן געוואָרן פון דער ליטעראַטור, ווי
אַ שרייבער, וואָס איז נישט באַקוועם דער אדל־רעגירונג.

ער איז אויף לאַנג פאַרשוואַנדן פון די אויגן פון דער רעגירונג.
דער קעמפּערישער זשורנאַליסט און דראַמאַטורג איז ווידער געוואונ-
נען געווען זיך צו פּאָרוואַנדלען אין אַ „קליינעם מענטשן“, אַ פּאַלקס-
אינטעליגענט אָן אַ באַשטימטן מצב אין לעבן. עטלעכע יאָר האָט

קרילאוו געוויינט אין דער פראווינץ. ער איז געווען ביי פארשידענע פריצים, גוטבאויצער, — וואָרשיינלעך אין דער ראָל פון אַ שמוכּ פריינט, ואָדער סעקרעטאַר. די ליטעראַרישע קרייזלעך, ליטעראַרישע קאָמפּן זיינען אַוועק אין דער פאַרגאַנגענהייט.

פון יאָר 1799 ביז 1801 האָט קרילאָוו געוויינט אין דעם גוט פון פירשט גאַליצין. ער האָט געהאַלפּן דעם פירשט פירן די ווירט-שאַפט, געשפּילט אין קאַהטן מיטן פירשטלעכן זון, געגעבן קליינט קאַנצערטן; אויף פּידל פאַרן פירשט און זיין הויזגעזינט; אויסער דעם האָט קרילאָוו געגעבן לעקציעס די קינדער, וואָס האָבן געוויינט אין דעם פירשטס הויז.

דאָרט האָט ער אויך אָנגעשריבן אַ שפּאַס־טראַגעדיע „פּאַד-שטייפּאַ“. דאָס איז געווען אַ פּרוילעכער שפּאַס פאַר אַ ליבהאַכער הישן ספּעקטאַקל, אָבער קרילאָוו האָט אַהער אַריינגעפירט אַ סאַטיר רע אויף פּאַוועל דעם ערשטן, אויף זיינע דיטישע מייליטער־מענער, אויף די פּלאַנקעפּיקע סאַלדאַטן פון דעם פּרויסישן מוסטער.

עס זיינען אַריבער יאָרן, עס האָבן זיך געטוישט די צאַרן; יעקאַטערינען דער צווייטער, וועלכע האָט אַרויסגעטריבן קרילאָוו פון דער ליטעראַטור, האָט פאַרטרעטן פּאַוועל; אין יאָר 1081 האָבן די הויפּלייט דערמאָרדעט פּאַוועל און אַרויפגעזעצט אויפן טראָן זיין זון אַלעקסאַנדער דעם ערשטן.

פון דעם נייעם צאַר האָט מען דערוואַרט ענדערונגען צום בער-טערן. און ווירקלעך: ראַדישמישעו איז צוריקגעקערט געוואָרן קיין פּעטערבורג, און די דעגירונג האָט אים אַפילו צוגעצויגן צום צו-זאַמענשטעלן פּראָיעקטן פון מלחמה־רעפּאַרמען. נאָך שוין אין אַ יאָר אַרום איז קלאָר געוואָרן, אז די רייך וועגן רעפּאַרמען זיינען לויטער פּלוינדעריי. האַדישמישעו האָט פאַרענדיקט דאָס לעבן מיט זעלבסטמאָרד, מחמת יאָיש צו דערזען די דערפילונג פון זיין רעוואָך ציאַנערן חלום.

אויך קרילאָוו האָט זיך אומגעקערט אין דער רעזידענץ־שטאָט. נאָך ער האָט איינגעזען, אז וועגן אַרויסגעבן אַזעלכע זשורנאַלן ווי „די פּאַטישט פון גייסטער“, אָדער אַפילו „פעטערבורגער מער-קורר“, קאָן נאָר קיין רייך נישט זיין. פאַר אַן אַפּענעם קאַמף זיינען די כּוהנות געווען בפּירוש נישט קיין גלייכע. נאָך אַוועקליתן דאָס געווער האָט קרילאָוו פּונדעסמוועגן נישט געוואָלט, און ער האָט אָנגעהויבן פּאַרצוזעצן דעם קאַמף מיט אַ ניי געווער — מיטן משל. אין די באַדינגונגען פון ביטערער רעאַקציע איז אוממעגלעך געווען צו זאָגן דעם אמת אָפּן. קרילאָוו האָט אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען, אז אין די דאָזיקע באַדינגונגען איז „אַ האַלב פאַרדעקטן אמת

לייכטער צו פארטראָגן, און ער האָט געצייכנט סאַטירישע בילדער פֿון דער סאַציאַלער ווירקלעכקייט פֿון זיין צייט דורך אַלעגאָרישע געשטאַלטן פֿון משלימדיקע חיות.

קרילאָוו הייבט ווידער אָן צו שרייבן זיינע משלים נאָך אַ לאַנג-יעריקער הפסקה אין יאָר 1805. אין משך פֿון יעמלעכע יאָר האָט ער זיך דערוואַרבן אַ פעסטע רעפּוטאַציע פֿון אַ משלי-שרייבער, און זיינע משלים האָבן מיט זיך פֿאַרשטעלט דאָס אַלץ, וואָס ער האָט פֿריער אָנגעשריבן.

אין יאָר 1812 איז קרילאָוו אַריינגעטרעטן אין דינסט אין דער פעטערבורגער בויבליאָטעק, וואָס איז דירעקטאָר איז געווען דער ליטעראַט און מאַלער אַלענין, און ער האָט דאָרט אָפּגעדינט 29 יאָר.

אין יאָר 1841 איז קרילאָוו באַפֿרייט געוואָרן פֿון דינסט. זיין ליטעראַרישע טעטיקייט האָט ער איבערגעריסן נאָך אין 1836. דעם 9טן נאָוועמבער 1844 איז דער גרויסער משלי-שרייבער גע-שטאָרבן.

איוואן אנדרייעוויטש קרילאוו

(בראגענטן)

— — — פאָלקישקייט איז א באזונדער מין טאלענט, וועלכער
מער איז, ווי יעדער טאלענט, א גאָב פון דער נאַטור. און קאָן נישט
דערוואָרבן ווערן מיט קיינע שום אַנשטרענגונגען מצד דעם
ישריכער. און דעפאָר איז די פעאיקייט צו שאַפן — איין מין
טאלענט, און די פעאיקייט צו זיין פאָלקיש אין דעם שאַפן —
אַ צווייטער מין טאלענט, וועלכער קומט נישט תמיד אויף צו
זאַמען מיטן ערשטן. נאָר, פאַרקערט, זייער זעלטן. וואָס, וואָלט
זיך געדאַכט, קאָן דעם רוס זיין לייכטער ווי זיין רוסיש אין זיין
נע ווערק? און אין דער אמתן איז דעם רוס פיל לייכטער צו זיין
אין זיינע ווערק טאלענטירט, איידער רוסיש. אָבער פאַרמאָגנדיק
טאלענט איז נישט מעגלעך צו זיין פאָלקיש; אָבער פאַרמאָגנדיק
דעם שעפער זיין טאלענט, קאָן מען אויך זיין נישט-פאָלקיש.

דער פאָלקס-פּאָעט איז א רעאלע דערשיינונג, אין פילאָסאָפּישן
באטייט פון דעם וואָרט: אויב אפילו זיין פּאָעטישער טאלענט איז
נישט גרויס, שפּאַרט ער זיך תמיד אָן אויף א פעסטן יסוד —
אויף דער נאַטור פון זיין פאָלק, און אין דער אויפמערקזאַמקייט
צו אים דריקט זיך אויס דער אקט פון דעם פאָלקס-זעלבסטבאַ-
וויסטהוין. דער פּאָעט אָבער, וואָס זיין טאלענט פאַרמאָגט נישט
דעם נאַציאָנאַלן אַטעם, איז תמיד, מער אָדער ווייניקער, אַ
צייטווייליקע און פאַרבייגייענדיקע דערשיינונג. דאָס איז א

בוים, וואָס אין אָנהויב שפּרייט ער פּרעכטיק אויס זיינע צוויי
 גן, נאָך נאָכהער טרוקנט ער שנעל איין, מחמת זיין שוואַכקייט
 צו לאָזן זיינע וואַרצלען טיף אין באָדן. דערפאר איז פּאָלקיש-
 קייט אין א פּאָעט א באַזונדער מין געניאָליטעט, נישט
 תמיד אין זין פון טיפּקייט און פּילזייטיקייט, אָבער תמיד אין זין
 פון אַריגינאליטעט. באמת, וואָס איז דער ערשטער, סאַמע שאַרפֿ-
 סטער שטריך פון דעם געניע, אויב נישט די דאָזיקע באַזונדערקייט,
 די דאָזיקע אַריגינעלע זעלבסטעקזיסטענץ, וואָס אנטפלעקט תמיד
 מיט איר מעטיקייט א פּולשטענדיק נייע געדאַנקען-ספּערע,
 וועלכע דער טאַלענט, גייענדיק אין די שפורן פונעם געניע, באַ-
 אַרבעט בלויז, אָבער נאָכמאַכן איר אַריגינעלע פּאַרעם איז ער
 נישט אימשטאַנד...

עס איז נישט נייטיק צו דערווייזן, אז צווישן קרילאָווס פּאָ-
 עזיע און דער פּאָלקישקייט פון פּושקיןס פּאָעזיע איז פּונקט אזא
 גרויסער אונטערשייד, ווי אין אלגעמיין צווישן דער פּאָעזיע פון
 קרילאָוו און דער פּאָעזיע פון פּושקיןען.

— — — די פּאַרהעלטעניש צווישן קרילאָווס פּאָעזיע, סיי
 אין עסטעטישן, סיי אין נאַציאָנאַלן זין, אין פּושקיןס פּאָעזיע, איז
 ווי צווישן א טיך, זאָל זיין דער סאַמע גרעסטער, און דעם ים, וואָס
 נעמט אַרײַן אין זיין גרענעצלאָזן שוים טויזנטער טייכן, סיי גרויסע,
 סיי קליינע. אין דער פּאָעזיע פון פּושקיןען האָט זיך אָפּגעשפּיגלט
 גאַנץ רוסלאַנד, מיט אלע זיינע סתבסטאַנציאָנעלע עלעמענטן,
 די גאַנצע פּאַרשיהנאַרטיקייט, די נאַרע פּילזייטיקייט זין
 זיין נאַציאָנאַלן גייסט. קרילאָוו האָט אויסגעדריקט —
 און מען האָרף זאָגן, אויסגעדריקט ברייט און פול, בלויז איין
 זייט פונעם רוסישן גייסט — זיין געזונטן, פּראַקטישן שכל, זיין
 דערפאַרענע לעבנס-חכמה, זיין גוטמוטיקע און ביזע איראַניע.
 א סך ווילן זעען אין קרילאָוו אומבאַדינגט דעם משלים-שריי-
 בער; מיר זעען אין אים עפעס מער. דער משל איז בלויז א
 פּאַרעם; עס איז וויכטיק יענער גייסט, וועלכער וואָלט זיך פּונקט-
 לעך אזוי אויסגעדריקט אין אַ צווייטער פּאַרעם.

— — — קרילאָווס משלים זיינען נישט פשוט משלים: דאָס
 איז אַ דערציילונג, אַ קאָמעדיע, אַ הומאַריסטישע פּאַרצייכענונג, אַ
 בייסיקע סאַטירע, מיט איין וואָרט, וואָס איר ווילט, אָבער נישט
 פשוט קיין משל.

— — — דער פּראָנצויז קוקט אויף זיין שטייגער אויף זאָכן,
 כאַפט אויף אויף זיין שטייגער זייער לעכערלעכע זייט, אַנאַליזירט
 אויף זיין שטייגער, און דער רוסיש — אויף זיין שטייגער. אַט די דאָזי-
 קע פעיקייט צו קוקן אויף זאָכן אויף אַ ריין רוסישן שטייגער אין

אויפצוכאפן זייער לעכערלעכע זייט מיט א טרעפלעכער איראָניע האָט פאַרמאָגט קרילאָוו אין איר גאַנצער פּולקייט און פּרייקייט. פון זיין שפּראַך איז שוין אָפּגערעדט: דאָס איז אַן אומאויסשעפלעכער קוואַל פון רחסיזמען; קרילאָוו'ס משלים קאָן מען נישט איבערזעצן אויף קיין אויסלענדישער שפּראַך; מע קאָן זיי בלויז איבעראַרבעטן. (* נאָר דאָ — וואָס וועט פון זיי פּאַרבלייבן עפעס רעכטס? א סך פון קרילאָוו'ס פּערזען זיינען געוואָרן שפּריכווערטער און ווערטלעך, מיט וועלכע מע קאָן אָפטער פּאַרענדיקן א דיספּוט און דערווייזן דעם אייגענעם געדאַנק בעסער, איידער ווי מיט אוועלכער ס'איז טעאָרעטישער באַגרינדונג. נישט ווי אַ השערה, נאָר ווי אַן אמת. אין וועלכן מיר זיינען איבערצייגט, קאָנען מיר זאָגן, אז גריבאָיעדאָוו האָט געהאַט אין קרילאָוו'ס משלים נישט בלויז די עלעמענטן פון זיין קאָמעדיאַלן פּערזען, נאָר אויך די עלעמענטן פון זיין קאָמעדיאַלן פּאַרשטעלן די רוסישע געזעל-שאַפט. אין דעם משל „דער פּויער און די שאַף“ זיינען די דאָר זיכע עלעמענטן באַשיימפּערלעך: עס איז נישט פּאַראַן אין אים קיין שום מאָראַל, קיין שום זיסן-לערע, קיין שום סענטמענט; דאָס איז פשוט אַ פּאַעטיש בילד פון איין זייט פון דער געזעל-שאַפט, אַ קליין קאָמעדיעלע, אין וועלכן עס זיינען ווונדערלעך ריכטיק אויסגעזאַלטן די כאַראַקטערן פון די ווירקנדיקע פּערזאָנען. און די ווירקנדיקע פּערזאָנען ריידן יעדער אין הסכּם מיט זיין כאַראַקטער און מיט זיין שטאַנד. עמעצער האָט טאַקע אַמאָל געזאָגט, אז „אין קרילאָוו'ס משלים איז דער בער — אַ רוסישער בער, די הון — אַ רוסישע הון“; די דאָזיקע ווערטער האָבן ביי אַלעמען אַרויסגערופן אַ געלעכטער, אָבער זיי פּאַרמאָגן אַ זאכ-לעכן יסוד, הונט לעכערלעך אויסגערירקט. די זאך באַשטייט דע-רוין, וואָס אין קרילאָוו'ס בעסערע משלים זיינען נישטאָ נישט קיין בערן, נישט קיין פּוקסן, הונט די דאָזיקע חיות, דאַכט זיך, ווירקן אין זיי, נאָר עס זיינען פּאַראַן מענטשן און דערצו רוסישע מענ-טשן.

— — — עס זיינען דאָ מענטשן, וועלכע קוקן פון אויבן אַראָפּ אויפן משל, ווי אויף אַ פּאַלשן מין פּאַעזיע, און דערפאַר ווילן זיי נישט אַכטן דעם גרויסן טאַלענט פון קרילאָוו. דאָס איז אַ גראַד-בער טעות; וואָלטער איז גערעכט, ווען ער זאָגט, אז אלע מינים פּאַעזיע זיינען גוט, אויסער דער לאַנגווייליקער... און נישט-

(*) ווי נישט ריכטיק ס'איז דער דאָזיקער געדאַנק, דערווייזט דער פּאַקט, וואָס נאָך פאַר קרילאָוו'ס לעבן זיינען זיינע משלים איבערגעזעצט געוואָרן אויף צען שפּראַכן, און היינט צו טאָג — אויף 53 שפּראַכן.

היינטצייטיקער, וועלן מיר צוגעבן, דער משל, ווי א זיטנלעכער
רישער מין פאָעזיע, איז היינט צו טאָג וויקלעך א פאלשער
מין; אויב ער טויג יא צו עפעס, איז סידן פאר קינדער; זאָלן
זיי זיך אויסלעהנען זיי צו ליינען, און די גוטע פערזן אויסחו-
דן, און זאלן זיי זיך אננעמען מיט חכמה, כאטש צוליב דעם, אז
שפעטער זאלן זיי פון איר אפלאכן און זיך וויצלען איבער איר.
אַבער דער משל, ווי א ס א ט י ר ע, איז אן אמתער מין פאָעזיע.
פארשטייט זיך, אז נישט בלויז אן אויסגעצייכנטער משל, נאָר אפילו
א נאנצע זאמלונג פון אויסגעצייכנטע משלים, קאן זיין, איז
נאָך ווייט נישט דאָס, וואָס איינע אזא קאָמעדיע, ווי „צרות
פון שכל“; אָבער, ערשטנס, קומט יעדן זיינס, און זאָל זיך יע-
דער טאלענט גיין מיט זיין אייגענעם וועג; צווייטנס, ווי מיר
האָבן שוין אויבן באַמערקט, קאָן דער משל אנטהאלטן אין זיך
די עלעמענטן פון די העכסטע מינים פאָעזיע, ווי, צום בייש-
פיל, די קאָמעדיע; און דריטנס, קאָן דער משל, אזוי ווי ער
איז, נישט פאַרביטן ווערן מיט קיין שום אנדערן מין, ווי הע-
כער פון אים ער זאָל נישט שטיין. אויב „צרות פון שכל“ שטייט
העכער פון יעדן משל, און אפשר, העכער פון אלע קרילאָוס
משלים, — פארלירט צוליב דעם לחלוטין גאַרנישט דער משל
„דער פּויער און די שאָף“ פון זיין איינטימלעכער ווערט, און
ער פאַרבלויבט דורכויס אַן אויסגעצייכנטער משל. אין דער
הינזיכט באַקומט וואָלטערס אויסדרוק: „אלע מינים פאָעזיע זיי-
נען גוט אויסער דעם לאַנגווייליקן“ א טיפן זין. דער זיטנלעכער-
רישער משל איז, שוין צוליב זיין תוך אַליין, א לאַנגווייליקער
מין און פטרן אויף אים טאלענט איז אַקוראט ווי שיסן פון האַר-
מאטן אויף שפּערלינגלעך. אָבער דער משל ווי א סאטירע איז
געווען און וועט שטענדיק זיין א פּרעכטיקער מין פאָעזיע, כל-
זמן אויפן דאָזיקן געביט וועלן זיך באווייזן מענטשן מיט טאַ-
לענט און שכל.

די מינים פאָעזיע זיינען שטענדיק געווען און וועלן שטענ-
דיק זיין איינע און די זעלבע; זיי בייטן זיך לויט די נאַציאָנ-
נאַליטעטן און עפאָכעס, לויטן גייסט און וריכטונג, נאָר נישט
אין דער פאַרעם. די טראַגעדיע איז אומעטום טראַגעדיע; סיי אין
דעם אַלטן ווינדיע, סיי אין דעם אַלטן גריכנלאַנד, סיי ביי די פּחאנ-
ציוון פון 17-טן יאָרהונדערט, סיי ביי די ענגלענדער פונעם 16-טן
יאָרהונדערט, סיי ביי די דייטשן פונעם 18-טן און 19-טן יאָר-
הונדערט; נאָר די טראַגעדיע פון די היינדישן איז נישט די זעל-
בע, וואָס די טראַגעדיע פון די גריכן; די טראַגעדיע פון די אל-
טע גריכן — נישט דאָס, וואָס די טראַגעדיע פון קאַרנעלן און רא-
סינען; די קלאַסישע פראַנצויזישע טראַגעדיע איז נישט דאָס, וואָס

די טראגעדיע פון שעקספירן, און די טראגעדיע פון שעקספירן
 איז נישט דאס, וואָס די טראגעדיע פון געטען און שילערן, דער-
 ביי איז יעדע פון די טראגעדיעס גוט פאַר זיך אליין פאַר איר צייט.
 אבער קיין איינע פון זיי קאָן מען נישט אַנרופן אלס אייביקער טיפּ,
 אפילו די טראגעדיע פון שעקספירן אליין טויג זיך אויך נישט
 אזוי פאַר אונדזער צייט, ווי די טראגעדיע פון ראַסינען... נישט אין
 דעם זין טויג זי נישט, אָדער זאל זי היינט נישט קאָנען לייענען —
 באַהיט אונדז גאָט פון אַזאַ באַרבאַרישן געדאַנק! — נאָר אין דעם
 זין, וואָס אונדזער היינטצייטיקע ווירקלעכקייט איז נישט מעגלעך צו
 שילדערן אין דעם גייסט און אין דער פאַרעם פון שעקספירס דראַ-
 מע, דאָס זעלבע קאָן מען אויך זאָגן וועגן דעם משל. עזאַפּ טויג
 זיך נישט פאַר אונדזער צייט, אויסטראַכטן אַ סיחושעט פאַר אַ משל
 איז היינט גאָר נישט ווערט, און ס'איז אויך נישט גייטיק אויס-
 צוטראַכטן איר קאָנט געמען פון גרייטן, איר דאַרפנט בלויז קאָנען
 ד ע ר ז י י ל ז און אַנווענדן, דער אופן פון דערציילן און דער
 ציל — אַט איז וואָס עס באַשטייט דער תּוך פון דעם משל; סאַטירע
 און איראַניע — דאָס זיינען זיינע הויפט מעלות. קרילאָו, ווי אַ גע-
 ניאַלער מענטש, האָט אינסטינקטיוו אָפגעפילט די עסטעטישע גע-
 זעצן פונעם משל, מע קאָן זאָגן, אָדער ור האָט געשאַפן דעם דר-
 טישן משל. אין זיין אינסטינקטיווע שטרעבונג איז שפעטער איבער-
 געגאַנגען אין אַ באַוווסטזיניקער איבערצינגונג.

קרילאָוס משלים קאָן מען איינטיילן אין דריי קאַטעגאָריעס:
 1) משלים, אין וועלכע ער האָט געוואָלט זיין פשוט אַ מאַראַליסט
 און וועלכע זיינען שוואַך לויט דער דערציילונג; 2) משלים, אין
 וועלכע די מאַראַל־ריכטונג ראַנגלט זיך מיטן פּאָעטישן, און 3)
 משלים לויטער סאַטירישע און פּאָעטישע (ווייל סאַטירע איז די
 פּאָעזיע פון משל). צו דער ערשטער קאַטעגאָריע געהערן אַזעלכע
 משלים ווי: „די וואַראַנע און די הוין“; „די זשאַבע און דער אַקס“;
 „דער פּאַרנאַס“ — — אין די דאָזיקע און ענלעכע משלים
 ווייזט זיך קרילאָו אַרויס ווי אַ משל־שרייבער אין גייסט פונעם
 פּאַרגאַנגענעם יאָרהונדערט, ווען מע האָט באַטראַכט דעם משל
 ווי אַ מאַראַלישע אַלעגאָריע. — — אין דער קאַטעגאָריע משלים
 איז דער עיקר די רעטאָריק: די דערציילונג איז אין זיי צעצויגן,
 לויט פּראָזאַיש. די שפּראַך איז אַרעם אין רוסיציאַמען, דער גע-
 דאַנק איז אַלגעמיין, און דער זיטלעכער מוסר־השכל איז נישט פון
 גרויסן ווערט. דאָ איז קרילאָו נאָך נישט דער מייסטער, נאָר בלויז
 אַ שילער און נאָכמאַכער. — אַ מענטש פון פּאַרגאַנגענעם יאָר-
 הונדערט.

צו דער צווייטער קאַטעגאָריע רעכענען מיר אַזעלכע משלים ווי:
 „די וואַראַנע און דער פּאָס“; „דאָס שקעטעלע“; „די איבערפליי-“

בערישע כלה; „דער אַראַקל“; „דער וואָלף און דאָס שעפּסל“.
 — — — די זאָזיקע און ענדלעכע משלים זיינען נישט אַלע פון איין
 ווערט, אייניקע פון זיי זיינען פּולשטענדיק אינעם מאַראַלישן גייסט,
 נאָר זיי צייכענען זיך אויס אַדער מיטן קלוגן געדאַנק, אַדער מיט
 דער אַרגינעלער דערציילונג, אַדער דערמיט, וואָס זייער מאַראַל
 דרינגט אַרויס פון דער האַנדלונג, אַדער זי ווערט אויסגעדריקט
 מיט אַ פּערז, וואָס זעט אויס זוי אַ שפּריכוואָרט.

צו דער דריטער קאטעגאָריע פּאַררעכענען מיר אַלע בעסערע
 משלים, ווי למשל: „מוזיקאַנטן“; „דער פּוסם און דאָס מורמל-טיד“;
 „דער העלפּאַנט אַלס שופּט“; „דער פּויער אין טויט“; „גענרו“;
 „טרוישקינס קאַפּטן“; „די פּויערים און דער טייד“ און א סך אַנדערע.

— — — דער ניינטער (און לעצטער בוך) אַנטהאַלט עלף
 משלים: פון זיי איז צו זעען, אַז קרילאָוו האָט שוין פּולשטענדיק
 פאַרשטאַנען, וואָס עס דאַרף זיין אַ הינטערייטיקער משל, ווייל צווישן
 זיי איז נישט פאַראַן קיין איינער, וואָס זאָל זיין געשריבן פאַר
 קינדער, בעת אין דעם זיבעטן און אַכטן טרעפּן זיך נאָך קינדער-
 משלים, ווי למשל: „דאָס פּלאַטיטשקעלע“; די עלף משלים פון דעם
 ניינטן בוך געהערן צו קרילאָוס בעסטע משלים. פּונדעסטוועגן איז
 אוממעגלעך נישט צו באַמערקן, אַז זייער אויספירונג אַנטשפּרעכט
 נישט פּולשטענדיק דער צייטיקייט פון זייער געדאַנק און ריכטונג.
 מע זעט נאָך דאָ דעם גרויסן טאַלענט, נאָר שוין צו זיין דעמע-
 רונג, ווי אַן אויסנאַם איז בלויז „דער מאַכטהאַבער“, מיט וועלכן עס
 שליסט זיך די לעצטע אויסגאַבע פון קרילאָוס געזאַמלטע משלים.
 דער ניינטער בוך באַזייזט, וואָס קרילאָוו וואָלט געקאַנט אויפ-
 טאָן, ווען ער וואָלט שפּעטער געבוירן געוואָרן...

וו. ג. בעלינסקי

*

*

*

די משלים פון קריליאון זיינען דורך די פראגרעסיווע קריטי-
קער פון זיין צייט, מיט בעלינסקין בראש, באטראכט געוואָרן פאר
פאלקס-שאפונג פון לויטערסטן מין. דורך זיינע בעסטע זיג דורך
די רוסישע קלאסיקער, דערנאָכער אויך דורך דעם גענראַלן קרי-
לאָוץ, האָט דאָס רוסישע פאלק ארויסגעבראַכט זיין שווער לעבן,
זיינע ליידן און פיין, וועלכע ער האָט געהאַט אויסצושטיין פון די
פריצים-לייבאייגנטימער, און פון דער צארישער נאַטשאַלטוווע, און
גלייכצייטיק אייך זיין כאַראַקטער און קלוגשאַפט.

דערקענען זיך אליין באַדייט סיי פארן יחיד סיי פארן כלל
דערקענען זיך נישט בלויז אינעם היינט — דאָס איז נישט קיין פולע
דערקענטניש — נאָר אויך אינעם נעכטן. דער היינטיקער באַ-
פרייטער און באַפרייערשער סאָויעטישער מענטש איז אימשטאַנד
צו האָבן א פולע דערקענטניש וועגן זיין נייער ליכטיקער קעגנ-
וואַרט נאָר דאָ, ווען ער דערקענט די פאַרגאַנגענהייט, וועלכע
איז געווען פינצטער און נידערגעשלאָגן.

עס איז דעריבער פארשטענדלעך, וואָס אין ראַטנפאַרבאַנד
הערן נישט אויף צו דערשיינען אלץ נייע אויסגאַבן פון קריליאָוס
משלים, וויסנשאַפטלעכע און פאלקס-אויסגאַבן, פאר קינדער, יוגנט-
לעכע און דערוואַקסענע. מע שטעלט פאַר דעם סאָויעטישן מענטש
דאָס בילד פון זיין פינצטערן נעכטן, וועלכער איז באַלויכטן בלויז

דורך דער קלוגשאפט פון פאלק, כדי ער זאל זעען, וואס פאר א פנים
עס האט געהאט דער פאלקס־מענטש אין די צייטן פון דער צארי־
שער הערשאפט און כדי ער זאל זיך איבערצייגן, אז די פאלקס־
זכמה, וועלכע האט דעמלט געשלאגן פארבארגן אין די טיפּענישן
פון פאלק, האט בלויז א דאנק זיין באפרייען זיך, באקומען די מעגל־
לעכקייט זיך צו צעגיסן אין א ברייטן זוניקן טייך פון וויסן איבערן
גאנצן לאַנד.

די דאזיקע דערקענטניש־ווערט פון דער רוסישער קלאסיק,
צו וועלכער עס געהערן אויך בלתי־ספק די משלים פון קרילאָוון,
מאָכט אומבאָדיגט נויטווענדיק דאָס באַקענען מיט זיי דעם יידישן
ארבעטנדיקן מענטשן, ביי וועלכן, פונקט ווי ביי די ארבעטנדיקע
מענטשן פון אלע פעלקער, עס איז פאראן א פארשטענדעלעכער
דראַנג צו דערקענען דורך דער ליטעראַטור דעם נייעם סאָויעטישן
מענטשן וואָס נענטער און בעסער.

דער פראַגרעסיווער יידישער לייענער, דער פריינט פון דאָס
פאַרבאַנד און פון סאָויעטישן מענטשן, וועט אין דער איבערזעצונג
פון קרילאָוס משלים געפינען נישט בלויז אַ גרויסן קינסטלערישן
גענוס, קאָר אויך איינעם פון די מיטלען, דורך וועלכע ער וועט
אימשאַטאַנד זיין נענטער צו דערקענען דעם רוסישן ארבעטנדיקן
מענטש, וואָס בויט איצט אזוי מסירת־נפשדיק די וועלט פון פריי־
הייט און שלום.

די רעדאקציע.

פון דעם ערשטן בוך

די קרא און דער פוקס

מע האט שוין וויפל מאל אריינגעקנעלט דער וועלט אין זינען.
אז הניפה שעדלעך איז; די פעולה אבער איז נאך ווייט —
דער חונף זוכט א ווינקל אפ אין הארץ צו יעדער צייט.

עס שפילט דאס מזל צו דער קרא א קעזל צו געפינען.
זיך איינגעמאסמיעט אויף א טענענבוים, זי האלט
ביים נעמען זיך צו פרישטיקן אט-באלד.
נאר דא פארקלערט זי זיך, און מיכלייכט דער קעז אין מויל
איר שמעקן.

צום אומגליק דארף א פוקס פארביילויפן, דערשמעקן
דעם קעזריח און — בלייבן שטיין אין גאנג;
דער חברה-מאן דערבליקט דעם קעז, דער קעז ווערט זיין
פארלאנג.
דער שווינדלער גייט צו כוימשטאם אויף די פינגער-שפיצן
אונטער.
ער דרייט דעם עק און לאזט קיין אויג נישט פון דער קרא
ארונטער,
און רעדט אזוי זיך זיסלעך, אזש דער אטעם בלייבט אים
שטיין:

— אָך, מייבעלע, ווי שיין!
קוקט אָן אַ העלדזעלע! נו, אייגעלעך אוועלכע!
אָ, כ'לעבן, נאָר אין מייסעלעך דערציילט זיך פון אזעלכע!
און סאַראַ פעדערלעך! דאָס נעזעלע ווי פיין!
דאָס שטימעלע אַ מלאכדיקס מוז זיכער זיין!
נו, זינג עפעס, מיין ליכט, צו וואָס זיך, שוועסטער-לעבן,
שעמען!
זייל אויב זאָלסט אויך מיט מייסערישן זינגען הערצער
נעמען,
דעם טראַן אַלס פייגל-קיסרין וואָלסטו ביי אונדז פאַרנעמען! —
דאָס לויב-נעזאָנג דעם קאַפּ דער נביאטע* פאַרדרייט,
דעם אַטעם אין איר האַלדז פאַרשפאַרט די פרייד,
און אויף די פוקסענע ליב-האַרצעדיקע רייד
פון פולן קראַישן גרנרתל אַ קראַ מוט שאַלן,
דער קעז — אַ פאַל פון מויל און מיטן שווינדלער ווערט
פאַרפאַלן.

* דאָס אַבערגלויבערישע פאַלק האָט געגלויבט, אַז די קראַ זאָגט נביאות.

חזיקאנטן

א שכן האָט פאַרבעטן אויף אַ סעודהלע זיין שכן;
זיין מיין אַבער דערביי אַ צווייטער איז געווען:
דער באלעבאַס האָט צו מוזיק געהאַט אַ ברען,
האַט ער פאַרנאַרט דעם שכן זיינע זינגער האַרבן.
און ס'זינגען אויף די יונגען, ווער — אַהין, און ווער — אַהער,
מיט וויפל כוח עס פאַרמאַגט נאָר יעדער.
עס טרעשטשעט ביי דעם גאַסט אין דעם געהער,
און ס'גייט דער קאַפּ ביי אים אויף רעדער.
— זיי מוחל, — זאָגט ער שטאַרק פאַרווונדערט: צרות!
פון וואָס-זשע נחת שעפּן, אַז דיין כאָר
האַליאַקעט שמוּתעריי און גאַר?! —
גערידט צעשמייכלט זיך דער באלעבאַס: — דאַס וואָר איז —
דעם גאַרגל זיך אַ רייס מאַן זיינען זיי צומאַל נישט פּויל,
זיי נעמען אַבער נישט דערפאַר קיין אַלקאהאָל אין מויל,
און זייער האַלמונג פּיין ביז גאַר איז.

און איך זאָג: ליבערשמער אַ כּוסה מאַך,
נאָר פיר באַהאַונט אויס דיין זאַך.

אופאַ, 1942 — דושניק-זדרוי, 1947

די האראנע און די הון

ווען דער סמאליענסקער פירשט* האט קלוג-געהיימערהייט
פאר דעם פארשייטן פיינט א נעץ פארשפרייט
און, צו דעם אומקום פון די ניי-וואנדאלן**,
ארויסגעצויגן זיך פון מאסקווע פאר איר פאלן, —
דאן האבן אלע איינוווינער פון קליין ביז גרויס
פארזאמלט זיך און תיכף-ומיד גענומען
אנטלויפן פון די מאסקווער ווענט מיט א גערויש און זשומען,
ווי פון א בינשמאק לאזן בינען זיך ארויס.
צום גארן טימל פון א דאך קוקט צו זיך א וואראנע,
דעם שנאבל פוצנדיק, און מאכט זיך נישט דערפון.
— און דיר, קרוין, שרעקט נישט די סכנה?
שרייט פון א פור צו איר א הון:
פון הויף צו הויף מע גיט דאך איבער,
אז פארן שונא איז דער וועג שוין נישט פארשטעלט!
— איז וואס, — איר ענטפערט אפ די נביאטע: דעריבער?
וואס גייט עס מיך אן? כ'בלייב דא רואיק איבער.
אט אייערם גלייכן טוט ווי אייך געפעלט;
וואראנעס קאכט נישט, בראט דאך נישט די וועלט.
איך מעג דערום אן מורא זיי, די געסט, באגריסן,
און אפשר וועט מיר נאך פון זיי גערעאמן צו געניסן
א שטיקל קעז, א ביינדל, וואס עס זאל נישט זיין.
נן, פאר געזונט, כאכלאטינקע, דו מיין! —
און זי איז טאקע, די וואראנע, דא געבליבן;

* קומטוואו.

** נאפאלעאנא מיליטער פון יאר 1812.

נאָר שטאַט געניסן עפעס פון די געסט —
דער פירשט האָט אויסגעמאַרעט זיי מיט הונגער אין די
פרעסט —
האַט זי זיך אין אַ יויך אַרײַן צו זיי פאַרקליבן.

עס השכונט טיילמאל אויך דער מענטש אן קאַפּ.
ער יאָגט זיך נאָכן גליק פוסטריט — ווי מונטער!
נאָר ווען ער ציט דעם השכון מיט אים אונטער —
ווי די וואַרענע, זיך אַרײַנגעפאַקט אין טאַפּ.

מאַסקווע, 1944 — לאַדזש, 1947

דאס שקעמעלט

נישט זעלטן-ווען געשעמ,
אז מי און חכמה דארט אן אונדזעריקער זעט,
ווי אַנשטויסן זיך קען מען,
אז פשוט דארף מען פאר דער זאך זיך נעמען.

מ'האט איינעם אָפגעבראַכט אַ שקעמעלע. ווי פיין
און זויבער מ'האט דער קינסטלער עם געמייסטערט!
אינדער קוקט אויף דעם מיט ליבשאפט, ווערט באַגייסטערט.
אויף דעם אַ חכם אין מעכאַניקע אין צימער קומט אַריין.
דערזען דאָס שקעמעלע: — אַ סוד עם שמעקט דערינען;
אַזוי; מ'איז אויכעט אַן אַ שלאָס; און פאַרט
וועל איך דעם אופן ווי צו עפּנען עם געפינען.
יא, יא. און לאַכט נישט אַזוי שטיל-בגנב דאַרט!
איך וועל דערמאָפּן דעם סעקרעט — און עפּנען דאָס דעקל:
אויך איך אין דער מעכאַניקע בין נישט קיין ליאַדע שנעקל. —
און נעמט זיך צו דעם שקעמעלע, צו זוכן זיין באַשייד,
פון אַלע זייטן דרייט ער עם און דרייט,
און ברעכט דעם קאַפּ זיך, ברעכט אויף שטיקער;
אַ טשוועקל דא, אַ סקאַבעלקעלע דאַרטן טוט אַ דריק ער.
און, קוקנדיק אויף אים פון אויבן ביז אַראָפּ,
דאָ שאַקלט אויף אים איינער מיטן קאַפּ;
דאַרט סודעט מען זיך, לאַכט מען פון אים אַפּ.
און מ'קלינגט כסדר אין די אויערן (דער עולם פלייסט זיך):
— נישט דא; נא, נישט אַזוי; נישט דאַרט! — און ער נאָך
מערער רייסט זיך.
געשוויצט, געשוויצט; נאָר ענדלעך, מער שוין נישט אים
שמאַנד,

ער לייגט אַוועק דאָס שקעמעלע פון האַנט,
און ווי דאָס שקעמעלע זיך עפּנט — אַלץ נאָך נישט געמאַפּן.
דאָס שקעמעלע געווען איז פשוט אַפּן.

אויפּא, 1942 — לאַדזש, 1947

די זשאכט און דער אַקס

אַ זשאכע נעמט זיך פיר, דערזעענדיק אן אַקס אין פעלד,
מיט זיין פאַרנעם דעם פאַרנעמען זיך אויסצוגלייכן:
זי איז אַ בעל-מקנאניצע איינע אין דער וועלט.
זי נעמט זיך קוועטשן, אַנבלאַזן און פרייכן.
— זע, קוואַקערשע, צי בין איך שוין, ווי ער, אַזוי-אַ גרויס?—
זי פרעגט איר חברטע. — מיין פריינדין, ס'איז נאָך ווייט,
פאַרשטייט זיך.

— אַט קוק, ווי כ'בלאַז אַצינד אַן בריווט זיך.
נו, ערשט ווי זעט עס אויס?
כ'בין פולערער געוואָרן? — קנאַפלעך, זעט זיך אויס.
— און איצט? — דאָס זעלבע אַלץ. —

געפרייכט, געפרייכט, און ענדלעך
פאַרענדיקט אונדזער בעל-המצאהניצע אַט אַזוי:
אַנשמאַט זיך אויסצוגלייכן מיטן אַקס גענוי,
האַט זי געפלאַצט פון אַנשמרענג און געפּרמט שענדלעך.

פאַראַנען ביישפּילן אַזעלכע אין דער וועלט פיל מער:
און וואָס דאָס חידוש, אַז עס איז דעם קליינבירגערס כאַנער —
אַ לעבן פירן, ווי אַ בירגער אַ באַרימטער הער,
און ווי אַן אַדלמאַן אַ חשוב, לעבן וויל אַ ליאָדעווער.

די איבערקלייבערישע נלה

א חתן צו באקומען האט א כלה-מויד פארטראכט.
קיין חטא נישט, נאר פאר קיינעם נישט געדאכט
איר גאווה, אירע גרויסע אויגן.
דער חתן זאל איר זיין סיי שיינ, סיי קלוג,
מיט אקמלבענדער, א בכבודער און יונג גענוג
(די שיינהייט איז געווען קאפריו, פארצויגן),
נ, אלץ זאל האבן ער. נאר ווער איז דאס אזוי?
דערצו נאך, הערט גענוי:
ער זאל זי ליב האבן, נאר אייפערזיכטיקן — דאס לא!
א פלא, נאר עס האט איר צוגעשפילט דאס גליק דערינען —
די בעסטע, די בארימטסטע בחורים פארן זיך צונויף
צו אונדזער כלה אויפן הויף.
נאר ס'איז אין אויסוואל איידל איר געשמאק און זינען;
אזעלכע בחורים פאר כלות אנדערע — א גליק,
נאר אונדזער כלה האט אויף זיי אן אנדער בליק:
חתנים? חתניוקעס! כ'קאן זיי אנדערע פארגינען!
נ, וועמען זאל זי אויסוויילן אלס חתן פון די מענער?
אז דער איז אן א ראנג, אן ארדנס — יענער;
האט דער שוין יא א ראנג — אין ביימל ביי אים וויסט איז;
ביי דעם — צו ברייט די נאז, ביי דעם — די ברעם געדיכט איז;
ביי דעם טויג דאס נישט, און ביי יענעם — יענץ, און נאר;
קיין איינער איז נישט לויט איר גוסט פאר איר קיין פאר.
ווערט שמיל מיט די חתנים; אנדערע בעלנים,
מיט צוויי יאר שפעטער שיקן איר שדכנים,
נאר שוין חתנים פון א פשוטערן סארט.
— ווער קאן מיט די פראסטאקעס אויסריידן א ווארט!
די שיינהייט מענהט: פאסט איך זיי זיך פאר א כלה?
אז ווי דערוועגן זיי זיך דאס נאר אלע!

נישט נאך צוליב אזעלכע פלעג איך אנטאן זיך די מי-
ארויסצופירן זיי פון הויף בכבוד און אנטוואַנג;
זאל איך א למך אויסוויילן אצינד פון די?
ווי כ'וואַלט זיך נאך א חופה שמעלן יאָגן;
דאָס מיידל-לעבן איז מיר נישט דער מינדסטער עול-
כ'שלאַף רואיק ביידערנאָכט, און כ'האָב דעם מאָג זיך צו
פאַרוויילן;

עס פאַסט מיר נישט לחלוטין צו דער חופה זיך צו איילן —
האַט אויך די נייע כאַפּטע כּהורים אַפּגעשמראַמט צומאַל.
מאַג-איין, מאַג-אויס די זעלבע אַפּזאַגן געקריגן,
התנים קומען זעלטענער און ווערן נאָר אַנטשוויגן.

עס גייט אַ יאָר אַוועק און צוויי —

און קיינער קומט שוין נישט פון זיי;

ס'גייט נאָך אַ יאָר אַוועק, אַ יאָר אַ גאַנץ פאַרלאָרן —

און קיינער שיקט שוין נישט קיין שדכן, ווייל —

דאָס מיידל אונדזערס איז דערווייל אַ בוגרת שוין געוואָרן.

די חברטעס איצט קומען אויפן רעיון איר אַרויף

(און פרייע צייט זי האָט גענוג דערויף):

ביי דער געוועזן שוין חתונה, אַ קנסמאַל — שוין ביי יעניער;

און זי — ווי ס'וואַלטן זי פאַרגעסן אַלע מענער.

פאַרגנבעט זיך אַן אומעט אין דער שיינהייטס ברוסט.

ווייל, זע: דער שפיגל הייבט איר אַן באַריכטן,

אַז יעדער בייזער מאַג (זאל זיין עס איר באַוווסט)

פון אירע רייזן עפעס טוט פאַרניכטן.

ס'פאַרשווינדט פון אַנהייב דער קאַליר, דערנאָך פון אויג

דער גלאַנץ.

לסוף — די מילדע גריבלעך אין די באַקן נאָר און גאַנץ.

די פרויד, די עטיפרישקייט — אַוועק מיט שמילע שפּרייזן;

און באַלד אַ צוויי-דריי גרויע הערעלעך זיך ווייזן.

פון אַלע זומן קומט די צרה אַן!

ס'פלעגט זיין אַן רייזן אַנומלט אַ מסיבה אַן איר בייזיין;

פון די פאַרערער אירע ארום איר פלעגט ענג-אין קרייז זיין,

און איצמער, אָד! פאַרבעט מען זי אויף אַ באַסטאַן! *)
ערשט ענדערט די בעל-גאווהניצע שוין איר מאַן.
עס זאָגט איר דער פאַרשטאַנד: האָב חתונה וואָס שנעלער;
זי האָט זיך שוין באַפרייט פון גאווה-פעלער.
ווי קרום אַ פרייליך זאָל נישט קוקן אויפן מאַנצבל-מין,
איז פאַרט מיט אונדז איר האַרץ און זין.
כדי נישט איינזאַם צו פאַרענדיקן די יאַרן,
איז אונדזער שיינהייט, פאַר איר לעצטן אַפבליען, גענאַן
און אויסגעזוכט דעם ערשטן-בעסטן פאַר אַ מאַן,
און זיך געפרייט, געפרייט זיך דאַן
מיט איר באַשערטן, באַמש ער איז מיט אַ הסרון.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1949

*) זאָג קארטנשפּיל. (אויף די בעלער פּלעגט די יוגנט טאַנצן, און
עלסערע לויט — שפּילן אין קאַרטן. "פאַרבעטן אויף אַ באַסטאַן" הייסט,
אַז מע האַלט זי שוין פאַר אַ זקנה.)

דער פארנאם*

ווען מ'האט פארנאםט פון גריכנלאַנד די געמער אין דער וועלט,
און צווישן דאָרפס-עולם די גימער אויסטיילן גענומען,
איז איינעם דער פארנאם אלס חלק אָנגעקומען;
דער נייער ווירט האָט דאָרט זיך אייזלען פֿיטערן געשטעלט.
— אויב דאָ האָבן געוווינט די מוזעס, — פֿלעגן
די אייזלען, וויסנדיק עס (וויאָזוי? זאָלט איר נישט פרעגן),
געשפרעכן פֿירן: איז אַוודאי נישט קיין שפּאַס,
וואָס מ'האָט צונויפגעטריבן אונדז אויף דעם פארנאָס —
די מוזעס האָבן שוין דער וועלט דערעסן, דאָרף מען קלערן,
און איצמער וויל זי אונדז דאָ זינגען הערן.
— איז זעט-זשע, — טומלט איינער: הויך דעם קאַפּ!
כ'הייב אָן, און איר, חבריא, שטייט נישט אָפּ!
אַן שרעקעוודיקייט, פֿריינט, מיט ווערדע!
און לאָמיר ברענגען רום פֿאַר אונדזער טשערדע!
און העכער פֿון דעם ניינמל שוועסטער,**) כ'זאָג אייך פֿאַר,
דערהייבן מיר די מוזיקע און שמעלן אויף אַ כאָר!
און אַז מע זאָל די ברודערשאַפט פֿון טאַלק-אַראָפּ נישט פֿירן,
מיר וועלן איינפֿירן אַ סדרל אַזאַס:
אין וועמעס שטים עס לאָזט זיך נישט קיין אייזל-זיסקייט
שפֿירן,

דער ווערט נישט אָנגענומען גאָר אויף דעם פארנאָס. —
די אייזלשע שוין-כימערע אויסגעשטריקמע ריידע
האָט אויסגענומען ביי דער גאַנצער עדה;
און ס'האָט דער כאָר אַזאַ מין גרוילעניש פֿאַרפֿירט,
ווי ס'זאָלט אַ וואָגן-שנור גערירט
מיט רעדער טויזנטער, וואָס זיינען נישט געשמירט.

* אַ כאָר אין גריכנלאַנד, וועלכן די אַלטע גריכן האָבן פֿאַר
הייליקט. די גריכן האָבן געגלויבט, אַז אויפֿן פארנאָס וווינט דער גאָט
פֿון פֿאַעזיע.

** די ניין מוזעס.

און וואס געווען דער סוף פון דעם אל-שיינעם זינגען?
פארלוירן דאס געדולד ביז פון דער הויט צו שפרינגען,
פאריאנט זיי פון פארנאם אין שטאל אריין דער באלעכאם.

עס זאל די עמי-הארצים נישט פארשאפן קיין פארדראם,
איך וויל א מיינונג א פארצייטישע אייך ברינגען:
ווען ליידיק איז א קאפ,
אים מאכט דאס ארט נישט קליגער אויף קיין טראם.

אופא, 1943 — לאדוש, 1941

דער אראקל^(*)

ס'האט איינמאל, אין א תיפלה ווו, א גאט פון האלץ
נביאיש אנגעהויבן ריידן, קלוגע עצות געבן
די מענטשן, ווי צו פירן זיך אין לעבן.
דערפאר איז ער אין גוואלטיק רייכער טראכט געשטאנען
שמאלץ.

פון קאפ ביז פיס מיט זילבער און מיט גאלד באהאנגען,
צו אים נישט צו דערלאנגען,
פארוואלגערט מיט קרבנות און פון תפילה-טומל טויב,
דערשטיקט פון וויירויד און פון לויב.
עס גלייבן אלע בלינד אין דעם אראקל;
ווי פלוצעם — סארא פלא! סארא שאנד! —
עס רעדט פון וועג דאך דער אראקל דורכאנאנד:
ער ענטפערט קרום, א ווארט צום צווייטן קלעפט זיך נישט
סך-הכל;

מיט וואס מע זאל נישט ווענדן זיך צון אים און ווער,
איז יעדעס ווארט פון דעם אראקלס ענטפער פאלש און לער;
צווי אז ס'איז פאר יעדערן א פלא איבער פליאות,
ווי האט עס זיך אהינגעטאן די קראפט פון זיין נביאות!
און אט וואס ס'האט דערין געשמעקט:
דער געץ איז אויסגעהוילט געווען, און ס'פלעגט
פון אים א כוהן זאגן דאס נביאות צארן עולם.
דעריבער — איז כל-זמן
א קלוגער איז דער כוהן, קלוג איז אויך דער אפגאט דאן,
נאר קוים האט זיך געזעצט אין אים א כוהן א באלוואן,
געווארן איז דער געץ א גולם-שבגולם.

איך האב געהערט — איך קאן נישט ערב זיין דערפאר:
פארצייטנס פלעגט מען פון אזעלכע קלוגע שופטים וויסן
און אויך פון זייער חכמה פיל געניסן,
כל-זמן עס איז ביי זיי געווען א קלוגער סעקרעטאר.

(*) א פארוויסזאנער.

דער האלף און דאס שעפסל

ביים שמאָרקן איז דער שוואַכער תמיד שולדיק אומבאַדינגט.
מיט ביישפילן אַ שלל דערוועגן די געשיכטע רייך איז,
נאָר מיר צו קיין געשיכטע האָבן נישט קיין שייכות;
איז אַם בדרך-משל ווי דאָס קלינגט.

אַ שעפסל, אין אַ מאָג אַ הייסן, איז צום טייך געקומען
אַ טרונק מאָן, ווי אַן אומגליק האָט זיך דאָ אויף אים פאַרנומען:
אין יענעם קאַנט אַ הונגעריקער וואַלף גראַסירט אַרום;
דערזען דאָס שעפסל — אויפן רויב אַ וואַרף זיך מיט אַ
ברומען;

כדי אַבער ס'זאל אויסזען געזעצלעך און נישט-קרומ,
צעשרייט ער זיך: — ווי וואַגסטו, עזות-פנים וויסטער,
די לויטערקייט, דעם בלאַנק
פון מיין נעמראַנק

קאלויצען מיט דיין מאַרדע דער פאַרריסטער?
פאַר אַם אַזאַ מין עזותקייט דיין קאַפּ
איך רייס אַראָפּ!

— אויב ס'איז פון אייער דורכלויכט, וואַלף, ס'דערלויכניש
מיר געגעבן,

דערוועגן איך זיך צו מעלדן: שטראַם-אַראָפּ איך שטיי, און
הונדערט שפּאַן

פון אַרם, וווּ כ'טרינק, צו אייער דורכלויכט איז פאַראַן,
און איר באַוויליקט האָט אומזיסט צו בייזערן זיך; כ'לעבן,
איך קאָן נישט שמוציק מאַכן אייך דאָס וואַסער אויף קיין האַר.
— קומט אויס — איך בין אַ ליגנער גאָר!

דו, גאַרנישט דו! צי איז עס אויף דער וועלט געהערט געוואָרן
אַזאַ מין עזות! איך דערמאָן זיך — זומער פאַרצייַארן
האַסטו, אַט דאָ מאַקע, מיט עפעס מיך באַטרעטן גראַב:
דאָס איז מיר, ליבער, נישט אַרויס פון קאַפּ!

— זייט מוחל, כ'בין אַ יאָר אַ קנאַפּס קוים אַלט, נישט
מערער, —

דאס שעפמל זאגט.

— איז דאס געווען דיין ברודער אויפגעוויס.

— איך האב קיין ברודער נישט.

— א גוטערברודער, צי א קרוב — איז;

במיצור, עמעץ, וואָס צו דיין משפחה קער ער.

סיי איר אליין, סיי אייערע — די פאסטעכער און הינט,

איר ווינטשט מיר אַלדאָס ביין מאַג-מעגלעך

און שאַדנט מיר ווי נאַר און ווען ס'איז מעגלעך;

נו, כוועל זיך איצט מיט דיר צערעכענען פאַר יעדנס זינד!

— אַך, וואָס בין איך דאָ שולדיק?

— שווייג! דו האַסט מיר שוין דערעסן,

מיר פעלט קיין צייט נישט מער, ווי נאַר צו פאַרשן דייע זינד!

ביסט שולדיק שוין מיט דעם אליין, וואָס השק כ'האָב צו

פרעסן. —

געזאָגט — און שלעפט דאָס שעפמל צו דעם טונקלען וואַלד

געשווינד.

חאלפעס

אויב נאכגעמאכט מיט שכל, איז א סכרא,
אז נישט אומזיסט האט זיך געמיט די האנט,
גאר נאכצומאכן אן פארשמאנד —
באהיט דער כורא, סארא צרה!
פון ווייטע לענדער ברענג איך דא א ביישפיל. הערט:
ווער מאלפעס האט געזען, נו, דעם באווסט איז,
אז ביי די מאלפעס נאכצומאכן גאר די שטארקסטע לוסט איז,
אין אפריקע, ווו ס'לעבט דאס מאלפע-פאלק און זיך פארמערט,
געזיצן איז אמאל א חברה זייערע אויף צווייגן
און סענקעס פון א בוים מיט בלעטער ווארג א ים
און אויפן גראז אראפגעקוקט בנגכה, ווי פון שטייגן,
זוי ס'קייקלט זיך א יעגער אין א נעיץ ארום דעם שמאם.
דא טארקעט יעדע חברטע די צווייטע,
און יעדע איינע שעפטשעט א דערפרייטע:
— איר קוקט נאר פון דעם מויק נישט אוועק;
צו די המצאות זיינע נעמט דאך, כ'לעבן, נישט קיין עק:
א קער זיך איבער, נאכאמאל און ווידער,
און אט צעלאזט ער זיך מיט אויסגעגלייכטע גלידער,
און אט-א שוין צוריק
אינגאנצן איינגעקניולט ער פאלט אנדער,
אז הענט און פיס פארשווינדן פארן בליק.
צי פעלן מייסטערס דען אויף אלץ ביי אונדז אין דער מסיבת,
אזא קונסט אבער איז ביי אונדז שוין נישט צו זען!
אך, שוועסטער-יפה-פיות ליבע!
זי אויסצולערנען וואלט קיין עוולה נישט געווען.
ער האט גענוג שוין, דאכט זיך, אנגעמאן זיך פארגעניגן;
ווי נאר, ער גייט אפשר אוועק, גלייך מיר... — און אט
איז ער אוועק טאקע, געלאזט פאר זיי די נעצן ליגן.
— צו וואס זשע, — ריידן זיי: צעפטרן די צייט? א שאר!
מע דארף אקארשט א פרוו טאן! — און כהרף-עין —

די שאַנקייטן אַראָפּ. פאַר זיי, די ליבע געסט, פאַרגרייט
 עס ליגן אונטן נעצן אָן אַ שיר צעשפּרייט.
 אַ נעם אין זיי זיך איבערקערן און אַרומצושטייען;
 זיי וויקלען זיך, פאַרדרייען זיך; זיי שרייען,
 זיי קוויטשען — איינמאַל שוין אַ פּרייד!
 נאַר אַט אַ לייך,
 ווען פון די נעצן דאַרף מען זיך באַפּרייען!
 אינצווישן האַט דער באַלעבאַס געהיט
 און, זעענדיק — שוין צייט, צו זיינע געסט מיט זעק געקומען;
 זיי ווילן מאַן זיך אַ צעשיט,
 נאַר יעדע איז פאַרפּלאַנטערט, ווי געשמידט.
 און אלע האַט מען מיט די הענט פאַרנומען.

אופא, 1948 — לאַדזש, 1947

דאס בלויערל

עס איז צום ים א בלויערל געקומען
און רימען זיך גענומען —
עס וויל דעם ים פארברענען פריי און פראנק.
און גלייך האט וועגן דעם זיך אויף דער וועלט פארשפרייט
דער קלאנג.

אן אימה פינצטערט אין די ים-באווינערס אויגן;
אין מחנות זיינען פייגל זיך אהער צונויפגעפלוזגן;
פון וועלדער לויפן חיות קוקן אויפן ים,
ווי ער וועט אויפגיין, און ווי היים, אין פלאם.
מע זאגט, אויך ליכהאכער פון בעלער האבן זיך געריסן
אהער, דערהערנדיק דעם פליגלדיקן קלאנג,
מיט לעפל און מיט דעם פארלאנג
פון אט אזא מין רייכער פיש-וויך צו געניסן,
וואס אויך ביים מילדסטן ארענדאר איר מעם דעם זיסן
האט נישט פארזוכט קיין סעקרעטאר אפילו אין געדאנק.
דער עולם וואקסט, באוונדערט די פאסירונג אומגעהויער,
ער שווייגט און ווארט, דער בליק פארשטאכן אינעם ים;
נאר זעלמן טוט א שעפטשע עמעצער מיט פלאם:
— באלד זידט ער אויף, באלד גייט ער אויף אין פייער! —

נאר ניין: פון פייער נישט קיין הויך.
צי זידט ער כאטש, דער ים? ער זידט נישט אויך.
און ווי האט זיך פארענדיקט די גרויסארטיקע אפערע?
דאס בלויערל האט אפגעטראגן זיך פארשעמט;
דאס בלויערל האט זיך בארימט געמאכט... אן ערע —
עס האט דעם ים דאך נישט פארברענט.

דא שיקט זיך נאך א ווערטל צוצוגעבן,
נאר קיינעם נישט פארשאפנדיק דערמיט קיין צער:
מיט זאכן, נישט דערפירמע צו קיין גמר,
בארים זיך קיינמאל נישט אין לעבן.

אופא, 1943 — ווארשע, 1949

דער אייז

בעת יופימער*) האָט באַפעלקערט גאַר די וועלט
און ברואים כל-ערליי באַשאַפן אויף דער ערד דער לערער,
האָט דאָן ער אויך דעם אייזל אויף די פּים געשטעלט.
צו מיט אַ מיין, צו ווייל פאַרטאָן אין אַרבעט שווערער
(צו גיט עס דען אַ צייט אַ טרודע נאָך מערער?)
גאַר אין געאייזל דער וואַלקנטרייבער**) האָט דערלאָזט
אַ בלוז —

דעם אייזל אויסגעפורעמט, ווי אַ וועווריק גרויס.
ס'האָט קיינער נישט באַמערקט דעם אייזל, אַט דעם ברויז,
כאַטש לויט דער גאָה איז ער גלייך מיט אנדערע דורכויס.
דער אייזל וואַלט אַ בעלזן זיין זיך גרויסן —
מיט וואָס אַבער? אַז מיט אַזאָ מין גרייס
איז גאַר אַ שאַנד צו ווייזן זיך אינדרויסן.
איז צוגעשטאַנען צו יופימערן דער אייזל הייס,
ער זאל אַ גידול אים אַ היפּשן געבן:
— איך בעט דיך, זאָגט ער: איז עס אויסצוהאַלטן? זאָג,
פאַרוואָס

די לייבן, באַרסן, העלפאַנגן קומט כבוד אָן אַ מאַס;
דערצו נאָך וועגן זיי און זייער לעבן
אָן אויפהער שמועסט גרויס און קליין.
פאַרוואָס-זשע ביסטו שלעכט צו אייזלען בלוז אַליין,
וואָס יעדער לאָזט זיי אָן אַביסל כבוד שמיין,
אָן אייזל זאל אַ לויב-וואָרט כאַטש פון וועמען זיך דערלעבן?
וואַלט איך געווען כאַטש ווי אַ קעלבל גרויס,
איז מיט דער גאָה פון די לייבן, באַרסן — אויס,
די גאַרע וועלט פון מיר וואַלט ריידן בלוז! —
אָזוי טאַג-אייין, טאַג-אויס מיין אייזל חורט איבער

*) דער העכסטער גאָט אין דער רעליגיע פון די אַלטע רוימער.
**) דאָס איז יופימער, וועלכער צעמרייבט די וואַלקנס מיט זיין אַטעם.

יופימערן דאס זעלבע ליד,
 און ער דערעסט אזוי דערמיט,
 אז ס'איז יופימערן שוין ליבער
 דעם אייזלס תפילה צו דערפילן, און אן עק:
 דער אייזל ווערט א גרויסע-גרויסע כהמה,
 חוץ דעם באקומט ער נאך א שטים פול אימה,
 אז מיין לאנגאויערדיקער הערקולעס* ווארפט אן א שרעק
 אויף גאר דעם וואלד פון ברעג צו ברעג.
 — וואס איז עס פאר א חיה? פון אוואסער שטאם דער גיבור?
 שארפצייניק מן-הסתם? די הערנער פיל און גרויס? —
 און ס'גייט א סדרה אייזל אומעטום, וואלד-אין, וואלד-אויס.
 נאר וואס דערפון דער סוף? קיין יאר איז נישט אריבער,
 ווי אלע האבן אויפן אייזל זיך דערקענט גאנץ פוין:
 אין שפריכווארט איז מיין אייזל מיט זיין נארישקייט אריין:
 און זעט, מע פירט שוין אויפן אייזל וואסער אין די שטיבער.

אין ראסע און אין ראנג איז הויכקייט שוין;
 נאר וואסער נוץ פון איר, ווען די נשמה איז געמיין?

אופא, 1943 — לאדזש, 1948.

* א גריכישער לעגענדארער העלד (העראקל), וועלכער איז בארימט
 געווארן מיט זיין אויסערגעוויינלעכער קראפט און דרייסטקייט.

די מאַלפּע און די ברילן

פון זקנה נעמט די ראיה ביי דער מאַלפּע שוואַכער ווערן.
נאָר ס'קומט איר אויס פון לייט צו הערן,
אַז ס'איז נאָכנישט די צרה איי-איי-איי ווי גרויס,
מע דאַרף מיט ברילן זיך באַזאָרגן בלויז.
זי שאַפט זיך איין אַ האַלב טויז ברילן גערן;
זי דרייט די ברילן דאָ אַהין און דאָ אַהער;
זי דריקט זיי אויפן קאַפּשפיץ און פאַרטשעפּט אויפן עק זיי,
באַשמעקט זיי, און אַט טוט זי אויך אַ לעק זיי —
עס העלפּן נישט די ברילן; וואָס מיט זיי דער מער?
— אַ טפּו, צום טייוול! — זאָגט זי: ס'איז אַ שומה אַן אַנטיק,
ווער ערנסט נעמט די מענטשנס ליגנערישע שטיק;
מע האָט מיך אַפּגענאַרט אינגאַנצן מיט די ברילן;
זיי ברענגען נישט קיין נוצן אויף קיין האַר. —
די מאַלפּע האָט דאָ, פון פאַרדרום און קרענקעניש באַווויגן,
געטאָן מיט זיי אַ שטיין אין פנים אַ פאַרפאַר,
אַז בלויזע שפּריצלעך זיינען מיט אַ שימער זיך צעפּלויגן.

צום אומגליק איז דאָס זעלבע מיט די מענטשן, הערמ:
זיי נוצלעך ס'זאָל אַ זאָך נישט זיין, — נישט וויסנדיק איר
ווערמ,

באַווויזט איר אומנוץ תמיד דער עס-הארץ;
און אויב דער גראַכער יונג צום יחוס נאָך געהערמ,
פאַרפאַלגט ער זי און לייגט אין אַרץ.

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947

דער ארט און די הינער

דער אדלער, מיט דער טאג-שיין וועלנדיק דערפרייען
זיין בליק — די פליגל האט צעפירט
און דארט שפאצירט,
ווי בליץ און דונערן אנטשטייען.
נאר ענדלעך, פון דער וואלקן-הייך געטאן אראפ א פראל,
דער פייגל-קיסר שמעלט זיך אפצורוען אויף א שטאל.
כאטש, קאן דען זיין א פלאץ פאר אדלער פון א שטאל
געמיינער,
נאר אויסמערליש איז אפמער ביי קיסרים דער פארלאנג:
קאן זיין, דעם שטאל באערן איז געוועזן זיין געדאנק,
זי נישט געווען ארום קיין שטיי-פלאץ לויט זיין ראנג:
קיין דעמב, קיין פעלדז-גראניט קיין איינער;
איך קאן זיך נישט דערקלערן זיין געדאנק,
נאר אויבעט דא פארהאלט דער אדלער זיך נישט לאנג
און פליט אריבער אויף א צווייטן שטאלס א שטאנג.
דערזעט עס א כאכלאמע קוואקע איינע,
און צון איר פריינדין מיט אזא מין טאלק:
— פאר וועלכן ווערט אזוי געשעצט דאס אדלער-פאלק?
נישט שוין-זשע פארן פליען, הארצעדיקע שכנה?
נ, כ'לעבן, ווען כ'זאל וועלן נאר, אויך איך אן מי
פון איין שטאל צון א צווייטן טו א פלי.
איז לאמיר נישט קיין שומים בלייבן ווידער,
צו האלטן חשוב אדלערס, הינער — קליין:
זיי האבן נישט קיין אויגן מער פון אונדז, קיין פיס נישט מין;
אט האסטו דאך געזען אליין —
זיי פליען גלייך ווי הינער אינדערנידער. —
דער אדלער ענטפערט — ס'ווערט אים פון די שמותים שווער:
— גערעכט, נאר נישט אינגאנצן. הער —
עס טרעפט, נאך נידריקער פון הינער אדלערס שוועבן,
נאר הינער פליען צו די וואלקנס — וועלן נישט דערלעבן.

ווען משפטן מאלענמן נעמסט זיך פאר,
נישט רעכן אויס אומזיסט, ביי זיי וואס שלעכט איז,
נאר, שפירנדיק, וואס שוין ביי זיי און עכט איז,
מאך זייערע דערגרייכונגען זיך קלאר.

אופא, 1943 — לאדזש, 1947

כּוּן דעם צווייטן בוך

די פרעש, האָס בעטן אויף אַ קיסר

די פרעש גענומען האָבן רעווידירן
דאָס פּאַלקישע רעגירן:
צי איז דאָס איידל זיך אזוי צו פירן —
נישט דינען קיינעם און זיך לעבן פריי און פראַנק?
כדי די צרה נישט פארשלעפּן אין דער לאַנגער באַנק,
געבעטן האָבן זיי די געמער: — שענקט אונדז אַ געשאַנק,
אַ קיסר! — כאַטש ס'איז זעלטן, שמוותים זאָלן געמער רירן,
נאָר דאָס מאַל האָט זיי צעאום* אויסגעהערט מיט גוט געמיט:
געגעבן זיי אַ קיסר. און מיט רעש דער קיסר פליט,
פון הימל אויפן קיניגרייך זיך טוט אַ שיט ער,
אז די מלוכה פון געמויזעכץ טוט אַ צימער.
עס האָבן זיך די פרעש אַ וואַרף געטאָן אין שרעק,
זיי עמעץ האָט באַוווּזן און געקענט נאָר, זיי אַ חושים,
געטאָן זיך אין די צעלעס אַ פאַרשמעק
און וועגן קיסר שעפטשענדיק דערציילט חידושים.

(* דער אויבער-האַט לויטן גלויבן פון די אַלטע גריכן.)

און ווירקלעך איז דער קיסר ווונדערלעך פון קאפ ביו פיס:
ער שמייעט נישט ארום, איז נישט צעפלוידערט,
ער איז געזעצט, און שווייגעוודיק, און השיבותדיק באגוידערט,
און לויט זיין פארנעמקייט און ווקס — א ריו,
גו, אַנצוקוקן אים, אז ממש אַן אַנטיקל!

בלויז דאָס אין קיסר איז געווען א פגם א שטיקל:
דער קיסר איז געווען פון האַלץ, א יאשינער משורכאן.
פון אנהייב, מחמת אכטונג צו זיין קיסרלעכער השיבות,
דערוועגט זיך נישט צו אים דערנענטערן קיין אונטערטאן,
אַ נס, עס זיינען לעפעכעס און בלעמערוואַרג פאַראַן —
באַטראַכט מען אים דורך זיי מיט פחד און עניוונות;
נאָר פאַר דער וועלט הערט אויף אַ ווונדער דאָס צו זיין,
מיט וואָס זי לעבט זיך איין —

אין אנהייב זיינען זיי צו זיך געקומען פון די שרעקן,
דערנאָך דערוועגט זיך מיט געטריישאפט צון אים לעקן:
צוערשט צום קיסרס פיס א בוק זיך פון דער ווייט;
נאָכער, ווער דרייסטער איז, זעצט צו לעס אים זיך אין אַ זייט:
מע דארף אַ פרוו טאָן זעצן זיך באַגלייך מיט אים איניינעם;
און ערשט זיינען דערגאנגען נאָר די עזותדיקע ביו

זיך זעצן צו דעם קיסר מיטן הינטערטייל דעם שיינעם.
דער קיסר דולדעט אַלץ, צוליב זיין גנאָד געוויס.
און נאָך אביסל שפעטער, וועמען ס'וועט זיך נאָר פאַרוועלן,
דער וועט אַ שפרונג טאָן און אויף אים זיך שטעלן.

דאָס לעבן מיט אועלכן האָט דערעסן איינס-צוויי-דריי.
די פרעש — מיט תפילות און תחנונים אויף דאָס ניי,
יופיטער זאָל זיי אין דער בלאַטיקער מלוכה שענקען
אַ וואָרן קיסר פון צו הערן און געדענקען!

געריירט פון זייער בעטן הייס-פארבענקט,
יופיטער האָט דעם בושל פאַר אַ קיסר זיי געשענקט.
דער קיסר דער איז קיין משורבאָן נישט, נאָר אַ מאַן אַן
עכטער:

ער האָט נישט ליב צו באַלעווען זיין פאַלק.

עסט אויף די שולדיקע און משפט מיט דערפאלג —
עס טרעפט נישט עמעץ זאל ביי אים ארויסגיין א גערעכטער;
צו יעדן מאלצייט משפט ער מיט טאלק,
און זיין פסקדין איז נישט אויף קיין געלעכטער.
עס האט זיך אויף די בלאטע-איינוויינער, ווערט קלאר,
ארעפגעלאזט א פינצטער יאר.
עס פעלן פרעש זיך יעדן טאג גאנץ שפאר.
פון פרי ביז שפעט שפאצירט איבער זיין קיניגרייך דער קיסר,
און וועמען ער באגעגנט נאר אין גאנג,
פארמשפט ער אים גלייך און שלינגט אים איין א בייזער.
ווערט שטארקער נאך דאס קוואקעריי, דאס קרעכצן, דער
פארלאנג.

עס זאל יופיטער וויליק זיי דערהערן —
א דריטן קיסר זיי באשערן;
דער איצטיקער, ווי פליגן שלינגט ער דאך זיי איין;
זיי טארן נישט אפילו בלויז די נאז אין גאס באווייזן,
אויך טאן א קוואקע איז געפערלעך (שטארקער דארף מען זיין
פון אייזן!).
קיין טריקעניש פארשאפט זיי נישט אזויפיל פיין.
— פארוואס זשע האט איר פריד צו לעבן גליקלעך נישט
פארשטאנען? —

גענידערט האט א שמים פון הימל: שומים, נו!
צי דען נישט איר האט נישט געלאזן מיך צו רו
און רויש אין מיינע אויערן געגאסן גאנצע קאנען?
מע האט א קיסר אייך געשענקט? — איז ער געווען צו שמיל:
איר האט פון אייער לוזשע מיט א כונט געלאזט זיך הערן,
מע האט א צווייטן אייך געגעבן — איז ער אן געפיל:
איז לעבט מיט אים, עס זאל אייך ערגער נאך נישט ווערן.

אופא, 1943 — ווארשע, 1950

די פעסט אויף חיות

דעם הימלס בייזסטע ביימש, די שרעק פון דער נאטור — די פעסט

באפאלט דעם וואלד. די וואלד-חיות די קעפ פארלירן,
דער גיהנום האט צעעפנט ברייט די טירן:
אין פעלדער, וועלדער, איבער בערג שפאנט אום דער טויט
אין געסט;

עס וואלגערן זיך אומעטום פון גרויל זיינעם קרבנות;
דער אומרחמנותדיקער קאסיעט זיי, ווי היי,
און די, וואס לעבן נאך — אויך זיי
האלב-טויטע שלייכן אום אין אַנגעזוכט פון די סכנות;
געענדערט האט זיי פולשמענדיק דער פחד פאר דער שטראף,
די זעלבע חיות, דאך נישט די פון צרות אן א סוף;
דער וואלף, ווי א מאנאך, באשיידן, שטיקט נישט מער קיין
שאף.

דער פוקס, צורו געלאזט די הינער, לעבט אין הייל אין תענית;
מ'קריכט קיינעם נישט אין קאפ קיין עסן מחמת ליידי.
עס לעבן טויבן-פארן מאן פון ווייב צעשיידט,
און וועגן ליבע — נישט קיין זכר אין די רייד;
אן ליבע ווידער איז דאס לעבן — בלויז רחמנות.
אין אט דעם אומגליק רופט דער לייב די חיות אויף א ראט.
מע שלעפט זיך טראט נאך טראט, די זעלעס קוים דערהאלט
מען.

צונויפגעזאמלט, זיצט מען ארום קיסר שמיל אין ראד,
ארויסגעשמארצט די אויגן, און די אויערן צעפראלט מען.
— א, פריינט! — הייבט אן דער לייב: זוויל מיר האבן געזיג-
דיקט פיל,

געווארן זיינען מיר דעם שמארקן געמער-צארנס ציל,
דערום — זאל דער, וואס איז פון אלע אונדז צומיינסט פאר-
דארבן,

זיך אפגעבן די געמער פאר א קרבן
אויס פרייען ווילן און עניוורתדיק געמיט!
די געמער וועלן אפשר זיין באגיטיקט בלויז דערמיט,

און גאר דער הייסער פלייס פון אונדזער גלויבן
 זועט זייער בייזן צארן לינדער מאכן, שוואך.
 איז וועמען, פריינט, פון איך דען נישט באוויסט די זאך,
 אז די געשיכטע ווייסט פון ביישפילן א סך,
 ווען ס'האבן זיך קרבנות פרייוויליק דערהויבן?
 ובכן זאל יעדער, אין עניוונות, אנטאן זיך דעם כוח
 און זיך מתודה זיין דא אינדערהויך,
 מיט וואס ער האט געזינדיקט גערן, צי נישט-גערן.
 א, פריינט! א, לאמיר תשובה טאן אצינד!
 איך בין זיך מודה — כאטש עס קרענקט מיך — אלע זאלן
 הערן.

אויך איך, איך בין נישט ריין פון זינד!
 כ'האב אומשולדיקע שעפסן, עלנמע — א, שריי, געוויסן! —
 געמיין צעריסן;
 און ס'פלעגט נישט זעלמן טרעפן — ווער איז ריין פון זינד?
 איך האב דעם פאסטער אויך געטאן א שינד:
 איז ווי א קרבן בין איך גרייט זיך גערנוויליק שמעלן.
 נאר גלייכער איז, אז יעדער זאל דערציילן זיינע זינד,
 און ווער עס האט צומיינסטן זיי אצינד,
 דעם זאלן ברענגען פאר א קרבן מיר געשווינד —
 די געמער וועט אזוי עס בעסער ווילגעפעלן.
 — א, קיסר! גומער קיסר! מחמת גומסקייט איבער מאס,
 אים זאגט דער פוקס: אלס חטא פארעכנסטו אט דאס.
 אויב נאכגיין תמיד נאכן קול פון ציטריקן געוויסן,
 זואלט אויסגעקומען אונדז פון הונגער אויסצוגיין לסוף;
 און, פאמער אונדזער! גלייב, ס'איז נישט פאר זיי קיין שמראף,
 עס איז א כבוד אדרכא פאר די שאף,
 וואס דו באווייליקסט גאר פון זיי געניסן.
 און וואס די פאסטעכער נוגע, קניען מיר צו דרערד:
 זיי אנצולערנען עפמער נאך — זיי זיינען ווערט.
 מיט פוסמער גאווה לעבט ער בלויז, דער שטאם אן עקן,
 און כבוד פון קיסרים טוט פאר זיי נישט קלעקן. —
 האט אפגערעדט דער פוקס, נאך אים, און אויפן זעלבן שניט,
 דאס אייגענע דעם לייב זאגט יעדער חונף, שיט,

און צו באווייזן יעדער איילט זיך און באמיט:
 עס האט גאר נישט דער לייב אויף וואס צו בעטן קיין מחילה.
 און נאכן לייב די היות אלע לויט א ריי
 עניוונדיק מתוודה זיינען זיך אויך זיי
 אויף זייערע עבירות פאר דער גאנצער קהילה;
 גאר ס'איז נישט קיינעמס דרייסטקייט אזוי גרויס,
 די ערגסטע זינד זיינען צו טאן א לייג ארויס.
 און ווער גאר עס פארמאגט א היפשן חלק
 געווער פון נעגל, ציין, דער קומט ארויס
 פון יעדער זייט, דורכויס —

גערעכט איז ווייניק זאגן, נייערט שיר נישט הייליק.
 איצט מרוקעט לויט דער ריי דער שטילער אָקס: — אויך מיר
 געזינדיקט האָבן. פארציאָרן אינעם ווינטערדיקן פריה,
 ווען די דערנערונג האָט פארשאַפט אונדז גרויסע זאָרגן,
 האָט דער נישט-גוטער מיך פארפירט — אוי-וויי! —
 נישט קריגנדיק ביי קיינעם עפעס-וואָס צו באַרגן,
 האָב איך אוועקגעשלעפט פון גלחם סטויג א זשמעניע היי. —
 ווי דאָ האָט זיך אַ הייב געטאָן אַ טומל, ברייערייען:
 די בערן, וועלף און מיגערס שרייען:
 — קוקט אָן דעם מערדער! לאָזט פון אים די אויגן נישט

אַראָפּ!

פרעמד היי גאר עמן! וועט שוין זיין אַ חידוש איצטער וועמען,
 פאָרוואָס פאַר זיין געמיינקייט אונדז די געטער אזוי קלעמען?
 אַט אים, דעם נידערטרעכטיקן, מיט הערנערדיקן קאַפּ,
 פאַר זיינע מעשים פאַר אַ קרבן נעמט! און זאָל ער שטאַרבן,
 מיר זאָלן ראַטעווען דאָס לייב און זימן פון פאַרדאַרבן!
 פאַר זיינע זינד בלויז טרעט פון אונדז די פעסט נישט אָפּ!
 זיי האָבן אים פאַרמשפּט גלייך און, נישט געחקירחט ווייטער,
 דעם אָקס אַרויפגעוואַליעט אויפן שייטער.

אויך צווישן מענטשן ווערט אזוי גערעדט:
 ווער ס'איז באַשיידענער, איז דעמס דער חטא.

הינטישע פריינטשאפט

פולקאן און בייזמאן זיינען זאלבעצווייט
לעס קיכפענצמער, צו ווארעמען זיך אויף דער זון, געזעסן.
הגם ס'וואלט פאסיקער געווען, ווי יעדער דאס פארשטייט,
זיי זאלן פארן טויער שטיין, דאס הויז צו היטן גרייט;
היות אבער זיי האבן זיך שוין אנגעפרעסן —
און הינט, וואס זיינען העפלעך, זיצן מאגצייט שטיל
און טוען נישט אויף קיינעמען קיין ביל —
איז האבן זיי אריינגעלאזט זיך אין א הקירה מיט געפיל
מכוח דאס און יענץ: דער דינסט דער הינמישער; וואס
שענדלעך.

וואס פייך, וואס שלעכט און גוט איז; וועגן פריינטשאפט
ענדלעך.

— צי קאן נאך עפעס, — זאגט פאלקאן: מער איינגענומען זיין,
ווי הארציקן א חבר און געהארציקט פון אים זיין;
זיך קעגנזייטיק העלפן, אונטערשמעלן זיך דעם רוקן;
נישט טרינקען און נישט עסן אנעם חבר אייך-אלליין,
און פארן חברס שקורע פעסט, ווי אייזן, שטיין,
און, ענדלעך, אין די אויגן זיך איינאנדער קוקן,
כדי צו פאקן די געבענטשטע רגע מיטן מיין —
דעם חבר נחת צו פארשאפן, אים מיט וואס דערקוויקן,
און מיטן שותפותדיקן גליק זיך גליקזעליק אנטציקן!
ווען צווישן אונדז, למשל, טוט זיך א פארבינד
אזא מין חברשאפט אצינד,

איז קאן איך זאגן דרייסט און זיכער,
מיר וואלטן נישט געזען, ווי ס'לויפט די צייט, ווי גיך און
ניכער.

— נו, וואס זשע? ס'איז אן ענין, זיכער! —
אים ענטפערט בייזמאן באנג:

ס'איז מיר אליין, פאלקאנשקע, פארדרימלעך שוין פון לאנג,
וואס כאטש מיר זיינען הינט פון זעלבן הויפישן פארמעגן,
מיר לעבן נישט אדורך קיין מאג אפילו אן געשלעגן.

און זאג, פאר וואס?

ס'האט אונדז פארזארגט מיט זעט און רחכות אונדזער
כאלעבאס!

דערצו נאך איז עס א בזיון, כלעבן:

די הינמישע גומפריינטשאפט שמט פון גאר דער עלטסמער
צייט,

און ס'איז קיין פריינטשאפט צווישן הינט, ווי צווישן לייט,
כמעט לחלוטין נישט צו זעען אינעם לעבן.

— טא זאלן מיר א ביישפיל פון איר ווייזן היינט! —

שרייט אויס פאלקאן: דערלאנג די לאפע! — נא זי דיר, מיין
פריינט! —

און ס'טוען זיך א לאז ארומהאלדן די פריינט די נייע,

א לאז זיך קושן; ס'איז א פרייד א גרויסע, א מחיה —
זיי ווייסן נישט צו וועמען זיך פארגלייבן, די געטרייע:

— ארעסט!*) — פילאד! —

אויס קריגערייען, קנאה, קרייז פון ציין!

צום אומגליק טוט דער קוכער פון דער קיך א ווארף א ביין.

די נייע פריינט, זיך איבעריאגנדיק, נאך אים זיך טראגן;

ווי האט דער שלום-בית זיך אהינגעמאן אצינד?

ארעסט מיינער און מיין פילאד זיך גריזשען און זיך שלאגן. —

עס פליען שטיקער פעל, וואס איינער פונעם צווייטן שינדט:

מע האט בינוואלד מיט וואסער, ענדלעך, זיי צעריסן.

פון דעם מין פריינטשאפט קאן מען אויף דער וועלט א סך

געניסן.

עס קאן געזאגט ווערן מכוה די פריינט פון אונדזער צייט:

זיי זיינען אלע איינער אינעם צווייטן שטארק געראטן:

דו הערסט זיי ריידן, דאכט זיך, איין נשמה ביי די לייט,

נאר ווארף פאר זיי א ביין — פון היינט הינט דערזעסטו באלד

דעם שאמן.

אופא, 1943 — ווארשע, 1950

(*) ארעסט און פילאד — צוויי פריינט נישט צו צעשוידן זיין העלדן

פון די אלטגרויכישע לעגענדעס.

די חלוקה

פארמאגנדיק אַ הויז בשותפות און אַן אַלגעמיינעם
קאַנטאַר, עס האָבן סוחרים, אַרנמלעכע לייט,
זיך אָנגעלעבט אַ באַרג מיט גאַלד אַ שיינעם;
מיט די פאַרדינסטן זיך צו טיילן איז שוין צייט.
נאָר אַן מחלוקתן צעטיילן זיך געראַט נישט קיינעם.
פאַר געלט און סחורה מומלט מען, מע פאַכעט מיט די הענט, —
ווי פּלוצעם שרייט מען, אַז אין הויז דאָ ברענט.
— אוי, גיכער, גיכער,

די סחורה ראַטעוועט, דאָס הויז! —
שרייט איינער: לויפט, און לויט די ביכער
דעם השבון שפעטער פירן מיר אַרויס!
— דעם מווינטער דערלייגט מיר, וואָס מיר קומט אויף
זיכער, —

אַ צווייטער מומלט פאַרט:
איך ריר זיך נישט פון אַרט!
— און מיר קומט צוויי נאָך צו דערלייגן! — מומלט איבער
איינער:

דער השבון איז דאָך קלאַר.
— ניין, ניין, עס איז נישט מסכים קיינער!
ווייל ווי אַזוי, פאַרוואָס, ווי קומט דאָס אויס! —
פאַרנעסן, אַז עס ברענט דאָס הויז,
די שוטנים מומלען, רייסן זיך און קריגן,
ביז ס'מוט זיי אַ פאַרכאַפּ דער רויד און — אויס:
זיי בלייבן מיטן האָב און גוטס פאַרשרפעט ליגן.

אין זאַכן, וועלכע זיינען וויכטיקער פיל מיין,
טרעפט אַלעמען דערפאַר דער אומקום גאַר נישט זעלמן,
וואָס שטאַט אין אַחדות קעגן אַלגעמיינעם אומגליק שטיין.
רייסט יעדערער איין וועלמן
פאַר דעם, וואָס נוצלעך איז בלויז אים אליין.

אומא, 1943 — לאַדזש, 1947

דער האלף אויפן הינט-הויף

א וואָלף איז צון אַ שאַפן-שטאַל ביינאַכט געלאָפן,
נאָר אין אַ הויף פון הינט אַרײַנגעטראַפן.
טוט פּלוצעם זיך אַ הייב דער הינטישער דער גאַנצער הויף.
די הינט, דערשפירט אַזוי-אַ נאַנט דעם מערדער-יונג דעם
גרויען.

זיך רייסן צו געשלעגן און פאַרגייען זיך אין וואַיען.
— אַ גנב, יאַטן! — ליאַרעמען די הינטישער אין לויף;
די טויערן פאַריגלט ווערן באַלד דערויף;
אַ רגע, און דער הינט-הויף — ווי אַ גיהנום ברענט ער.
מע לויפט: מיט אַ דובינקע ווער,
אַ צווייטער — מיט געווער;
מע שרייט: — גיט פייער! פייער ברענגט אַהער! —
מע ברענגט. מיין וואָלף דריקט צו זיך אין אַ ווינקל, אַ דער-
קענטער;

מיט שמשירענדיקע ציין און אויפגעשמעלטע האָר
אַט פרעסט ער, דאַכט זיך, מיט די אויגן אַלע אויף און גאַר;
נאָר באַלד באַנעמט ער —
ער שטייט נישט פאַר קיין טשערעדע אין פעלד,
ער ווערט פאַר אַלע שאַף לדין געשמעלט,
און ס'האַט זיך אונדזער כימער העלד
אַרײַנגעלאָזט אין פרידלעכע געשפרעכן
און אַנגעהויבן: — פריינט! צו וואָס דער טומל און יאַריד?
איך בין צו אייך געקומען, אַ לאַנגאַניקער ידיד,
אויף פרידן, נישט די פריינטשאַפט צו צעברעכן;
אַט לאַמיר איינשמעלן אַן אַלגעמיינעם שלום, פריינט!
נישט בלויז איך וועל נישט משעפען היגע שעפּסן שוין פון
היינט,

כ'בין גרייט אַפילו גריזשען זיך מיט יעדן זייער פיינט,
און מיט אַ וואָלפן-שבוּעה איך באַשמעטיק, ווי ביי לייטן,
אַז איך... — הער אויס אַקאַרשט, ידיד, —
האַט דאָ דער יאַגדלער אַפּגעהאַקט אים אינדערמיט:

ביסט גרוי, נאָר איך בין ווייס שוין און געניט
אין וועלפישער נאָטור פון לאַנגע צייטן,
און ס'איז דערום מיין מנהג, וואָס איך וועל נישט בייטן —
מיט וועלף קיין שלום נישט צו שליסן, אויב נישט אויף דער
שמעל

פון זיי אַראָפּגעשונדן קודם זייער פעל, —
און האָט אַ לאַז געטאָן אויף אים די הינט פון אלע זייטן.

דאס נייכל

א פאסטעך האט ביים טייכלס ברעג, מיט צער אין בליק,
געזונגען פיינלעך וועגן זיין פארפאלענער אבידה:
דאס ליכטמע שעפסל פון זיין שטומער עדה —
פארטרונקען האט דער טייך נישט לאנג צוריק.
דערהערט דעם פאסטעך, נעמט דאס טייכל בייזלעך שמראפן:
— און וואס וואלט זיין, דו אומגעזעטיקט-בייזער טייך!
ווען ס'וואלט דיין גרונט, צו מיינעם גלייך,
געווען פאר יעדן קלאר און אפן,
און יעדער וואלט אויף אים געווען
די פיל קרבנות, וואס האסט כלומדורשטיק דערווארגן?
דו וואלסט פאר שאנד די ערד אדורכגעבויערט יעדן מארגן
און אין די פינצטערע תהומות, מיין איד, זיך פארבארגן.
מיר דאכט זיך, ווען
מיט וואסער-שפע וואלט דער גורל מיך באגליקן,
כ'וואלט יעדן, ווערנדיק א ציר פון דער נאטור, אנמציקן
און נישט געטאן קיין ביזום אפילו נישט קיין עוף;
מיין וואסער וואלט באהיט געפלאסן אן א סוף
פארביי איעדן הייזל, קוסטיקל און ברעמל!
די ברעגעס וואלטן שיקן ברכות מיר אן צאל,
און איך וואלט אפפרישן די לאנקעס, פליין און טאל,
פארטראגן אבער וואס פון זיי — קיין בלעמל!
בקיזור, טוענדיק דעם גאנצן וועג בלויז גומס אליין,
אין ערגעץ נישט פארשאפנדיק קיין ווייטיקן און פלאגן,
עס וואלט צום סאמע ים מיין וואסער זיך דערשלאגן,
ווי זילבער, ריין. —
דאס טייכל האט בתמימות דאס געשפראכן.
און וואס? עס זיינען נישט אוועק קיין וואכן,
ווי אויפן בארג דערלעבן, הערט,
א כמארע מבולדיק גיסט אויס זיך:
ווי אין דעם טייך, דאס וואסער פלוצעם זיך אין טייכל מערט;
נאר, א'ך! מיט קיין עניוונות ווייזט דאס טייכל נישט ארויס זיך!

עם רייסט זיך פון די ברעגעס — וואסער אויסגעמישט מיט
ערד.

עם רעוועט, זידט, פארקנוילט די מריבע שוימען,
לייגט דעמבעס איין — נישטאָ פאר דעם קיין צוימען,
און פול די ווייט איז בלויז מיט פלאצער-ייגעקלאנג;
און אַט דער זעלבער פאסמער, וואָס אַט-ערשט נישט לאַנג
געזינדלט האָט עס צוליב אים דעם טייך מיט פראַזע פיינער,
קומט אום איין דעם מיט גאַר דער משערדע זיינער,
און ס'בלייבט נישט פון זיין הייזעלע קיין שפור.

א, וויפל טייכלעך רואיק, גלאַטיק פליסן
און פילן אַן דאָס האַרץ מיט מורמל זיסן
דערפאַר בלויז — ווייניק וואַסער האָט געשענקט זיי די
נאַטור!

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948

דער פוקס און דאָס מורחלטיד

— וויין לויפסטו דאָס, מיין פריינט, ווי אַ פאַריקמער? —
שטעלט אָפּ דעם פוקס דאָס מורמלמיר אין וועג.
— אַך, האַרציקער דו מיין, נישט פרעג!
איך לייד כהינס, כ'בין פאַר שוחד אַ פאַרשיקמער.
דו ווייסט, איך בין אין הינערשמאַל געווען אַ ריכמער, נו,
אין די עסקים דאָס געזונט געפטרט און די רוי,
אין האַרעוואַניע נישט דערקייט דעם ביסן,
דורך נעכט דעם שלאָף פון זיך געריסן, —
איז טו איך איצט דעם לוינ דערפאַר געניסן.
און אַלץ צוליב רכילות. נו, טו אַליין אַ קלער,
אויב גלייבן אין רכילות, ווער איז ערלעך, ווער?
זאַל איך דאָס שוחד נעמען? בין איך אויסן זינען?
זי האַסטו ווען געזען, איך עדות זיך מיט דיר דערינען,
איך זאַל כאַגיין דעם הטאַ? נו, גיב נאָר גוט אַ זוך
אין דיין זכרון. קיין מאַל!
— דאָס ניין, מיין ליבער; ניערט כ'האַב געזען נישט איין מאַל
דיין פּיסקל איינגעריכט אין פּוך.

עס טרעפט, אַז איינער אויף זיין ערטל זיפצט צום שמאַרבן,
ווי ער וואַלט שוין פאַרלעבט די לעצטע קאַרבן,
און ווירקלעך, ס'ווייסט די גאַנצע שטאַט: אַ שאַרבן —
פאַרמאַגט קיין העמד נישט אויפן לייב,
און גאַרנישט אויך מצדן ווייב, —
נאָר זע, פאַמעלעכן אַרויף זיך שרויפט ער,
דאָ בויט ער אויס אַ הייזל, דאָ אַ דערפל קויפט ער.
אַצינד, הגם עס שטימען די חשבונות אין זיין בוך,
און אין געריכט מע קאַן אים נישט פאַרקלאַגן,
ווי האַלט מען דאָך זיך אָפּ פון זינדיקן און זאַגן,
אַז ס'איז זיין פּיסקל איינגעריכט אין פּוך?

אופאַ, 1942 — לאַדזש, 1947.

די דורכגייער און די הינט

פארנאכט-צייט גייען זיך חברים זאלבעצווייט,
און וועגן וויכטיקע ענינים גייט ביי זיי א רייד;
זיי פלוצעם פון א טויער א געביל, א הונט נעמט לויפן,
גאך אים א צווייטער און א דריטער מיט א גוואלט,
און ס'טוט אויף זיי א לאז זיך אויגנבליקלעך-באלד
א האלבע מאה הינט פון אלע הויפן.
וויל איינער פון די דורכגייער דא אויפהייבן א שטיין.
— העי, לאז געמאך, מיין פריינט! — דער צווייטער גיט אים
צו פארשטיין;

דו וועסט דאס בילעריי פון הינט נישט שמילן,
צערייצט זי בלויז, די כאפטע, זי זאל שמארקער בילן;
קום ווייטער; איך קאן בעסער זייער טבע און געפילן. —
כאמת, אפגעגאן א פופציק שפרייזן אומגעפער,
אלץ שוואכער גרייכט דאס בילן זייערס צום געהער,
און ענדלעך הערט מען עס לחלוטין שוין נישט מער.

די נישט-פארגינערס, וואס עס זאל זיי פארן בליק נישט קומען,
זיי הייבן תמיד אויף א בילעריי;
גאר דו גיי רואיק זיך דיין וועג פארביי;
זיי וועלן בילן, און זיך אויסבילן, און שטומען.

דאס ליבעלע און די מערעשקע

שפרינגמאן-ליבעלען אַוועק
איז דער זומער אין געזאנגען;
קוים זיך אומגעקוקט — פאַרגאַנגען,
ווינטער קומט שוין מיט וועג.
ס'פעלד, א ליידיקס, ווערט אַלץ שויםער;
ס'לייכטן טעג שוין מער נישט לויטער,
ווען ס'איז יעדעס בלעטל ברויז
אים געווען אַ מיט און הויז.
אַלץ פאַריבער. קעלטן טראַגן
נויט און הונגער, גרויע פּיין;
זינגט שוין ליבעלע נישט פּיין:
וועמען פאַלט עס זינגען איין
אויפן נישטער-לערן מאַגן?
מיט צעפּייניקטן געזיכט
צו דער מערעשקע ער קריכט:
— זע, פאַרלאַז נישט, שוועסטער-לעבן!
העלף דערהאַלטן מיר דאָס לעבן,
און ביז זומער קומט צוריק
שטיל מיין הונגער און דערקוויק!
— איך פאַרשטיי נישט, פּריינט, דיין קומער,
סמ'נישט געאַרבעט דען אום זומער? —
זוכט די מערעשקע זיין בליק,
— נישט געהאַט אין זין, פאַרשטייט זיך:
אויף די ווייכע גראַזן — בלאַנק,
שטיפּערייען און געזאַנג,
האַט דער קאַפּ אין רויש פאַרדרייט זיך.
— הייסט עס, האַסט... —
— דעם זומער גאַנג

כ'האַב געזונגען און געפּרייט זיך.
— אַלץ געזונגען? פּיין, פאַרשטייט זיך —
ניי-זשע איצט אַרויס אין מאַגן.

דער לינגער

אן אדלמאן (צי גאר א פירשט אליין),
פון ווייטע רייזעס אומגעקערט זיך, לאזט זיך גיין
אין פעלד מיט זיינעם א ידיד שפאצירן;
ער רימט זיך, א, ווו ער איז אלץ געווען,
און ברעקט גוזמאות אויף ליגונים פול מיט ברען;
— נו, ניין, — צעהיצט ער זיך: וואס איך האב דארט געזען,
דאס וועל איך מער נישט זעען, קאן איך דיר קאווירן!
וואס איז ביי אייך דא פאר א קאנמ?
אט קאלט, אט הייס ווי פייער,
אט ווערט די זון פארשוונדן, אט-א שיינט זי אומגעהייער.
אן דארט איז א גן-עדן-לאנד!
ס'פארשאפט דיר פרייד מיט בלויון אויפגיין אין זכרון!
קיין פוטערס און קיין ליכט איז דארט נישט נייטיק, ווארן
דו ווייסט נישט קיינמאל וואס הייסט נאכט און גאר,
א מאיטאג זעט דיר אויס דאס גאנצע קיילעכיקע יאר.
ס'פארזייט נישט קיינער און פארזעצט נישט פעלד און גארטן,
און וואלסט א קוק מאן, ווי עס וואקסט און צייטיקט דארטן!
למשל, כ'האב געזען אין רוים דער שטאט
אן אוגערקע אזא — באשעפער מיינער, גאט!
איך קאן ביז היינט צו זיך נישט קומען! פ א ר מיין לעבן!
וועסט גלייבן דען? א בארג א גאנצער, כ'לעבן!
— וואס פאר א פלא! — האט זיין פריינט זיך דא צערעדט:
זונדירים זיינען אויף דער גארער וועלט פארטאנען,
גאר נישט איעדער אומעטום זיי באלד דערזען;
אט מיר אליין ערשט צון אזא מין פלא שפאנען,
וואס דו, כ'זועל גיין מיט דיר אין א געוועט,
אזוינס האסט נישט געזען. נישט ווייט פונדאנען

אויף אונדזער וועג — דו זעסט די בריק דארט אויפן טייך?
 הגם אן שפיצלעך אויפן בליק, א בריק צו בריקן גלייך,
 אן אויסטערלישע אייגנשאפט פארמאגט זי:
 קיין לינגערס נישט פארטראגט זי —
 דערוועגט זיך איבערגיין א האלבע בריק קוים — בראך!
 און ס'פליט דער לינגעריוק אין וואסער דורך דער לאך;
 א מענטש אבער, וואס אמת איז זיין תוך,
 אפילו אין א קארעמע פארט דרייסט זי איבער.
 — און ס'ארט איז דער טייך?
 — אין וואסער רייך.
 נו, זעסטו, וואס ס'פארמאגט נישט אלץ די וועלט, מיין ליבער!
 כאַטש ריווק איז די אוגערקע, גאנץ קלאַר...
 דו האַסט געזאָגט, מיר דאַכט זיך, ווי אַ באַרג, נישט וואָר?
 — נו, נישט גענוי אַ באַרג, ווי אַ געביידע נאָר.
 — ס'איז אומגלייכלעך אַ ווונדער אַט אַזעלכער!
 און פאַרט איז ווונדערלעכער אלץ די בריק, אויף וועלכער
 מיר וועלן גיין באַלד, און קיין לינגער טאָר
 אויף איר נישט גיין — זי קאן אים נישט פארטראַגן;
 פון איר אַראַפּגעפאַלן זיינען פּרילינג היינטיקס יאָר
 (דאָס דאָזיקע וועט קינד און קייט אין שטאַט דיר זאָגן)
 צוויי זשורנאַליסטן און אַ שניידער, דיר צו לאַנגע יאָר.
 פאַרשטענדלעך, ס'איז אַ פּלאַ, אויב עס איז נאָר וואָר,
 אן אוגערקע, וואָס ריווק ווי אַ הויז איז.
 — איך ווייס, דער ווונדער נאַכנישט אַזוי גרויס איז.
 געהעריק דאַרף מען זאָכן דאָך פאַרשטיין:
 נישט מיין, אַז ריווק זיינען, ווי ביי אונדז, דאַרט די בנינים;
 די הייזער האָבן מ'שטיינסגעזאָגט אַ פנים:
 אין איינעם גייען קוים אַריין נישט מיין
 ווי צוויי נפשות — נישט צו זיצן, נישט צו שטיין!

— אפילו ווען אזוי, איז אויך קיין עוולה נישט צו שמוינען
פון אים אזא-א אונגערקע, נו, זאג אליין,
אין וועלכער ס'קאנען צוויי נפשות וווינען.
נאר אונדזער בריק, דו טו נאר א באטראכט,
אויב ס'האט אויף אים א לינגער קוים פינג טריט געמאכט,
אין וואסער קערט ער זיך אריבער!
הגם ס'איז ווונדערלעך דיין אונגערקע פון רוים...
— וואס מייג די בריק אונדז, — זאגט דער לינגער קוים:
אם לאמיר ליבערשט אויפזוכן א ברעד, מיינ ליבער.

אופא, 1942 — דושניקי-זדרוי, 1947

דער האָז אויף דער פּאַנז

צונויפגענומען זיך אַ גאַנצע מחנה אויפן בער,
די חיות האָבן אים אינמיטן פעלד געפאַנגען
און אים דערשטיקט; קוים איז ער אויסגעגאַנגען —
זיי נעמען זיך מיט אים צעטיילן; ווער
עס וויל נאָר קלייבט זיך אויס, וואָס אים טוט שמעקן.
און אויך דער האָז צום בערס אָן אויער נעמט אַ לאַפּקע
שמרעקן.

—אָך, דו פּונוואַגען האַסט דערנומען זיך אַהער,
דו שיקלדיקער? — שרייט מען אָן אויף אים פון אַלע זייטן:
ס'האַט קיינער אויפן פּאַנג דין נישט געזען.
— נו, ברידערלעך! — דאָס העזל ענטפערט: ווער-זשע דען
האַט אים פון וואַלד? ... כ'האַב אים געשראַקן, ווי איך קען.
און אויפן פעלד דעם ווייטן
דעם ליבן גאַסט צו אייך געברענגט. —
אַזאַ באַרימער, הגם עס איז שוין צופיל אָפּן,
האַט מיט זיין לעכערלעכקייט אַלעמען אַזוי געטראָפּן,
אַז ס'ווערט אַ שטיקל בערן-אויער אונדזער האָז געשענקט.

כאַטש פון באַרימערס לאַכן קינדער אין די ווינגן,
דאָך אַפּטער אין אַ חלוקה זיי אַ חלק קריגן.

דער העכט און דער קאטער

ווען ס'נעמט א שוסטער זיך פאר באקן פלאדן,
א בעקער — נייען שטייול, ברענגט עס שאדן,
און ס'וועט נישט קומען צו קיין מאַלק די זאך;
מע האָט באַמערקט, נישט איין מאַל, נאָר אַ סך,
אַז ווער ס'האַט ליב צו כאַפֿן זיך צו פרעמדע פּאַכן,
איז תמיד איינגעקשנטער פון אַנדערע, צעדרייט:
ער וועט די זאך שוין גיכער קאַליע מאַכן
און זיין צופרידן-גרייט
צו שפּאַט פאַר גאָר דער וועלט צו ווערן,
ווי פרעגן ביי גענימע אַרנטלעכע לייט באַשייד,
צי זייער קלוגע עצה הערן.

ס'איז איינגעפאלן דעם שאַרפּציינערדיקן העכט —
זיך נעמען פאַרן קאַצן-פאַך וואָלט זיין נישט שלעכט.
איך ווייס נישט: האָט די טיייל-קנאה אים געפרעסן,
צי האָבן אים די פּיש-מאַכלים שוין דערעסן?
נאָר פעסט האָט ער אַריינגענומען אין געדאַנק
דעם קאַטער בעטן — גיין מיט אים אין שפּיינקאַמער
אינינעם,

בעת ער לאָזט זיך אויף די מיז אויף פאַנג.
— לאַז, טייערער, צורו מיין פאַך! צי וועסטו דען פאַרשטיין
אים? —

רעדט אָפּ דעם העכט דער קאַטער פונעם גאַנג:
זע, ברודער, זאַלסט זיך נישט בלאַמירן:
דאַס שפּריכוואָרט זאַל דיך פירן —
„די אַרבעט שרעקט זיך פאַרן מייסטער“, קאַנסט פאַרלירן...
— עך, לאַז געמאַך, ידיד, אַ וואַזשנע עסק — מיין!
אויך יאַרשן האָבן מיר געפאַנגען. סאַראַ ניים!
— נו, גוט. מיט מזל. קום! — אַוועק. אויף לויער שמיל געזעסן.
דער קאַטער האָט זיך אַנגעמישעט, אַנגעפרעסן זאַם
און גייט צו זיין ידיד געוואָרע ווערן; שאַט —
דער העכט, ער זשיפעט קוים, דאַס מויל צעעפנט; נאַט —

עם האבן אים די מיין דעם עק צעפרעסן.
 פארשטאנען — ס'האלט שוין מיט זיין פריינט גאר שלעכט,
 דער קאטער ווארפט צוריק אין טייך האלכ-טויט דעם העכט.
 און רעכט אזוי! ס'איז גארנישט קיין עבירה!
 רב העכט, זאל דינען דאס דיר פאר א לערע —
 באגיי נישט מער דעם גריין
 צו יאגן זיך נאך מיין.

אופא, 1943 — לאדזש, 1948.

דער האַז און דאָס פּערל-קערנדל

זיך גראַבלענדיק אין מיסט-הויפּן, דערזעט ער
אַ פּערל-קערנדל, דער האַז.
— וואָס קאָן מען מיט אים טאָן?
ס'אָ פּוסטער-האַפּן! — שפּעט ער:
מען שאַצט אים הויך, — צי איז עס נישט קיין שטות?
און, כּלעבן, מיר פּאַרשאַפּן וואַלט פּיל מער גענום
אַ גערשטן-קערנדל: מוט גלאַנץ זיך נישט באַוויוזט עס,
דאָך שפּיוזט עס.

די עס-האַרצים משפּטן גענוי אַזוי:
וואָס איבער זייער שכל, פּוסט איז עס, ווי שמרוי.

דער פויער און דער באטראק

ווען ס'הענגט אן אומגליק איבער אונדזער קאפ,
צופרידן זיינען מיר — דעם מענטשן,
וואס שטעלט זיך איין פאר אונדז, צו בענטשן.
גאר זוי דער אומגליק פון די פלייצעס פאלט אראפ,
קומט אפט גאר אויס דעם רעטער האבן פון אונדז צרות:
עס יאגן אלע איבער זיך אין לויב פאר אים;
און מיר — אויב עס באשולדיקט אים נישט אונדזער שמים,
איז דאס א גוט, וואס וואר איז!

פארנאכט איז פונעם היי-שניט מיט פארקלערטן שפאן
אזויס אין דארף, פארביי א וואלד, געגאן
מיט זיין באטראק אן אלטער פויער.
זוי פלוצעם אויג אויף אויג מיט זיי — א בער פון לויער.
פון פויערס ברוסט קיין אך איז נישט אפער,
זוי ס'טוט א וואליע זיך אויף אים דער בער.
ער קנעט אים, דרייט און ברעכט, טוט בעריש אים א צערטל,
און זוכט, פונדאנען אנצוהייבן אים שוין, בלויז אן ערמל.
דער אלטער זעט פאר זיך דעם טויט.
— סמעפאנשקע! — פון בער אפער ער בעט זיך בימער:
פארלאז נישט, לייבלעכער, נשמה, אין דער נויט!
צונויפגעזאמלט גאר די כוחות, אן א צימער
עס לאזט אראפ די האק דער נייער הערקולעס
און, אפגעהאקט דעם בער א האלבן פרעם —
א שטאך די ווידלע אים אין בויך מיט האנט גענימער.
צערעוועט זיך און פאלט האלב-טויט דער בער;
מיין בער נעמט שטארבן.
דער אומגליק איז פארביי; דער פויער הייבט זיך אויף און —
הער,
ער זידלט דעם באטראק גאר מיט א צונג א הארבן.

בלייבט שטיין מכולבל, נעבעך, מיין סטעפאן.
— פארוואס, מחילה? — זאגט ער. — הערסט? פארוואס?
באלוואן!
א וואסער פרייד האט דו באמאכט? ער שטעכט! א צרה:
א תל געמאכט די פעל די גארע!

אז און

ס'האט אן אכאז, מיט טעפ דורכויס,
ארטאפלאזן געמוזט זיך פון א בארג א שטיילן;
זיין באלעבאס האט אים געלאזן שטיין און, נישט צו אהילן,
נענומען זיך אראפפירן דעם ערשטן וואגן בלויז.
עס נעמט דאס גוטע פערד אים אויפן קרייצביין, האלט אים
אויס,

דעם וואגן, נישט דערלאזנדיק אים פאלן.
א פערד א יונגס פונויבן אבער איז א בעלן
דעם עלנמן צו זיידלען פאר זיין יעדן טראט:
— איי, פערד פארלויבטס, אט-אט חידושים!
זעט-זעט: ער שלעפט זיך ראקעס, שאנד און שפאט!
אט האט ער זיך נישט שיר פארטשעפעט פאר א שטיין,
דער הושים!

אלכסון! קרום! געוואגטער! אט-א נאך א שטויס.
און דא איז נייטיק לינקער זיך א נעס מאן בלויז.
אן אייזל! ס'וואלט געווען עס צו דערקלערן,
ווען — בארג-ארזיק, צי נאכט-צייט קעגן ליכט פון שמערן,
נאר בארג-ארטאפ און דאס בייטאג!
מע קאן דאך דאס געדולד פון בלויזן צוקוקן פארלירן!
און יבולסטו נישט, זאלסטו בעסער וואסער פירן!
וועסט זעען אט, ווי געבן וועלן מיר זיך א צעטראג!
ווארט-ווארט, מיר וועלן נישט קיין אויגנבליק פארלירן,
דאס וועגעלע, שמאט שלעפן עס, עס וועט אליין שפאצירן! —
דעם רוקן איינגעבויגן און די ברוסט געשפאנט,
דאס פערדל מיטן וואגן רירן זיך אין וועג ביינאנד;
דערגרייכט אבער דעם בארג-ארטאפ, ווי ס'נעמט עס יאגן,
און שפארן אויפן פערד, און טרייסלען זיך דער וואגן.
ער שטויסט דאס פערדל צריק, ער ווארפט עס אין א זייט;
דאס פערדל האט געטאן זיך גרויסארטיק-פארשייט
א לאז מיט אלע פיס די בראווע;

דער וואָגן העפּקעט איבער שטיינער, ריווישיקעס — העפּ-
העפּ!

אַ שטויסעניש און קלעפּ,
אויף לינקס, אויף לינקס, און מיטן וואָגן — באַך אין אַ קאָ-
נאווע!

געזעגן זיך שוין, באַלעבאַס, מיט דינע טעפּ!

אויך צווישן לייט די שוואַכקייט שפּאַר איז:
דעם צווייטנס טון האַט קיינמאַל נישט ביי אונדז קיין חן,
נאָר געמסטו פאַר אַן ענין זיך אליין,
באַקומען זיך נאָך טאַפּעלערע צרות.

אופאַ, 1943 — וואַרשע 1950

די יונגע קראַ

עס האָט אָן אַדלער פּונעם הויכן רוים געטאָן אַ פּלי
און כאַפּ אַרויס אַ לעמל פּון אַ משערדע פּי;
אַ יונגע קראַ האָט פּון דער נאַנט דערבליקט עס,
און זי.

די יונגע קראַ, געווען אַנטציקט איז.
זי טראַכט אַבער אזוי: „אויב נעמען שוין, איז רעכטס און
גוטס,

אזויס זי וואָס די נעגל איינריכטן אין שמוץ!
משמעות, אז אויך אַדלערס זיינען דאָ אָן ווערדע,
פאַרמאָגט דען לעמלעך בלויז די משערדע?
אַט ווען עס וואַלט פאַרגלוסט זיך מיר,
און כ'טו די פּליגל אַ צעפּיר,
וואַלט איך אַ מלכותדיקע שטיק אַרויסגעכאַפט פּון איר!“
די קראַ טוט הויך אַ פּלי אַהער דאָ
און מיט אַ גיריק אויג באַטראַכט די משערדע:
פּון צווישן שעף, באַראַנעס, לעמלעך לרוב
האַט זי מיט קאַפּ זיך אויסגעקוקט און אויסגעוויילט לסוף
אַן אַנגעזעענעם באַראַן, און נאָך אַוועלכן! —
דעם סאַמע פעטסטן, תּוכיטטן, אַזעלכן,
וואָס פאַר אַ היפּשן וואַלף וואַלט שפּאַר געווען.
און מיטאַמאַל האָט זי געטאָן מיט קראַפּט אַ זעגל,
און אין זיין וואַל זיך איינגעטשעפעט מיט די נעגל,
נאָר נישט פאַר אירע כּוחות איז דער רויב — האָט זי דערזען.
און וואָס נאָך ערגערס איז געשען:
ס'האַט דער באַראַן אַ טולופּל אַזאַ אויף זיך געטראָגן,
אַ צוויטיקס און פאַרקאַלטנטם — ווי זי זאָל זיך עס נישט פּלאַגן,
דערפּון די נעגל שלעפּט זי נישט אַרויס,
און ס'האַט איר העלדנטאַט און איר באַפּליגלמע המצאה
פאַרענדיקט זיך דערמיט: זי איז אַליין אין קוויש.
עס האָבן זי פּון דעם באַראַן אַראַפּגעאַכטעט מיט הנאה

די פאסטעכער און, אז זי זאל שוין מער נישט פליען בלינד,
די פליגל אפגעשניטן איר די שווארצלעך-בלאט,
און זי אוועקגעשענקט צו שפילן זיך א קינד.

ווי תמיד, איז דער משל דא די מענטשן אויסן:
ווען ס'מאכט א גנבל א גרויסן גנב נאך,
איז דאס וואס גלאטיק גייט עס אפ דעם גרויסן,
דעם גנבל געשעט פאר דעם א בראך.

אופא, 1943 — ווארשע 1950

דער העלפאנט אלס שופט

מיט דעם, וואָס איז באַרימט און האָט אַ שטאַרקע האַנט,
נאָר שלאַכעריק איז זיין פאַרשטאַנד,
איז ביטער, כאַטש זיין האַרץ איז גינציק ביזן ראַנד.

דער העלפאנט ווערט באַשטימט אלס שופט אינעם ביימער-
לאַנד.

הגם די העלפאנט-ראַסע קלוג איז, דאַכט זיך,
נאָר אַ פאַמיליע אָן אַ קריפל זעלטן מאַכט זיך;
ס'איז אונדזער שופט לויט זיין גוף דעם שווערן
פון זיין משפּחה אַ געטרייער גליד,
נאָר לויט זיין טעמפּקייט — ניט;
קיין פליג אפילו טשעפעט ער נישט גערן.
איז אַט קומט אויס אַמאָל דעם גומן שופט הערן
אין קאַנצעלאַריע אַ בקשה פון די שעפּסן: — „העלף!
די גאַרע פעל עס שינדן אָפּ פון אונדז די וועלף“.
— רשעים! — שרייט דער שופט אויס: אַזאַ רציחה! שאַנדע!
ווער גיט עס אייך רשות צו רויבן, רויבער-באַנדע?! —
נאָר ס'ענטפערן די וועלף: — במחילה, פאַטער! דו אַליין
האַסט דאָך דערלויבט אויף ווינטער-טולופלעך צו זאַמלען
אַ לייכטן שטייער פון די שעפּסן — אפשר ניין?
און וואָס זיי קלאַגן, מאַלע דאַרט, וואָס שעפּסן טיפּשים
שטאַמלען;
ס'מאַכט אויס אַ פעלכל פון אַ שעפּסל משטיינמגעזאַגט — איז
וואָס?

נאָר זיי צו געבן זשאַלעווען אויך דאָס.
— איז זעט זשע, — זאַגט דער העלפאנט, שטילנדיק זיין צאָרן;
קיין פאַלשקייטן פאַרטראַג איך נישט פון קיינעם, כ'זאַג אייך
וואָר;

אַ פעלכן פון אַ שאַף, נו, נעמט שוין; נאָר איך וואָרן —
נישט אַנדרין זי מיינער אויף קיין האַר!

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947

דער אייזל און דער סאלאזיי

דער אייזל האט דעם סאלאזיי דערזען
און זאגט אים: — הער נאָר, פריינט מיין ליבער!
מע שמועסט, ביסט א זינגער-מייסטער, איז דעריבער
וואלט איך א בעלן ערשט געווען
צו הערן זינגען דיר, און זיין צו משפּטן ביכולת,
צי דיין געזאנג באמת אזוי וויל איז? —
זיין גאנצע קונסט באווייזן נעמט דער סאלאזיי,
הייבט אָן צו קנאקן, אונטערפייפן, מיט געדריי
אויף מויזנט שטייגערלעך פארגייט זיך;
אַט ווערט ער שוואַך פון צארטן וויי —
און, שמאַכטנדיק — א פיפעלע — מיט עפעס-וואָס צעשיידט
זיך,
און אַט ווי מיט א דריבנעם שרויט אין וואַלד צעשפרייט זיך.
און ס'האַרט אַווראַרעס*) ליבלינג-זינגער אלץ אַרום,
שאַ-שמיל — די ווינטעלעך געוואָרן,
אַנטשוויגן — אויך די פייגל-כאַרן,
די משערדעס הויערן באַרומע, שטום.
פאַרהאַלמנדיק דעם אַמעם, שעפט דער פאַסטעך פאַרגעניגן
און שמיכלט זעלמן צו דער פאַסטעשקע פאַרקלערט
אינמיטן סאלאזיימשיקס ניגון.
דער זינגער ענדיקט. מיטן שמערן אַנגעשפאַרט אין דרערד,
דער אייזל זאָגט: גאַנץ פיין. מע קאָן באמת זאָגן,
ס'איז דיין געזאנג אָן לאַנגווייל צו פאַרטראָגן;
ס'איז בלויז א שאַד, אַט ווי איך קוק דיר אָן.
וואָס דו ביסט נישט באַקאַנט מיט אונדזער האָן:
דו וואַלסט געוואָרן הריפותדיק נאָך מערער,
ווען ער וואַלט דיר געווען אַ שטיקל לערער. —

*) אַווראַרע — די געמיין פון דעם מאַרגן-רויט.

דער סאלאוויי, דערהערט אז מין פסק פון זיין ידיה,
וזהין די פליגל טראגן אים, ער פליט.

פון אט אזעלכע ריכטער, נאט, אויך אונדז באהים.

אופא, 1943 — לאדזש, 1947.

בין דעם דרימן בוך

דער ארענדאר און דער שומטער

א רייכער ארענדאר געוויינט האט אין פאלייען לאנג,
זיין שפייז — מעדנים, דאס געשמאקסטע — זיין געטרענק;
מאג-טעגלעך פלעגט ער מאכן בעלער און באנקעטן,
דעם גיריקסטן — מיט זיינע אוצרות אנצוועטן.
מיט זיסקייטן און וויין, מיט וואס דאס מויל נאר רעדט ארויס
איז פול געווען בשפעדיק זיין הויז,
בקיזור, א גן-עדן, דאכט זיך, איז עס בלויז.
און נאר פון איין זאך האט דער ארענדאר געליטן —
דער שלאף האט אים געמיטן.
זי האט ער פחד פארן יום-הדין,
זי סתם, ער ציטערט דאס פארמעגן אנצווערן,
סייווי, עס וויל דער שלאף פון אים נישט הערן.
און אויב ער כאפט שוין יא א דרימל ווען באגין,
איז אט א צרה פון א נייעם מין:
א זינגענדיקן שכן האט געשענקט אים גאט אין הימל,
אין הייל קעגן פענצמער זיינעם וויינט אן ארעמאן
א שומטער, נאר א זינגער און א לוסטיקער אזא,
וואס פון קאפאר און בין מיטיק-דרימל.

און פונעם מיטיק ביזן אונט זינגט ער אן א שיעור,
און לאזט נישט בשום-אופן איינדרימלען דעם גביר.
נו, וואָס, ווי גלייכט מען אויס זיך מיטן שכן פרידלעך,
ער זאל זיך אָפגעוויינען פון צו זינגען לידלעך?
באָפעלן שווייגן — האָט ער נישט קיין מאַכט,
אויף זיין בקשה האָט ער נישט געלייגט קיין אַכט.
נאָר ענדלעך האָט ער שיקן נאָכן שכן זיך דערמראַכט.
מע האָט דעם שכן אין פּאַליי אַריין געבראַכט.
— גוט מאַרגן, פּריינט! — מיר בוקן זיך, געערטער,
הכנעהדיק פאַר ליבע ווערטער.
— ווי גייען די עסקים, ברודער קליס? (מע ווייסט
ווי דער, וואָס איז אונדז נייטיק, הייסט).
— ווי ס'גייען די עסקים, האַר? אַזוי, נישקשה!
— דערפאַר אַזאָ געזאָנג אויף דיר, אַזאָ מין פּרייד?
ביסט גליקלעך, הייסט עס, ווייסט נישט פון קיין לייד?
— אויף דעם באַשעפער קלאָגן זיך קאָן בלויז אַ רשע,
און וואָס דאָס ווונדער? פול מיט אַרבעט תמיד איז מײן טיש,
מײן באַלעבאַסטע גוט איז, יונג און פּריש,
און מיט אַ גומער פּלוניתמע (ווי אַלע ווייסן!)
איז עפעס פּריילעכער צו לעבן, אַט.
— און געלט? — מיט צופיל קאָן איך זיך נישט גרייסן,
נאָר ס'איז דערפאַר אויך ווינציקער קלאַפּאַט.
— איז ווילסטו, פּריינט, נישט רייכער ווערן, הייסט עס?
— דאָס, זאָג איך נישט, פאַרקערט;
כאָטש כ'דאַנק דעם אייבערשטן פאַר דעם, וואָס ער האָט מיר
כאַשערט;
נאָר דו אַליין דאָך ווייסט עס —
דער מענטש כל-זמן ער לעבט, אַלין מערער וויל ער געלט;
אַזאַ איז שוין אונדזער וועלט.
אויך מײן, עס זיינען קנאַפּ אויך דיר די אוצרות דיינע;
ווען איך ווער רייכער, וואָלט איך אויך נישט גהאַט קיין מענה.
— דו רעדסט, מײן פּריינט, ערשט צו דער זאָך, געשטעלט:
כאָטש ס'קאָן נישט אויסמיידן קיין פּריקרעקייטן אויך דער
רייכער,

און כאַטש מע זאָגט, אז אַרעמקייט איז נישט קיין חטא,
פונדעסטוועגן, אויב ליידן שוין, איז פון עשירות גלייכער.
אַט האַטט דאָ, אַ זאַק מיט רו"כלעך... מיינסט, איך שפּעט?
איך האָב דיך ליב באַקומען פאַר דיין אמת,
גיב גאָט, זאַלסט ווערן רייך דורך מיר. נו, נעם עס
און גי. געדענק, דאָס געלט נישט צו פאַרשווענדן, זיי אַ לייט,
באַהאַלט עס אויף אַ שווערער צייט.
פינף הונדערט רובל ליגן דאָ, געציילט מיט מויל און אויגן.
אַ גומן. — און מיין שוסטער, שנעל אַ פאַק
דעם זאַק.

אַהיים איז ער... געלאָפּן? ניין, געפּלויגן
מיט דעם געשאַנק אונטער דער פּאַלע. סטאַפּ! —
די היים. און נאָך די זעלבע נאַכט האָט ער באַגראָבן אינעם
קעלער

דעם זאַק צוואַמען — מיט זיין פּריילעכקייט דער העלער!
נישט בלויז עס זינגט זיך נישט, עס שלאָפט זיך שוין נישט מער
(וואָס הייסט נישט קאַנען שלאָפּן ווערט געוואָר אויך ער!);
ס'איז אַליץ פאַרדעכטיק, אַליץ רעגט אויף אים ביטער:
קוים מוט אַ קעצל ערגעץ-ווי ביינאַכט אַ קראַץ,
אים דאַכט זיך גלייך — עס שלייכט אַהער אַ גנב — שאַטס!
דער אויער האַרנט זיך איוו, און ס'לויפט אים דורך אַ ציטער.
הכלל, עס ווערט אַ לעבן, כאַטש צו וואַרפן זיך אין טייך.
דער שוסטער האָט געפּייניקט זיך, געפּייניקט זיך, ביז ענד-
לעך

געכאַפט זיך פאַרן שכל און, פאַרשמענדלעך,
צום אַרענדאַר אַוועקגעלאָפּן מיטן זאַק און גלייך
אַזוי געזאָגט: — איך דאַנק דיר פאַרן נחת-רוח פיינעם;
אַט איז דער זאַק, און נעם זיך אים צוריק, אַ סוף,
כ'האַב נישט געוואָסט ביז אים וואָס הייסט אַ שלעכטער שלאָף.
לעב דו זיך מיטן עשרות דיינעם,
און איך, אויב שמעלן מיינע לידער און מיין שלאָף איז קאַן,
וואָס טויג מיר גאַר אַפילו אַ מיליאָן!

אופא, 1943 — וואַרשע, 1949

דער פויער אין נויט

עס האט זיך אין א פויערס הויף אום הארבסט, ביינאכט,
אריינגעכאפט א גנב, נישט פאר אונדז געדאכט;
אריינגעקומען זיך אין קאמער, פריי דארט צו געניסן,
ארומגענישטערט די פאדלאגע, סמעליע, אלע ווענט
און צוגעגנבעט אן געוויסן, וואס ער האט געקענט;
נו, יא, א גנב האט דען א געוויסן!
אזוי, אז אונדזער פויער, וויי צו אים און און,
געלייגט זיך ווי א גביר, איז אויפגעקומען הויל און גרוי ער,
כאטש לאז זיך מיט א מארבע איבער טיר-און-טויער;
זאל קיינער, גאט באוואר, נישט אויפשטיין שלעכט אזוי!
דער פויער, אין זיין זארג און טרויער,
פארבעט צו זיך משפחה, שכנים, פריינט,
ווער נאר עס איז געטריי אים, ווי אים שיינט:
— צי קאנט איר מיר נישט העלפן, — זאגט ער: אין מיין
— אומגליק היינט?

איעדער ברייעט מיט דעם פויער
און גיט זיין קלוגן ראט אים שוין.
פריינט קארפיטש זאגט אים: — עך, מיין קרוין!
אזא-א שם צו האבן אויפן דארף מע טאר זיך נישט פארנינען,
ווי דו, אז ס'איז דיין עשרות אזוי גרויס. —
פריינט קלימיטש זאגט: — געדענק עס אויף פארויס,
די קאמער נענטער צו דער שטוב זיך דארף געפינען.
— עך ברידער, נישט אין דעם גייט, ניין, —
דער שכן פאקע זאגט ארויס זיין סברה:
ס'איז נישט דאס ווייטקייט פון דער קאמער דא די צרה,
נאר אויף א הויף איז נייטיק האלטן הינט מיט שארפע ציין;
אט נעם זיך פון מיין זשומשקעס הינטעלעך אזועלכעס:
מע זאגט נישט אפ קיין ליבן שכן אט אזועלכעס,
כ'וועל ליבערשט דיר עס שענקען.
אנשטאט עס צו דערטרענקען. —
בקיזור: די משפחה און ידידים — זיינע פלייצעס

באלאדענען מיט טויזנט נוצלעכע און קלוגע עצות,
מיט וויפל יעדער איז אימשטאנד,
נאָר העלפֿן ממש אונדזער אַרעמאָן — נישטאָ קיין האַנט.

אַזוי-אַ איז עס אויף דער וועלט: פאַרקראַכן אין אַ צרה,
און פרוווסט זיך צושאַרן צו פריינט מיט זיפֿן און קרעכֿן —
איז עצות טוען זיך אַ שאַט אויף דיר פון לינקס און רעכטס;
נאָר וועגן הילף ממשותדיקער טו זיי קוים אַ טאַרע,
גלייך קוקסטו זיך אַרום —
דיין בעסטער פריינט איז טויב און שטום.

אופֿא, 1942 — לאַדזש, 1947

דער באַלעבאַס און די היין

ווען ס'הייבן זיך אָן גנבות אין דיין הויז, נאָר פאַר דער האַנט דעם גנב האַסטו נישט געטראַפֿן, זיי פאַרזיכטיק, דו זאָלסט נישט גלאַט אזוי אַרום מיט חשדים קעגן אַלע, אַדער זיי באַשמראַפֿן: דערמיט דעם גנב נעמסטו דאָך נישט איין, און אויך צום בעסער מאַכן אים עס וועט נישט דינען, דו צווינגסט די גוטע דינער בלויז פֿון הויז אַנטריגען, און פֿון אַ צרה אין אַ גרעסערער נאָך פֿאַלסט אַריין.

אַ סוחר האָט זיך אויפגעבויעט מאַגאָזינען און אַלע שפייזן-סחורות דאָ געהאַלטן דרינען. און אז עס זאָל נישט אַנמאַן שאַדן דאָס געזינדל מיינ, האָט ער אַ קאַצן-פֿאַליציי געשמעלט אַרום דער שפייז. די מייז פאַרשאַפֿן שוין דעם סוחר נישט קיין זאָרגן: עס וואַכן וועכטער אין די סקלאַדעס טאַג ווי נאַכט; איז וויל דאָך? כאַפֿט ער זיך אַמאַל אין אַ פֿרימאַרגן, אז איינער פֿון די וועכטער גנבעט, בעת ער וואַכט. ביי קעץ איז ווי ביי אונז (צי לייקענען עס קען מען?). נישט תמיד ריין פֿון זינד איז אויך אַ נאַמן. נאָר שטאַט דעם גנב אויסצושפירן שפאַן נאָך שפאַן און אים באַשמראַפֿן, שוויגענדיק דעם אַרנטלעכן מאַן — צו שמייסן אַלע קעץ באַפעלט דער סוחר דאָן. דערהערט דעם פֿסק דעם אויסטערלישן — אַלע וועכטער, די אַרנטלעכע, ווי דער אומגערעכטער, זיך טראַגן אָפּ פֿון הויף אין שרעק. דער סוחר בלייבט אָן קעץ — אַן עק. די מייז, וואָס האָבן בלויז אויף דעם געוואַרט אין זייער האַפֿן, ווי נאָר די קעץ אַרום — זיי אַלע דאָ. און ס'זיינען נישט קיין וואַכן דריי פֿאַרלאַפֿן — קיין זכר פֿון דער שפייז איז שוין נישטאַ.

דער העלפאנט און האסקע

מע פירט ארום א העלפאנט איבער גאסן,
מסתמא, צו באווייזן אים — עס איז באקאנט,
אז העלפאנטן א פלא איז אין אונדזער לאנד —
באגלייטן פוסטעפאסניקעס אים גאנצע מאסן.
אקעגן זיי וואקסט אויס פון ערגעץ מאסקע אויפן וועג.
דערזען דעם העלפאנט — גלייך אויף אים זיך ווארפט עס,
עס בילט, עס קוויטשעט, און די ציינדלעך שארפט עס,
עס רייסט זיך ממש צו פארפירן א געשלעג.
— א, שכן, — רעדט צו דעם א שאפהונט: הער זיך אויף
בלאמירן;

פאר דייענע כוחות מיט א העלפאנט קריג צו פירן?
אט זע, דו כריפעסט שוין, און ער טראט-אייך, טראט-אויס
זיך גייט פארויס,

און ס'קריכט אים גאר אין זינען נישט דיין בילן.
— עך, עך! — אים ענטפערט מאסקע שארף: מיין ווילן
דערפון טאקע ווערט שמארקער בלוין,
וואס אן געשלעגן און געפארן
צו גאר די גרויסע שלעגער וועל איך זיך דערשפארן.
און זאלן ריידן הינט און זאל זיי ארן:
נו, מאסקע מוז פארמאגן כוח —
עס בילט דאך אויף א העלפאנט אויך.

דער האלף און דאס העלפן

א וואָלף גענומען לערנען האָט זיין וועלפל, ווי צו גיין
אויף יאָגד און ווי זיך אויפצופירן;
געשיקט צום וואַלד-ראַנד איינמאַל אים שפּאַצירן,
פאַרוואַגט ער אים צו פאַרשן און דערגיין,
צי קאָן מען ערגעץ נישט פון גליק געניסן
און, נעמענדיק אויף זיך אַ חטאָ,
כאַטש אויף אַ פאַסמעכס השבון וועט
זיך לאָזן איינשאַפן אַ ביסן?
דער תלמיד קערט זיך אום צוריק:
— קום שנעלער! — סאַפעט ער מיט גליק:
עס שטייט פאַר אונדז אַ מיטיק שוין אַ גרייטער —
ביים באַרג צופוסנס שפּרייט זיך פאַרן בליק
אַ משערדע שאַף, וואָס איינע פעטער פאַר דער צווייטער;
נעם טראַג אַוועק אַ וועלעכע-עס-איז,
און גלייך געניסן;
אַ משערדע נישט צום איבערצוילן זי דאָס איז. —
— וואַרט צו נאָר, — זאָגט דער וואַלף: דו דאַרפסט מיר קודם
זאָגן.

אַ וואַסער פאַסמעך אַט די שאַף פאַרמאַגן?
— כאַטש אַ נישקשהדיקער, לויט מע זאָגט,
אַ זאַרגעווודיקער און פאַרשטאַנד פאַרמאַגט,
נאָר איך, אַרום דער משערדע זיך געיאָגט,
האַב אויסגעקוקט די הינט: נו, מאַגערלעך אַפילו
און, דאַכט זיך, שלעכטע וועכטער, שמילע.
— ניין, ס'לאָקט מיך נישט, — דער אַלמער וואַלף דערקלערט:
צו האָבן מיט דער משערדע שאַף אַ משא-מתן,
ווייל אויב דער פאַסמעך איז אַ גומער, לויט דו האַסט געהערט,
איז האַלט ער נישט קיין שלעכטע הינט, וואָס זאָלן אים
פאַרזאַמן.

דאָ קאָן מען אין אַ צרה גלייך אַריין! דערום

וועל איך דײך פירן צו אַ משערדע, קום,
ווי זיכערער מיר זיינען מיט די פעלן על-כל-פנים;
הגם די הינט אין יענער משערדע — גאַר אַ סך,
דער פאַסמעך זעלבסט אַבער אַ שומה איז פון פאַך,
און ווי דער פאַסמעך איז אַ שומה — אויך די הינט נאַראַנים.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1947.

די האלפנט

מעגסט האַרעווען ווי פיל דו זאלסט נישט וועלן, דאָך
נישט רעד זיך איין, אז קומען וועט דערנאָך
די דאנקבאַרקייט, צי גאָר דער רום, צו איילן,
אויב ס'ברענגט דיין אַרבעט נישט קיין נויז און קאָן נישט
וויילן.

א פויער מיט זיין סאַכע האָט פאַרפריט זיך,
און אויף זיין פעלד פון דעם באַגינגען אָן ער מיט זיך;
דער פויער מיינער מיט זיך אזוי פלייסיק-היים,
אז ס'קאַפעט שוין פון אים, ווי באַב, דער שווייס;
א פראַסטער אַרבעטס-מענטש — ס'איז נישט פאַר אים קיין
בייז.

דערפאַר ווער נאָר עס גייט פאַרביי נישט ווייט פונדאָנען,
א יעדער טראַגט אים אונטער אַ „גאַטהעלאָף“, אַ לויב.
אַ מאַלפּע איז אויף דעם אים שטאַרק מקנא.
ס'איז לויב פאַרפירער־יש — ווי בלייבט מען פאַר איר טויב!
„בוועל האַרווען!“ — איז די מאַלפּע צום באַשלוס געקומען.
געפונען אַ משורבאַן — פאַר דער עבודה זיך גענומען!
די מאַלפּע איז מיט אַרבעט פול,
עס איז דער קאַפּ איר אַזשע דול:
אַט נעמט זי דעם משורבאַן און טראַגט אים אומעט,
אזוי און אַט אזוי-אַ כאַפּט זי אים אַרומעט,
דאָ שלעפּט זי אים, דאָ קויקלט זי אים קרום און גלייך;
עס רינגט נעבעך פון איר דער שווייס — אַ טייך;
זי פרייכט און אַטעמט מיט די לעצטע כוחות! איר וועט
גלויבן?

און הערט נאָך אַלץ נישט, עמעץ זאָל זי לויבן.
עס איז קיין חידוש נישט, מיין ליכט! דו האַרוועסט פיל, דאָס
— אַ

קיין נויז אַבער דערפון איז דאָך נישטאַ.

אופאַ, 1942 — לאַדזש, 1947.

דער זאק

עס האט זיך אין א פאדערצימער אויפן דיל
ארומגעוואלגערט אין א ווינקל שטיל
א זאק א לערער.
נישט זעלמן ווישט ער איינגעריכטע פיס, קומט אפ ער הארט
ביים מינדסטן דינער אין עבודה שווערער.
ווי אומדערווארט
דערהייבט זיך אונדזער זאק צו כבוד, קריגט פארערער,
און, אַנגעשטאַפּט מיט רענדלעך ביון ראַנד,
ווערט אַפּגעהיט אין אַ געשמידטן קאַסטן דורכאַנאַנד.
דעם ווירט אַליין איז ער אַזוי שוין ווילגעפעלן,
אַז ער פאַרצערטלמט אים אַצינד,
עס זאַל אויף אים קיין בלאַז נישט טאַן קיין ווינט,
ס'זאַל נישט דערוועגן זיך אויף אים קיין פליג צו שמעלן.
און אויסערדעם באַקאַנט געוואָרן איז דער זאק
דער גאַנצער שטאַט, מע רעדט פון אים געשמאַק.
באַזוכט דעם באַלעכאַס אַ פּריינט — נישט לאַנג צו קלערן
אַ ליבן שמועס וועגן זאק פאַרפירט ער גערן;
און אויב דער זאק האַלט אַפּן גראַד דאַס מויל
קוקט יעדער דאַן אויף אים גערירט און האַרציק-ווויל;
און טרעפט זיך, עמעץ זעצט זיך צו צו אים דערלעבן,
איז וועט ער זיכער אים א שאַקל מאַן, אַ גלעט אים געבן.
דערזען, עס טיילן כבוד צו אים קליין און גרויס,
גענומען האַט דער זאק מיט אַלץ זיך מיטן,
געוואָרן קלוג ביי זיך, פאַריסן;
דער זאק האַט נאַריש זיך צערעדט, אַז ס'לאַזט זיך אויס;
ער חקירהט וועגן אַלץ און זאַגט זיין סברא:
דאַס-אַ איז נישט ווי ס'קער צו זיין,
דער-אַ אַ שומה איז גאַר פיין,
און יענץ — דערפירן וועט עס צון אַ צרה.
אים הערן אַלע מיט אַ ברייט-צעפענט מויל,
הגם ער שיט מיט ווילדקייטן אַ גרויל.

אז אין די אויערן אזש נעמט עם רוישן.
צום אומגליק אַבער לייַדן מענטשן אויפן חמא,
אז וואָס אַ זאָק מיט רענדלעך זאָל נישט האָבן דאָרט גערעדט.
זיין שמוט אויף חכמה צו פאַרטוישן.
צי לאַנג אַבער געניסט דער זאָק דעם כבוד און די לויב?
און לאַנג אים אַלע צערמלען, ליבן? —
ביז וואַנען ס'איז אין אים דאָס לעצטע רענדל נישט פאַרבליבן;
דערנאָך — אַרויסגעוואָרפן, און פון אים אַ זכר — שטויב.

ס'איז אונדזער משל קיינעם צו באַליידיקן נישט אויסן;
גאָר וויפל זיינען עם פאַראַן אַזעלכע זעק
צעווישן אַרענדאַטאָרעם (אַ שרעק!).
וואָס זיינען פריער שיק-יינגלעך געווען, שלימויזן;
צי צווישן קאַרטנשפילער-שלעק,
וואָס אַ מזומן רובל זייער חלום אויף דער וואָר איז,
און זיינען לעצטנס רייכע לייט געוואָרן קוים מיט צרות;
מיט וועלעכע עם זיינען גראַפן, פירשטן היינט
די בעסטע פריינט;
וואָס מיט אַ מאַכטהאַבער, ביי וועלעכן זיי פלעגן
אין פאַדערצימער זיך אַ ריר מאַן נישט דערוועגן,
זיי שפילן היינט גאָר פשוט אַ באַסטאַן?
ס'אַ וואַזשנע ענין — אַ מילאַן!
דאָך צופיל זאָלט איר, ליבע, נישט שטאַלצירן!
צי דאָרף איך געבן אייך דעם אמת שמילערהייט פאַרשטיין?
ס'זאָל גאָר די שעה נישט זיין, קוים וועט די צייט אייך
— רואינירן —
ווי מיטן זאָק, נישט אַנדערש, וועט מען זיך מיט אייך באַגיין.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1947.

דער קאמער און דער קוכער

א קוכער א יודעספּר לאַזט אַנומלט שטיין זיין קיך און איילט אין שענק אַריין צו גיין (ער איז אַ פרומער, א ירא-שמים, און דאַרף צום יאַרצייט פון אַ פּריינטל מאַכן אַ לחיים), און אַפּצוהיטן ס'עסנוואַרג פאַר עכבר-צייַן ער לאַזט אין שטוב דעם קאַמער „חיוקים“.

נאָר קומענדיק צוריק, וואָס זעט ער? אויפן דיל — שיריים פון אַ קוכן, און דער קאַמער מיט געפיל מורליקעט, וואַרטשעט, צוגעשפּאַרט צום עסיק-מינדל, און איז זיך פיין מתעסק מיט אַ הינדל.

— דו זולל דו! באַנדיט! ווי פּרעסט מען דאָס אַזוי פאַרשייט? — דער קוכער זידלט „חיוקיען“ און ברייעט: ווי שעמסטו זיך נישט פאַר די ווענט, שוין אַפּגערעדט פאַר לייט?

(און „חיוקים“ טוט זיך זיינס דערווייל און קייעט), ווען ביסט געווען אַן אַרנטלעכער קאַמער און קוראַנט, — דער מוסטער פון עניוונות ביסט געווען פאַר יעדן איינעם, — און דו... ווי גרויס, ווי האַרב די שאַנד!

עס וועלן זאָגן איצטער אַלע שכנים:

— ער איז אַ רויבער! „חיוקים“ איז אַ בראַנד! — נישט בלויז פון קיך — נאָך שטרענגער — מען דאַרף אים יאָגן פונעם הויף אפילו דורכאַנאַנד, ווי פון אַ שעפּסן-שטאַל אַ זשעדנע וואַלף, מיט דרענגער. די מכה פון דעם מקום איז ער, ער איז — פעסט! — (און „חיוקים“ הערט, און פּרעסט).

און מיין אַראַטאַר, פּרייגעלאַזט דעם ווערטער-מבול, אויף מוסר-ריידעס אַן אַ סוף איז ער קאַפּאַבל. נאָר וואָס? בשעת ער זינגט אים אַט-אַזוי די שטראַף, דערעסט שוין „חיוקים“ דאָס געבראַמטס ביזן סוף.

און איך גערעטן וואלט א קוכער-יונג א צווייטן,
ער זאל עס זיך פארשרייבן אויף דער וואנט:
אומזיסט מיט ריידעס זיך נישט דארט צעשפרייטן,
ווי נייטיק איז א שמארקע האנט.

דער לייב און דער קאמאר

פון אומבאהאלפענע זאלסטו נישט שפעטן,
דערוועג זיך נישט באליידיקן דעם שוואכן, הער!
א שוואכער שונא איז זיך נוקם טיילמאל שווער:
איז צופיל גיי נישט אויף דין כוח אין געוועמן.
הער אויס א משל, וויאזוי דעם לייב דער קאמאר האט
גאר שמערק באשטרעפט פאר גאוהדיקן שפאט.
כ'האב אט-וואס וועגן דעם געהערט פון ליימן:
דעם קאמאר ווייזט דער לייב ארויס פארצאכטונג, ווערט
דער קאמאר ביי; פון דער באליידיקונג עמפערט,
ער טוט א לאז זיך אויפן לייב מיט אים צו שטריימן.
אליון דער קריגער און טרומיטער, פישטשעט ער א גוואלד
און רופט דעם לייב אויף לעבן און אויף טויט צו קעמפן באלד.
דער לייב נעמט שמייכלען, גאר דער קאמאר טרייבט נישט
קין לצנות,

טרומיטערט הינטן, פארגט, אין די אויערן — סכנות!
און אויסגעקוקט אן ארט, און אויפגעפאסט די צייט — דער
שנעק.

אט ווי אן אדלער, טוט א לאז זיך אויפן לייב מיט צארן
און זייגט זיך אין זיין קרייצביין איין מיט גאר זיין דארן.
אין שוידער שמייסט דער לייב אים, דעם טרומיטער, מיטן עק.
איז אונדזער קאמאר פלינק און נישט קיין שרעקעוודיקער
מייסטער!

ער שמעלט דעם לייב זיך אויפן שטערן, ס'בלוט זיינס נאגט,
עס טרייבט דער לייב אים מיטן קאפ, און מיט דער גרווע
שלאגט,

גאר אונדזער העלד אים נאכאנאנד אלץ פלאגט:
פארקריכט דעם לייב אין נאז, און באלד זיין אויער בייסט ער.
דער לייב ווערט דול

און לאזט ארויס א בריל מיט אימה פול,
ער קריצט פון ווילדקייט מיט די ציינער,
און מיט די נעגל רייסט ער ערד און שטיינער.

ס'מאכט ציטערן זיין גרויליק ברילן גאָר דעם וואַלד.
אין פּחדים לויפן חיות, יעדע זיך באַהאַלט.
עס שטעלן אלע פּים, דער גלייכער ווי דער לאַמער,
ווי ס'וואַלט אַ שריפה, צי אַ מבול טראַגן זיך אַהער!
און ווער

צערודערט האָט עס אַלעמען אַזוי? דער קאַמאַר!
דער לייב — געריסן זיך, געשליידערט און מיט שוואַכער
ברוסט

אַ זעין געמאַן אין דרערד, און שלום בעמן האָט געמוזט.
דעם קאַמאַרס צאַרן שמילט זיך; שלום שענקט דעם לייב דער
קאַמאַר:

גאָר פּלוצעם ווערט אַכילעס האַמער,*)
און ער אַליין דאָ באַלד

טרומייטערט אויס זיין זיג אין גאַנצן וואַלד.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948

*) אַכילעס — און אַלמאָגריכישער העלד האַמער — און אַלמאָגריכישער
דיכטער.

דער פויער און דער פוקס

— דערקלער מיר, פריינט, וואָס איז עס פאַר א ליידנשאַפט ביי דיר

רק היינער גנבענען אָן שיעור? —
באַגעגענדיק אַ פוקס, געפרעגט האָט אים אַ פויער:
באמת, איך באַדויער דיר, באַדויער!
מיר זיינען דאָ דאָך זאַלכעצווייט, איז הער מיך אויס,
כ'וועל זאָגן דיר די גאַרע וואָר: ווען ס'קומט אַרויס
אַ האָר כאַטש גומס פון פאך דיינעס, וואַלט זיין עס נאָך
פאַרשמענדלעך.

שוין אָפּגערעדט, וואָס גנבה איז אַ חטא און שענדלעך,
און ס'זיידלט דיר די גאַנצע וועלט, —
האַט נאָך אַ טאָג אזא זיך נישט געפעלט,
וואָס האָט נישט אין סכנה דיר געשמעלט
די פעל אין היינער-שטאַל צו לאָזן פאַר א ליאָדע ביסן!
נו, זיינען ווערט דאָס אַלע היינער, לאַמיר וויסן?
— אַז וועמען גייט עס אזא לעבן איין? —

דער פוקס אים ענטפערט אָפּ באַשיידן:
ס'פאַרשאַפט מיר אַלין אין דעם אַזויפיל ליידן,
אַז ס'קאָן דאָס לעבן מיר באַמעמט נישט זיין.
ווען דו וואַלטט וויסן, ווי אין האַרצן בין איך ערלעך, פּיין!
וואָס קאָן מען אַבער העלפן? נוים און קינדער — וויינער;

דערצו נאָך, סערדצע, הער,
קומט אויף אמאָל אַ קלער,
צי לעבט דען אויף דער וועלט פון גנבה איך אַליין נאָר?
כאַטש ווי אַ מעסער-שאַרף אין האַרץ איז מיר דאָס פאַך.
— נו, אויב אַזוי גאַר, — זאָגט דער פויער: שטייט די זאך

און זאָגסט נישט קיין ליגונים צו דיין שכה,
וועל איך דיר ראַטעווען פון זינדיקן געפערלעך
און ברויט פאַרשאַפן דיר גאַנץ ערלעך;
נ'מיינ היינער-שטאַל אַלס שומר קעגן פוקסן דינג זיך אָן;
ווער בעסער פון אַ פוקס זיך אויף די פוקסן-שטיקלעך קאָן?

דערפאר וועסטו נישט זיין מיט נויטן מער באלאדן,
 און וועסט אין כל-דאס-נומס ביי מיר זיך באדן. —
 דאס עסק איז געשלאסן; און קיין שהיות נישט געמאכט,
 שמעלט גלייך דער פוקס זיך אויף דער וואכט.
 דער פוקס געניסט ביים פויער פון א לעבן א בארומן;
 דער פויער איז אן עושר, ס'האט דער פוקס פון אלדעם גומן;
 עס עסט אצינד דער פוקס צו זעט,
 עס איז דער פוקס געווארן פעט,
 נאר ערלעכער איז נישט געווארן אונדזער דינער:
 דאס כשר עסן קריכט אינגיכן אים צוריק פון מויל;
 און ער דערמיט פארענדיקט האט זיין דינסט, נישט מער,
 נישט מינער.
 וואס, אויסגעקליבן זיך א פינצמער נעכטעלע ווי קויל,
 ביי זיין ידיד האט ער דערדושעט אלע הינער.

ווער ס'האט געוויסן און געזעצלעכקייט-געפיל,
 דער וועט נישט גנבענען און נישט גענארן,
 ווי זיינע נויטן זאלן גרויס נישט זיין און פיל;
 דעם גנב — גיב אים א מילאן, דערגרייכסטו נישט דעם ציל,
 דו וועסט זיך אויף זיין ארנטלעכקייט נישט דערארן.

גענדו

עס האט א פויער מיט א לאנגער לאזע צום פארקויפן
א הערמל גענדו אין שמאט אריין געפירט
און, וואס אן אמת, ער האט זיי טראקטירט —

מע קאן נישט זאגן העפלעך בשום-אופן:
 ער האט נאך פדיון אויפן יארמארק זיך געיאגט
 (און ווען עס גייט אין א פארדינסטל פון א גראשן,
 איז נישט בלויז גענדו, נאר מענטשן ווערן אויך געדראשן).
 אז ס'איז דער פויער שולדיק וואלט איך נישט געזאגט.
 נאר זיי, די גענדו, גאר אנדערש טראכטן,
 און פאר פארבייגייער זיי שרייען אויס
 און זידלען אויף א קול אן אויפגעבראכטן
 דעם פויער: — ווי ס'איז אונדזער אומגליק גרויס!
 דער פויער — דורכאנאנד אונדז פלאגט ער,
 ווי כלומרשט פראסמע גענדו אונדז יאגט ער;
 און דאס בארעכנט נישט דער חס,
 אז כבוד איז מחויב ער אונדז אפצוגיבן,
 אז אונדזער יחוס ציען מיר פון יענעם גענדו-שטאם,
 וואס אים צו דאנקען רוים אמאל איז גאנץ געבליבן;
 מע פראוועט דארט אפילו פייער-טעג לכבוד זיי!
 — און זיי צוליב ווילט אויסגעצייכנט ווערן איר, ווי איך
 פארשטיי? —

זיי פרעגט א דורכגייער.

— די אבות אונדזערע... —

— דאס וואר איז,

איך ווייס, געלייענט אלץ, נאר, מאכט מיר קלאר עס,
 פוואסער נוץ האט איר געבראכט? כ'פארשטיי עס קוים.
 — אדאנק די אבות אונדזערע געבליבן גאנץ איז רוים.
 — נו, יא. נאר איר אליין וואס האט איר אויפגעטאן געראטנס?
 — מיר זעלבסט? גאר... גארנישט.

— וואס זשע האט איר פאר א ווערט?

די אבות — לאזט זיי רוען אין דער וועלט פון שאמנס,
 דער כבוד זיי מאקע געהערט;
 און איר, ידידים, טויגט בלויז אויף געבראטנס.

מע וואלט געקאנט דעם משל אויפקלערן נאך מער —
 נאר אויפרייצן די גענדו? ווער מוט אזעלכעס, ווער?

אופא. 1942 — לאדזש, 1947

דער חזיר

א חזיר גיט זיך איין צום פריץ אויפן הויף פארקריכן;
ארומגעשלעפט זיך דארט צעווישן פערד-שטאלן און קיכן,
זיך אויסגעוואלגערט וווּ אַ מיסט און אַ גענאי איז
און ביז די אויערן זיך אויסגעכאָדן אין פאַמאַיעס, —
ער קערט זיך פון צוגעסט אַהיים צוריק
אַ חזירילע מיטן גאַנצן שיק.
— נו, וואָס, חמולע, האַסטו אַנגעקוקט דאָרט מיט די אויגן?
דער פאַסטעך פרעגט אים אין אַ פרייער צייט:
עס טראַגט זיך דאָך אַ קלאַנג גאַנץ ווייט,
אַז פאַטשערקעס און פערל בלוז איז ביי די רייכע לייט;
אין הויז דאָרט — אַלץ מיט גאַלד-שימער באַצויגן? —
חמולע כרוקעט: — הוילע פלוידעריי.
דאָס עשרות דאָרט איז נישט געשטויגן, נישט געפלויגן;
גענאי און מיסט בלוז וווּ מע גייט פאַרביי;
און אויף מיין שנויץ פאַריבל קאָן מען, דאַכט זיך מיר, נישט
האַבן —
דעם גאַנצן הינטער-הויף צעגראַבן,
זיך נישט געשאַנעוועט, געדינט געמריי.

מיט קיין פאַרגלייך איך וויל נישט אַנרירן, חלילה, קיינעם,
נאָר יענעם קריטיקער, וואָס זיין טאַלענט איז גרויס
צו זען אין אַלץ, וואָס ער באַהאַנדלט, די חסרונות בלוז —
ווי רופט מען נישט חמולע אָן אַזאַ מין איינעם?!

אופא, 1943 — דושנאָק-וודרוי, 1947

די פליג און די פאטאזשירן

אום חודש יול, ביימאָג, אין סאַמע ברען פון דרויסן,
האַט באַרג-אַרויף, אין שימעוודיקע זאַמדן, זיך געשמויטן
אַ בויד-קאַרעמע, צון אַ פירלינג פערד געשפאַנמ,
מיט אַ פאַמיליע אדל-לייט און פעקלעך ביזן ראַנד,
און קוים פון אַרט באַוועגט זיך.
עס מאַטערן די פערד זיך, און דער קומשער עקט זיך,
כאַטש נעם בלייב שמיין. דער תלין פון די פערד,
דער קומשער, פון די קאַזלעס קריכט אַראַפ, און מערער
טראַנזירט זיין ביימש און דעם לאַקיים, נאַר ס'זוערט
דערפון נישט לייכטער; קריכן פון דער בויד אַפער
דער פריץ און די פריצע, זייער דינסט, דער זון און לערער.
נאַר ס'איז אזוי די בויד געווען באַלאַדן שווער,
אַז כאַטש עס האַבן זי די פערד גערירט פון אַרט, געצויגן,
דאָך באַרג-אַרויף, אין זאַמד, זי האַט זיך קוים באַוויגן.
דערזעט עס גראַד אַ פליג: ווי העלפט מען נישט אין נויט
אַרויס?

זי נעמט זיך: זשוזשעט מיטן גאַרן פליגענעם געברויז;
זי טומלט אַרום וואַגן טיכטיק;
דאָ זינגט זי אויף דער נאַז פון הויפט-פערד זיס,
דאָ טוט זי גאַר אין שמערן פון דעם צושפאַך-פערד אַ ביס,
און דאָ, אַנשטאַט דעם קומשער, אויף די קאַזלעס זעצט זיך
זויכטיק,

צי, מיט די פערד זיך שוין צעשיידט,
אַרום די מענטשן דרייט זיך, דרייט;
עס איז קיין הענדלער אויפן יאַרמאַרק נישט פאַרשמייעט
מיינער

פון איר, זי קלאַגט זיך בלויז
און מיט תרעומות גרויס,
וואַס העלפן וויל נישט בשום-אופן קיינער.
די דינער גאַנערן און שלעפן נאָך זיך טריט ביי טריט;
עס שושקעט זיך דער לערער מיט דער פריצע שטיל-באַהיים;

דער פריץ זעלבסט, פארגעסן, ווי ער דארף דא נייטיק בלייבן,
איז מיט דער דינסט אין וואלד געגאנגען שוואמען קלייבן;
און זי, די פליג, זי זשושעט יעדן — זי, בלויז, זי
זיך זארגט פאר אלץ פאר אט-א-די.
אינצווישן האבן זיך די פערד פאמעלעכן דערשלאגן,
דערשלעפט זיך און זיך אויף א גלייכן וועג ארויפגעקראגן.
— נו, איצמער, גאט צו דאנקען! — האט די פליג גענומען יאגן
זעצט אויף זיך, פארט לשלום, ליבע לייט;
און מיר לאזט אפרוען — שוין צייט,
די פליגל קוים דעם אוויר גלעטן.

פארען זעלכע מענטשן אויף דער וועלט א סך,
וואס האבן ליב אריינצומישן זיך אין יעדער זאך,
און באלעבאמעווען, ווו קיינער האט זיי נישט געבעטן.

אופא, 1943 — ווארשע, 1949

דער אדלער און דער שפין

אן אדלער איז געפלוין איבער וואַלקנס, זון-באָהעלמ, און איבער די קאווקאזער בערג געוויגט זיך; ער האָט זיך אויף א צעדער, א בן-מאה שוין, געשמעלט און מיט די שטחים אונטער זיך אנטציקט זיך. עס דאַכט זיך, ס'נעמט אַרום זיין בליק דער ערדס געשמעלט; דאַרט פליסן מייכן איבער סטעפעס, זון-באַשמעלט; דאָ שפּרייטן לאַנקעס זיך און וואַלד אין בלי און פּרילינג-פּראַכט פון אַלע זייטן; דער בייזער ים דער קאַספּישער זיך שוואַרצט פּונווייטן אַן דאַרטן, ווי אַ פּליגל פון אַ קראַ, און דאָן: — אַ לויב דיר, צעאָוס, וועלמ-רעגירער, פאַר מיין שוונג אין הייבן!

דו האָסט באַשטימט, כ'זאַל אומעטום דערגרייכן, קיין אומדערגרייכטע הייך פאַר מיר איז נישט פאַראַן, — הייבט אויף דער אַדלער צו יופּיטערן די אויגן; און איך באַטראַכט די שיינקייט פון דער וועלט פּונדאָן, ווהיין ס'איז קיינער נישט דערפּלויגן. — ווי דו באַרימסט זיך עס אַן שיר! — אַ שפּין אים ענטפּערט פון אַ צווייג געבויגן; צי זיין איך דאָ דען, חבר, נידריקער פון דיר? — דער אַדלער קוקט: באַמת, זע, אַ שפּין באַוועגט זיך אויף אַ צווייגל איבער אים, פאַרוועבנדיק אַ נעץ, ווי ער וואַלט וועלן דעם אַדלער, אים, די זון פאַרשמעלן. — ווי קומסטו אינדערהייך דאָ הי? — דער אַדלער פרעגט: אַפּילו די, וואָס גאַר אַ דרייסטן שוונג פאַרמאַגן דערוועגן זיך אַהער נישט אלע צו דערשלאַגן; און דו — אַן פּליגל, שוואַך, קומסט קריכנדיק אַהער צו גיין? — דאָס וואַלט איך נישט דערוועגט זיך. — איז ווי זשע ביסטו פאַרט דאָ, פרעגט זיך?

— איך האב ביי דיר אין עק פארשטעקט זיך,
און פון דער נידער מיך געבראכט האסטו אליין,
נאר איצמער קאן איך זיך שוין זעלבסט אן עצה מאן מיין
ליבער,
און קעגן מיר זיך גרויסן האסטו נישט מיט וואס דעריבער;
און ווייס, אז איך. . . — דא טוט א שמורעמווינט א בלאז,
און מ'ליגט דער שפין שוין סאמע אונטן אויפן גראז.

מיר דאכט זיך (און ווי דאכט זיך אייך?) געגליכן
נישט זעלטן זיינען צו אזעלכע שפינען די,
וואס אן פארשמאנד און אויך צומאל אן מי
אויף עקן פון מאגנאטן צו דער הייך דערקריכן;
און זיי פארייסן הויך די נאז,
זיי גאט וואלט אדלערישע כוחות זיי געגעבן.
הגם עס קלעקט א ווינט זאל מאן א בלאז
און זיי פארטראגן מיט די שפינגעוועבן.

אופא, 1943 — לאדזש, 1947

א הונט

געווען א הונט א שאַדנווינקל ביי א פריץ איינעם,
און ס'האָט אים דאַרמין גאַרנישט נישט געפעלט;
א צווייטער וואָלט געווען צופרידן מיט דער וועלט,
ווען ס'וואָלט אזוי אין לעבן גיין אים,
און גנבענען וואָלט נישט אַרויף גאַר אויף זיין זין!
נאַר ער געווען איז פון בעל-תאוהדיקן מין:
דערשנאַפט נאַר פלייש אַ ביסן,
איז גלייך צוועקגעריסן.
דער באַלעבאַס האָט זיך מיט אים געראַנגלט, נאַר
זיך נישט געקאַנט צו גאַרנישט נישט דערשלאָגן,
בזי ס'האָט אַ פריינט געפרוּווט אים זאַגן
אַן עצה קליפּ און קלאַר:
— הגם ביסמ, — זאַגט ער: שטרענג ביז גאַר,
דאָך לערנסטו דעם קלב גנבענען, מיין ליבער,
דערמיט, וואָס תמיד — ס'איז דאָך וואָר,
דעם גנבה-ביסן לאַזטו ביי אים איבער.
להבא מעג דיין שטעקן אים נישט טרעפן אזוי שווער,
נאַר רייס דעם גנבה-ביסן פון זיין פּיסק אַפּער! —
זיי נאַר דער הונט הייבט אַן אויף זיך צו שפּירן
דעם פּועל-יוצא פון דער קלוגער עצה דער —
גלייך הייבט ער אַן זיך לייטיש אויפצופירן.

אופאַ, 1943 — לאַדזש, 1947

דער אדלער און דער קראַט

פון קיינעמס עצה לאַך נישט אָפּ.
נאַר קודם הער זי אױם מיט קאַפּ.

אין אורױאלד איז געקומען פון פאַרלעגענע מקומות
אַן אַדלער מיט אַן אַדלערין. און אַ געדאַנק
קומט אױף ביי זיי, צו בלייבן דאָ אױף יאָרן לאַנג.
זיי װיילן אױם אַ הױכן דעמב — װי צװײגהאַפטיק דער בױם
איז! —

און נעמען בויען אױף זיין שפיץ אַ נעסט,
און האַפּן אױסצובריען דאָ אױף זומער קינדער.
האַט װעגן דעם דערהערט דער קראַט דער בלינדער,
און מאַכט זיך האַרץ מודיע זיין די ליבע געסט,
אַז פאַר קיין װױונג פאַסט זיך נישט דער דעמב דער גיבור,
װייל פּױלעניש די װאַרצלען זײנע שױן צעפרעסט,
און אפּשר װעט ער אײנפאַלן אײנזיכן, און דעריבער:
— דערוועגט זיך נישט אױף אים צו בויען אײער נעסט! —
נאַר הערן עצות פון אַ נאַרקע — שטייט אַן אַדלער אַן עס?
און פון אַ קראַט דערצו! און װאַס איז מיטן שבת,
אַז אַדלערישער בליק איז װאַך,
און שאַרף איז מיט סכּנות?

און װי דערוועגט אַ קראַט זיך מיטן אין אַ זאַך,
װאַס איז דעם פּײגל-קיניגס ענין!
איז נישט קיין סך גערעדט מיט אים, דעם קראַט,
פאַראַכטנדיק זיין ראַט,
זיך נעמט דער קיניג פאַר דער אַרבעט, און אײנזיכן האַט
ער פאַר דער קיניגן שױן גרייט דעם נייעם בנין.
ס'גייט אַלץ כּשורה: ס'האַט די קיניגין שױן קינדער.
נאַר װאַס? אַנמלמטן פאַרמאַג,
װען ס'טוט דער אַדלער פונעם הימל זיך פון פאַנג אַ טראַג,
און מיט אַ רייכן פּרישטיק אַיילט אהיים געשווינד ער,
דערזעט ער! אַז געפאַלן איז דער דעמב, און זײנע קינדער

און אויך די קיניגין דערשטיקמע ליגן אונטער אים —
א קלאג!

פאר צרות איז די וועלט אים פינצטער פאר די אויגן.
— אומגליקלעכער דו — טוט דער אַדלער א געשריי:
דער גורל האט באשטרעפט מיך פאר מין גאוונה, זייל!
זייל כ'האב מין אויער צון א קלוגן ראט נישט צוגעבויגן.
נאר האב איך דען געזאלט גאר טאן א קלער,
אז פון א נישט, א קראט א קלוגן ראט איך הער?
— וואלסטו מיר נישט געווען אזוי פארעכטן, —
דער קראט אים זאגט פון נארקע: וואלסטו זיך באדאכטן,
אז אונטער דרערד די נארעס מיינע גראב איך אויס,
און מיט די ווארצלען טרעפן זיך כסדר קומט מיר אויס,
און אויפן בוים געזונט איז מין מבינות דערפאר גרויס.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1947.

בון דעם פערמן בוך

דער קארטעט

די מאלפע, איבערשפעטער,
 דאס אייזל, שכל-קנאפ,
 דער בערדלדיקער צאפ
 און בערל לאפע-טרעטער
 אנומלט א קווארטעט צו שפילן האבן זיך באשטעלט.
 געקריגן פידלען צוויי, א באס, אן אלט* און נאטן
 און אונטער לינדנביימלעך זיך געזעצט אין שאטן
 באצויבערן מיט זייער קונסט די וועלט.
 מע טראסקעט מיט די סמיטשקעס און מע רייסט — א טאלק
 בלויז פעלט.

(* אונטער טון פידל.)

— בלייבט שטיין! — צעשרייט די מאלפע זיך אויף העכסטער סטרוגע:

ווי קאן א רייד זיין פון מוזיק? איר זיצט דאך גאר משונה.
דעם אלט צנטקעגן זעץ זיך, בערל, מיטן באם,
און איר, דער פרימא, (** וועל זיך זעצן קעגן צווייטן, — (***)
וועט דאן אוועק א מוזיקע שוין גארנישט אויף קיין שפאם,
און וואלד און בארג מיט טענץ וועלן באגליימן. —
זיך אויסגעזעצט און אנגעהויבן דעם קווארטעט;
נאר צו דער זאך די מוזיקע נאך אלץ נישט רעדט.
— ווארט צו! — דאס אייזל שרייט: איר האב געפונען דעם
סקרעט —

עס וועט די זאך באקומען אויפגעוויס א צורה,
ווען זעצן וועלן מיר זיך אין איין שורה. —
מע פאלגט, מע זעצט זיך אין א שורה לייטיש אויס,
נאר ס'קומט אויך איצט נישט לייטיש דער קווארטעט ארויס.
און שטארקער נאך מע לאזט אין חקירות זיך אריינעם,
מע שפארט זיך און מע טענהט,
אויף וועלכן אופן, ווו דארף זיצן ווער.
אויף זייער טומל פליט גראד אן דער סאלאזווי אהער.
צו אים — א לאז זיך אלע, ער דעם ענין זאל אנמשיידן.
— נעם אן זיך מיט געדולד, — מיט א געבעט זיי ריידן:
און שמעל אונדזער קווארטעט געהעריק אויס;
מיר האבן נאמן, אינסטרומענטן, אלץ איז גוט דורכויס,
זאג בלויז אונדז, ווי מע זעצט זיך אויס.
— א מוזיקער מוז האבן קענטשאפט און, אויב זיין באשיידן,
אויך אויערן פון אייערע אביסל איידלער-צארט, —
דער סאלאזווי זיי ענטפערט הארט:
און איר, אזוי צי אנדערש זעצט זיך, ליבע, קלאר איז —
איר טויגט אלס מוזיקאנטן אויף כפרות.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947.

(**) דער ערשטער פֿידל אין אַרקעסטער.

(***) דער צווייטער פֿידל אין אַרקעסטער.

די בלעמער און די הארצלען

עס האבן בלעמער אין א שיינעם זומערטאג אמאל,
באשעפטיגט דעם טאג,
צעשעפטשעט אויפן בוים זיך מיט די ווינמלעך,
נערימט זיך מיט געדיכטעניש און גרינעם ציר
און וועגן זיך מיט זיי אזוי געשמועסט גרינמלעך:
— די פראכט פון גאנצן טאג, נישט וואָר, דאָס זיינען מיר?
נישט אונדז צוליב איז פרעכטיק און געקרויזט דער בוים
פּונויבן,
און יוסט-צעשפּרייט, און שטאַלץ-דערהויבן?
זיי וואָלט ער אויסגעזען אָן אונדז? מיר מעגן זעלבסט זיך
לויבן,
ס'איז, כלעבן, נישט פון אונדזער זייט קיין חטא!
אין ברענענדיקער היץ, חוץ אונדז, אין שאַטן ווער פאַרבעט
דעם פאַסטעך און דעם וואַנדערער זיך אַפצוקילן?
צי דען נישט מיר מיט אונדזער שיינקייט וועקן דעם
פאַרלאַנג
ביי פאַסטעשקעס צו קומען דאָ אהער אויף מעניץ און שפּילן?
צי נישט אין אונדז פייפט אויס דער סאַלאַווייטשיק זיין געזאנג
צום אויפגאנג פון דער זון און איר פאַרגאַנג?
און טאַקע, ווינמלעך, איר אליין, צו וואָס דאָ לאַנג צו ריידן?
זענט זעלטן גערן זיך מיט אונדז צו שיידן.
— ס'וואָלט פאַסטן זאָגן אויכעט אונדז אַ דאַנקבאַר וואָרמ, —
זיי ענטפערט אַפ אַ שמים פון אונטער דרערד באַשיידן.
— ווער האָט די חוצפה גאוהדיק אזוי צו ריידן!
ווער זענט איר עס אַזעלכע דאַרמ,
וואָס האָבן עזות רעכנשאַפט פון אונדז פאַרלאַנגען? —
צעשעפטשען זיך די בלעמער אויפן בוים, אין רויש פאַרגאַנגען.
— מיר זיינען די, —
דערהערן זיך פון אונטן דומפע קלאַנגען:
וואָס, גראַבנדיק זיך אין דער פינצטערניש מיט מי,
דערנערן אייר. צי איז דען שווער אונדז צו דערקענען?

די וואַרצלען פון דעם בוים, אויף וועלעכן איר גרינט, מיר
זענען.

באַרימט זיך אין א גומער שעה, אז איר זענט שיין און רייך!
נאַר פאַרגעדענקט דעם חילוק צווישן אונדז און אייך:
מיט יעדן נייעם פּרילינג ווערט א נייער בלאַט געבוירן,
אַ וואַרצל אַבער, ווען ער גייט דורך טריקעניש פאַרלוירן —
פאַרשווינדט דער בוים און איר צוגלייך.

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947.

דער האלף און דער פוקס

מיר שענקען גערן דאס מיט חן,
וואס איז נישט נייטיק אונדז אליין.
מיר וועלן מיט א משל געבן אייך עס צו פארשטיין,
ווייל ס'איז א האלב פארדעקטן אמת לייכטער צו פארמראגן.

א פוקס, זיך אנגעפאקט מיט עוף א פולן מאגן
און אייך פארשמעקט א היפשן חלק אויף זאפאס, — אויף רו
פארנאכטלעך לעס א הייסטויג לייגט זיך צו.
דערזעט ער, ס'קומט צו אים אין געסט א וואלף מיט הונגער-
בליקן.

— אייך בין, מיין פריינט, — ער זאגט: אין גרויסער נויט!
קיין ביינדל האב איך נישט געקריגן היינט זיך צו דערקוויקן;
דער הונגער מאכט צו מיר א סוף;
עס זיינען ביז די הינט, דער פאסטעך ווייסט נישט פון קיין
שלאף.

און ס'בלייבט מיר איבער בלויז — זיך צו דערשטיקן.
— וואס רעדסטו?

— ווירקלעך.

— פריינט, כ'פיל מיט דיין וויי!
אם ליגט א גאנצער סטויג, נעם וויפל ס'גלוסט זיך דיר נאך היי.
כ'בין גרייט א פריינט צו דינען. —
דעם פריינט אבער נישט היי, נאך פליישיקס ליגט אין זינען;
און וועגן דעם זאפאס — ער זאל א ווארט זיך עס פארגינען!
און מיט זיין פריינטס גוטהארציקייט אן ברעג
מיין גרויער ריטער גייט אוועק
אן וועטשערע א לעק.

אופא, 1943 — לאדזש, 1947.

דער פאפיד-שלאנג

עס טראגט צוועק זיך א פאפיר-שלאנג העט,
צוז אונטער וואַלקנס, און פון דאָרט דערזעט
אין מאַל אַ שמעטערלינג. ער שרייט אַראָפּ און רעדט:
— דו וועסט מיר גלייבן! כ'זע דיך קוים פונדאָנען;
ביסט זיכער, זיי זיך מודה, מיך מקנא,
באַטראַכטנדיק מיין הויכך-הויכן פלי.
— מקנא? כלעבן, כ'גיב זיך נישט די מי!
אומזיסט אזא מיין הויכע אַפּשאַצונג זיך גיסטו!
כאַטש הויך, נאָר צו אַ שמריקל צוגעבונדן פליסטו.
אַזא מיין לעבן, טייערינקער, זיי-נישט-זוי
פון גליק שוין זייער ווייט איז;
און איך, הגם מיין פלי נישט הויך און אויך נישט פון באַדייט
איז,

איך שוועב דערפאר
וועהין איך גאר;
נאָר כ'פלוידער נישט, ווי דו, אויף מיילן,
אַז אַנדערע זיך זאלן וויילן,
און כ'מאָך זיך נישט צום נאָר.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1947.

דער שחאן, דער העכט און דער ראק

ווען ביי חברים איז נישטאָ קיין אייניקייט אין טאָט,
וועט זייער ענין נישט אַוועקגיין גלאַט,
און נישט קיין ענין — צרות וועלן זיך באַקומען.

עס האָבן זיך אַ שוואַך, אַ העכט, אַ ראַק אַפּירגענומען
אַ וואַגן משא אַפּצופירן; זאַלבעדריט
מע שפּאַנט זיך איין אין אים איננינעם און מע ציט;
מע רייסט זיך פון דער הויט, — נאָר ס'זאל דעם וואַגן אַרן!
די משא, דאַכט זיך, איז נישט שווער פאַר דעם געשפּאַן,
נאָר צו די וואַלקנס רייסט זיך אַלץ דער שוואַך,
דער ראַק ער קריכט אויף צריק, דער העכט צום וואַסער טוט
זיך שפּאַרן.
ווער שולדיק, ווער גערעכט איז — דאָס באַשיידט נישט
אונדזער וואַרט,
נאָר היינט נאָך שטעקט דער וואַגן אויפן זעלבן אַרט.

ער שטאָד

א יעדער מאָן פאַרמאָגט זיין אייגענעם טאַלענט;
נאָר מחמת צום דערפאַלג פון אַנדערע די קנאה ברענט,
שמרעקט אַפּטער עמעץ אויס צו דעם די הענט,
צו וועלכן זיי לחלוטין זיך נישט לייגן.
און איך וואָלט זיך צו יענעם מיט אַ ראַט געווענדט:
באַשעפּטיקט זיך דערמיט, וואָס איז פון דער נאַטור דיר אייגן,
קוים ווילסטו, דיין דערפאַלג זאל זיין אויף לאַנגע יאָר.

פון יונגערהייט האָט אויסגעלערנט זיך אַ שטאָד
צו זינגען ווי אַ שטיגלעץ אָן אַ שום חסרון,
ווי ער וואָלט זיין אַ שטיגלעץ פון געבאַרן.
עס האָט זיין שטיפּריש קעלעכל געפּרייט דעם גאַנצן וואַלד,
און שטאַרושקען געלויבט עס האַבן יונג און אַלט.
דאָס וואָלט אָן אַנדערן באַפּרידיקט אין דער וואַלד-מדינה;
נאָר שטאַרושקע, דערהערנדיק, מע לויבט דעם סאַלאַווי —
און שטאַרושקע געווען איז צו זיין אומגליק אַ בעל-קנאה, —
האַט ער טראַכט געמאַן, אַז: שטיי נאָר שטיי,
איך קאָן נישט ערגער פון דעם סאַלאַווי
אַ זינג טאָן, קוים באַגער איך. —
און אַמ-אַ זינט ער טאַקע אויף — נישט מער,
שוין נאָר אויף אַ באַזונדער שניט און דרך:
דאָ פּישטשעט ער, דאָ כריפעט ער, און הער —
אַט נאָר אַ ציקלדיקן מע פאַרציט ער,
און אַט לחלוטין אָן אַ גאַנג
ער מיאווקעט ווי אַ קעצל ביטער;
בקיצור, ער פאַריאַגט די פּייגל מיט זיין פיין געזאנג.
איז וואָס די פעולה, ליבער שטאַרושקע, פון דיין פאַרלאַנג?
זינג ליבערשט ווי אַ שטיגלעץ און דערפּריי געמיטער,
ווי זינגען סאַלאַוויאַיש, אַבער אָן געדאַנק.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1947.

לעמלס קאפטן

צעריסן האט זיך לעמלס קאפטן אין די עלנבויוגן.
א זארג! געכאפט א פאדעס, דורך א נאָדל דורכגעצויגן,
צו פערטל פון די אַרבֿל אָפּגעשניטן און גענייט,
פאַרלאַמעט — ס'איז דער קאפטן ווידער גאַנץ און גרייט.

נישט מער, די הענט דארט אויף א פערטל נאקעט שטארצן.
נו, לוינט צו נעמען זיך דערפון צום הארצן?
איעדער לאכט אבער פון לעמלען אפ.
זאגט לעמל: — כ'טראג, נישקשה, אויף די פלייצעס נאך א קאפ.
אויך די צרה פאריכטן קען איך:
איך וועל די ארבל מאכן לענגער ווי געווען נאך. —
א, לעמל איז א יונג א כוואם!
ער שניידט די פאלעס אונטער (וואס זשע לעמל פויל איז?)
און שמוקעוועט די ארבל צו, און פרייט זיך: נאט,
ס'איז לעמלס קאפטן איצט שוין אקוראט!
כאטש לענגערער פון אים א קאמיוויל איז.

דאס נעמלעכע האב איך געזען — עם טרעפט,
ביי איינעם איז א פלאנטער אין געשעפט,
און ער פארבעמערט עם און ווייטער פירט עם;
נאך טוסט א קוק — אין קאפטן זיינעם לעמל פארדירט עם.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947.

דער נזיר און דער בער

הגם ס'איז טייער אונדז א טובה בעת א נויט,
נישט אלע אבער, ווי מע דארף זי מאן, פארשטייען:
באהיט מיך, גאט, זיך מיט א שומה צו פארדרייען!
א טובה פון א נאר קאן מיטברענגען דעם טויט.

עס האט געלעבט, פון שטאט דערווייטערט, אין א העק
פארשלאגן,

אן עלנטער, משפחהלאזער מאן אליין.
דאס נזיר-לעבן, ווי דו זאלסט עס נישט באשרייבן שוין,
קאן פארט נישט יעדערער די איינזאמקייט פארמאגן:
עס איז אונדז ליב צו טיילן זיך מיט לייד און פרייד.
מע וועט מיר זאגן: „נו, די טונקלע וועלדלעך, וועלכע רוישן,
די היגלען, גרעזעלעך ווי זייד, די ריטשקעלעך, וואס פלוישן?“
דאס אלץ איז שוין א פראכט, צו וואס פארלירן רייד!
נאר ווען עס איז נישטא מיט וועמען כאטש א ווארט צו
טוישן.
דערעסט דאס אלץ. האט אויך דעם נזיר, לייכט עס צו
פארשטיין.

דערעסן אט דאס תמיד זיין מיט זיך אליין.
ער גייט אין וואלד צו שארן זיך ארום די שכנים,
און אפשר וועט ער אויך זיך איינשאפן א פריינט.
אויף וועמען קאן מען אנטרעפן אין וואלד? מיר שיינט,
אויף וועלף און בערן, אדער נישט אויף קיינעם.
און וואָר: אים קומט אנטקעגן אן א היפשער בער,
נאר ס'איז פארפאלן שוין: ער ציט די שליאפע
און טוט א נייג זיך פארן ליבן שכן היץ-און-הער.
דער שכן שטרעקט אים אויס א לאפע,
און, וואָרט פאר וואָרט, מע ווערט באקאנט,
דערנאך באפריינדעט מען זיך אינעם ריידן,
און שפעטער איז שוין שווער זיך צו צעשיידן,
און גאנצע מעג פארוויילט מען זיך באנאנד.

נאָר וועגן וואָס און צי זיי פלעגן ריידן,
 צי מיט אַ שפּאַסעלע, אַ ווערטעלע באַצירט,
 און ווי עס האָט דער שמועס זיך ביי זיי געפירט,
 דאָס קאָן איך נאָך ביז היינט נישט זאָגן.
 דער נזיר האָט צו ריידן ווייניק ליב,
 דער בער איז שווייגנדיק במבט, מריב,
 אזוי אַז ביידע האָבן נישט קיין מיסט פון שטוב אַרויסגעטראָגן.
 נאָר, ווי דאָס זאָל נישט זיין, דער נזיר האָט געשיינט,
 וואָס גאָט האָט אים געשיקט אַן אוצר אין אַ פריינט.
 וווּ בערקע — דאָרט אויך ער, אַן בערקען — אַלץ איז אים
 דערווידער,

און בערקען שבחים זאָגן ווערט נישט מיד ער.
 איז איינמאָל אין אַ הייסן טאָג די פריינט פאַלט אין
 אַרומצווואַנדלען איבער לאַנקעס, גיין וואַלד-אויס, וואַלד-אין,
 שפּאַצירן איבער בערג און טאַל, פאַרגאַסענע מיט שייַן;
 און ווייל דער נזיר שוואַכער פון דעם בער איז,
 איז נישט קיין חידוש, וואָס דער ערשטער ער איז,
 דער נזיר אונדזערער, געוואָרן מיד,
 און הינטערשטעליק קעגן בערקעס — זיינע טריט.
 באַמערקט עס, זאָגט רב בער באַדענקט זיין פריינט: — מיין
 טרייער,

נעם שפּאַר זיך צו, רו אָפּ, מיין שייַן,
 און אויב דו ווילסט, שלאָף איין;
 און איך וועל דאָ דורך הימל אין דער צייט דער פרייער. —
 דער נזיר, פאַלגעוודיק, שפּאַרט צו זיך, גיט אַ גענעץ פּיין,
 און תּיכּף שלאָפט ער איין.
 און בערקע אויף דער וואַך איז אויך מיט עפעס-וואָס
 פאַרנומען;
 אַ פּליג איז אויף דער נאַז פון פריינט זיינעם צו גאַסט געקומען:
 ער האָט זי פון זיין פריינטם געזיכט געטאָן אַ פאַך,
 און טוט אַ קוק — אַ בראַך!
 זי איז שוין אויף זיין באַק; ער טרייבט זי גאַנץ אַנטשיידן.
 נאָר זי שמייט ווידער אויף דער נאַז, פאַרשייט
 און זלידניער אַלץ פון צייט צו צייט.

מיט ביידע לאפעס, נישט קיין ווארט צו ריידן,
טוט בערקע פון דער ערד א שטיין א כאפ,
ער הויערט, ס'אטעמען פארהאלט ער
און טראכט: „ווארט, ווארט, דו גולן קאלטער!“
און אפגעווארט זי אויפן שמערן פון דעם פריינט, כאפאלט ער
די פליג מיט אלע כוחות — צאפ!
דער זעץ איז פלינק געווען, צעשמעטערט שארכן און געהירן,
און בערקעס פריינט וועט זיך פונדאנען שוין נישט רירן!

אופא, 1943 — לאדוש, 1948

עם שטייען אויפן פענצטער פון א רייכן צימער
 אין פארפארנע געבלימטע טעפלעך, זייט ביי זייט
 מיט וואַרע בלומען — פאלשע; מיט געפעלשטן שימער
 אויף דראַטן-שמענגלעך גאוהדיק-פארשייט
 זיי וויגן זיך און וויגן.
 מע זאל פאר זייער שיינקייט דרך-ארץ קריגן.
 ווי דאָ — אַ רעגנדל טראַפּ-טראַפּ!
 די טאָפּט-בלומען — מיט תפילה צו דעם גאָט יופיטער,
 דאָס רעגנדל זאל טאָן אַ שמעל זיך אָפּ;
 דאָס רעגנדל זיי זידלען ביטער.
 — יופיטער — בעטן זיי: דאָס רעגנדל שמיל איין;
 צי ברענגט עס עפעס-וואָס אַרײַן?
 איז ערגערס דאָ נאָך אויף דער וועלט? און סאַראַ מעלות האָט
 עס?
 די גאָס אַדורכצוגיין איז דאָך אַ פּיין:
 בלויז לוזשעס מאַכט עס אָן און בלאַטעס. —
 נאָר צעאָוס הערט צו זייער תפילה זיך נישט איין,
 דאָס רעגנדל טריפט ווייטער זיך גאַנץ פּיין
 און טרייבט די היץ, די ביוזע פּיין,
 און די נאַטור הייבט אָן זיך צו אַטכייען,
 און ס'גרינס, ווי ס'וואַלט אינגאַנצן זיך באַנייען.
 די וואַרע בלומען אויפן פענצטער האָבן אויך דערוואַכט,
 איעדע לעבעדיקע בלום צעעפנט שטייט אין פראַכט,
 זיי זיינען פון דעם רעגן, זע נאָר,
 געוואָרן פרישער, פּוביקער און שענער.
 נאָר פון די פאלשע בלומען קיינער מער שוין נישט געניסט,
 מע וואַרפט אַרויס זיי אויפן הויף, זיי ליגן עלנא, וויסא,
 ווי מיסא.

עם ווערן נישט מאלענמן וואַרע פון קריטיק פאַרבימערט:
זי קאַן נישט שאַדן ברענגען זייער פראַכט;
בלויז יענע בלום, וואָס איז פון מאַפּט געמאַכט,
פאַר רעגן ציטערט.

אופאַ, 1943 — לאַדזש, 1948.

דער ניגערדיקער

— גומ העלף דיר, גומערברודער! ווו געווען?
— אין מענאזשעריע, פריינט! דריי שעה; דארט אלץ געזען.
באטראכט אלץ; פון פארווונדערונג צעטראגן,
כ'בין נישט אימשטאנד עם גאר ארויסצוזאגן,
אזעלכעס אפמשלען ווער קען!
באמת, ס'איז א פאלאץ פון נפלאות!
ווי די נאטור פארשווענדעט עם המצאות!
אך, סארט היות, פייגל דארט, א שלל!
וואס פאר א פלאטערלעך און זשיקלעך,
און פליגעלעך, און קריכערלעך, און מיקלעך!
זע, איינס — שמאראגד, דאס אנדערע — קאראל!
און קיעלעך אזוינע ברויזעניוניע, זע נאר!
אזעלכע, כ'לעבן, פון א שפילקע-קעפל קלענער!
— דעם העלפאנט האסט געזען? שוין איינמאל א פארשוין!
אייך מיינ, דו האסט געטראכט — א בארג אקעגן ליליפוטן.
— איז אויך דען ער פארצן?
— פארצן.

— זיי מוחל, ברודער-קרוין!
דעם העלפאנט האב איך נישט באמערקט לחלוטין.

אופא, 1942 — דושניקי-זדרוי, 1947

דער ליב אויף יאנד

א ליב, א וואַלף, א פוקס צוזאמען מיט א הונט
געלעבט האבן אַמאָל אַלס שכנים.

אויף דעם-א גרונט

געשלאסן האבן זיי אזא מין בונד

אנומלט אין א טאג א שיינעם:

צוזאמען גיין אויף יאנד, און וואָס מ'עט ברענגען מיט די ציין,
צעטיילן גלייך אויף גלייך אן אונטערשיד פון גרויס און קליין.
איך ווייס נישט וו י, מיט וו א ס, נאָר תחילת, ווייס איך
איז גענאָנגען

דעם פוקס — ער האָט א הירש געפאַנגען;

ער לאָזט שטאַפעטן צו די פריינט אין גאַנג:

קומט, ליבע, זיך צעטיילן מיטן פאַנג;

א זאַקרויב, וואָס מע קאַן מיט אים זיך פילן נישט געפאַלן!

געקומען: אויך דער ליב. צעשפרייטנדיק די קראַלן,

באַטראַכט ער די חברים רונד-אַרום,

ווי גלייך ער נעמט זיי פאַר דער חלוקה ציילן:

— מיר זיינען, ברידער, זאַלבעפערט, — ער טוט אַ ברום,

און ער צערייסט דעם הירש אויף פיר אַלציינע טיילן:

אַצינדער צו דער חלוקה! זעט זשע, פריינט, און הערט —

אַט דער טייל מיר געהערט

לויט אונדזער אַפמאַך, ווי געשלאָסן;

און דער קומט מיר אַלס ליב גאַר אן פאַרוואָסן;

און דער איז מיין, ווייל איך דער שטאַרקסטער בין אויף דערערד;

און דער — ווער ס'וועט אים וואָגן מיט אַ לאַפע אַנצורירן,

דער וועט דאָ אונטער מיינע אויפן אַרם קראַפירן.

מאַסקווע, 1945 — לאַדזש, 1947.

די פויערים און דער טיך

די פויערים, נישט קאנענדיק שוין מער אריבערטראגן
דעם אונטערנאנג פון אלץ, וואס זיי פארמאגן,
צוליב די טייבלעך, ריטשקעלעך, אין וואסער רייך,
וואס האבן אין געוויסער אלץ פארגאסן, —
געגאנגען זיינען מיט אן אנקלאג צו דעם טיך,
אין וועלכן ס'האבן אט די ריטשקעלעך אריינגעפלאסן.
און ס'איז געווען פאר וואס זיי צו פארקלאגן אויפן קול!
אווו צעגראבן ווינטער-תבואות, ווו צעשלאגן,
אווועקערסן מילן און פארטראגן,
און פי דערטרונקען אן א צאל!
...דער טיך, הגם א היפשער, שטראמט ער שטיל, באלענטשן;
אויף זיינע ברעגעס דא און דארט א שמאט א גרויסע שטייט,
און ס'איז נאך קיינמאל נישט געווען קיין רייד,
ער זאל אזוי-א שאדן טאן די מענטשן;
וועט ער אוודאי צוימען זיי, די שלעק, —
די פויערים צעווישן זיך אזוי-א ברומען.
נאר וואס? קיים נעענטער צום טיך געקומען,
וואס זעען זיי? עס איז אויף אים ארומגעשווומען
א העלפט פון זייער צוגערויבט פארמעג.
נישט מיענדיק זיך מער, זיין שטראמענדיקן וועג
בלויז מיט די אויגן שמוס די פויערים באגלייטן;
דערנאכדעם קוקן זיי זיך איבער מיטן בליק
און, מיט די קעפ געטאן א וויג,
זיי לאזן זיך אהיים צוריק.
נאר אפגעגאנגען, איינער טוט א זאג צום צווייטן:
— צו וואס גאר פטרן די צייט!
אומזיסט דאס קלאגן זיך אויף יענע נידעריקע לייט,
וואס טיילן אויף דער העלפט זיך מיטן עלטסטן אויף דער זייט.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947

די גוטע פוקסעכע

עס האָט אַ שיסער פּרילינגצייט אַ רויטבריסמל געמייט.
וואָלט כאָטש מיט איר אַליין אַ סוף צום אומגליק שוין גע-
נומען.

איז ניין; אויף דריי נאָך איז כאַשערט עס זאָל דער אומקום
קומען:

פּאַריתומט נאָך דריי עופּעלעך אויף צער און לייד.
דאָס קלייננוואַרג אַקאַרשט פון דער שאַלעכץ — וואָס געבעך
פאַרשטייט?

און שוואַך — פון קעלט און הונגער ליידט עס,
מיט יאַמערלעכן פיפּסן שרייט עס
און רופּט אומזיסט די מוטער צריק.

— „ווי קאָן מען צוקוקן אָן פּיין אין בליק,
אָן זאַרג אין האַרץ פון זייערשוועגן,
די עופּעלעך, וואָס רופן מיט געבעט? —

האַט צו די פּייגל שטיל אַ פּוקסעכע גערעדט,
וואָס איז געווען אויף אַ שטיינדל דער יתומים-געסט אַקעגן:
אַ, לאָזט נישט איבער, ליבענקע, די קינדערלעך אָן שוין;

זאָל יעדער פאַר די עלנטע אַ קערנדל באַהאַלטן,
אַ שטרױעלע — פאַר זייער געסטלעך שפּאַלמן;
ביים לעבן וועט איר זיי דערמיט דערהאַלטן;

צי איז פאַראַן נאָך הייליקערס פון טון טאָן גוט!
קוקאווקע, זע, דו האַלטסט דאָך סיוויסיי אין לינען:
צו לאָזן אונטערצופּן זיך — וואָלט גלייכער דען נישט זיין.

און אויסכעמן מיט דיין געפּעדער זייער בעטל פּיין;
צעפּטרסט דאָך אַזוי עס אויך בחינם.

און דו, לאַרד, שטאַט צו פּליען תמיד אין דער הויך
און קרייזלען אין דער לופּט, זיך איבערקערן,
וואַלסט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף פעלדער, לאַנקעס אויך,
אַ קערנדל צו זוכן די יתומים צו דערנערן.

דו, גאַרלינקע, דיין יונגוואַרג איז שוין אויסגעוואַקסן שוין,
זיי קאַנען איינשאַפּן זיך שפּייז אַליין:

כיי וואַלסטו פון דיין נעסט אַראָפּגעפּלויגן
 און, שטאַם דער מוטער, ס'פיצלוואַרג דערצויגן,
 און דייןע קינדערלעך דערפאַר
 וואַלט אויסגעהיטן גאַט פאַר צער.
 און דו, שוואַלב, פּליגעלעך וואַלסט דאַרפן פּאַנגען
 און נאַשוואַרג די פּאַריתוממע דערלאַנגען.
 און דו, מיין ליכער סאַלאַוויי — עס ווערט אַנטציקט,
 באַצויבערט יעדער פון דיין שטים, נשתומם, —
 בעת דער זעפּיר שאַקלט צו די נעסט מיט די יתומים,
 דו וואַלסט זיי מיט דיין ליד פאַרוויגט.
 איך גלייב, אַז מיט איר צערטלעכקייט די פּייגל-עדה
 וואַלט זיי פאַרטוישט די ביטערע אבידה.
 פּאַלגט מיך: דערווייזן לאַמיר, אַז די וועלדער הי
 פּאַרמאַגן הערצער, וועלכע... — ביי די ווערטער די
 די עופּעלעך, נישט קאַנענדיק פון הונגער רואיק ליגן,
 שוין אַלע דריי פאַרגליווערט און פאַרשוויגן —
 אַ פּאַל אַראָפּ צו פּוקסעכען אויף דרערד.
 און זי, די האַרציקע? האַט באַלד זיי איינגעשלונגען,
 און שוין די מוסער-דרשות נישט דערוונגען.

איר זענט פאַרוונדערט, לייענער? איז הערט:
 ווער גוט עס איז באמת פּלאַדיעט נישט קיין ווערטער
 און פירט זיין גומן טאַט אויס אין דער שטיל;
 און ווער ס'מאַלט ווערטער אויפן אויער, ווי אַ מיל,
 אויף פרעמדן השבון גוט זיין אַפּט באַגערט ער —
 זוייל וואָס? בדלות דערפון ווערט ער?
 אַזעלכע מענטשן וואַלטן כמעט אַלע, כ'זאַג איך וואַר,
 מיין פּוקסעכען געפאַסט זיך פאַר אַ פאַר.

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947

א דארבישע אסיפה

א וואַסער סדר זאָלסט נישט צומראַכטן, ווי פּיין,
אויב נאָר ביי מענטשן אָן געוויסן שטייט ער איין,
זיי וועלן תמיד שוין אַ הינטערוועגעלע געפינען,
וואָס זאָל צו זייער גוף זיי דינען.

עס האָט דער וואָלף זיך מיט אַ ביטע פאַרן לייב געשמעלט:
— באַשמים מיך פאַר אַ שעפּסן-פירער. — לויטן פּוקס
פאַרלאַנגען

איז צו דער לייבין וועגן וואָלף אַ טובה-וואָרט דערגאַנגען.
כאַשר אָבער וועגן וועלף רעדט שלעכט די וועלט,
און ס'זאָלן וועגן לייב נישט אומגיין שלעכטע קלאַנגען,
ווערט אָפּגעגעבן אַ באַפעל, דאָס חיות-פּאַלק זאָל באַלד
אויף אַן אסיפה זיך צונויפקומען אין וואַלד,
און זאָל מען יעדן איינעם אויספרעגן און זיך דערשלאָגן,
וואָס ווייסט ער וועגן וואָלף, סיי גוטס, סיי שלעכטס, צו זאָגן.
באַפעל איז אויסגעפירט: די חיות קומען קינד און קייט,
און לויטן ראַנגען-עלמער ווערן אויסגעהערט די רייד,
נאָר וועגן וואָלף קיין שלעכטס האָט קיינער נישט דערטראָגן,
און מ'האַט דעם וואָלף באַשטימט אין שעפּסן-שטאַל דעם
אויבנאָן.

און ווי האָבן די שעפּסן זיך אַרויסגעזאָגט? דערינען,
אויף דער אסיפה זיינען זיי געווען דאָך? לאַזט אייך דינען,
שוין גראַדע נישט! די שעפּסן האָט מען נישט געהאַט אין זינען.
און קודם וואָלט מען זיי דאָך דאַרפן פרעגן וואָס צו טאָן.

בון דעם פֿינפֿטן בוך

לויס פֿיש־יויד

- אַך, שכן־לעב, מיין קרוין!
פֿאַרווך, געניס, מיין ליבער!
- אַ, פֿריינט! כ'בין זאָט שוין ביזן האַלדז! — נו, שוין,
עס נאָך אַ מעלערל, נאָר לאַז נישט איבער.
- ס'א פֿיש־יויד אויף חידושים — קוק זי אָן און קוועל!
— כ'האַב אויפגענאַשט אַ מעלער דריי שוין. — וואָס פֿאַר
אַ השבֿנות!
- דער עיקר, האָב נאָר אַפעטיט צו די מוזנות —
נו, עס געזונט, נו, שנעלער, שנעל!
אַ פֿיש־יויד! זע, ווי פעט און געל!
ווי מיט בורשמיין באַצויגן, גלאַנציק, העל!

טו, ליבער שכן, אן א נחת-רוח מיר, באמת;
מ'א לעשמשיקל, א רויג, א שטיקל סטערלעך — נעם עס.
כאָטש נאָך א לעפל נעם... וואָס שטייטו, ווייב, ווי א
געמעל?!

אזוי האָט לוי שמעונען, זיין שכן, אויפגענומען,
געאיילט אים, נישט געלאָזט צו זיך אים קומען,
און לאַנג שוין ווי פון שמעונען דער שווייס, ווי האַגל, פאַלט...
דאָך נעמט ער נאָך א טעלערל בגוואַלד
און, שוין די לעצטע כוחות אַנגעזאַמלט,
ער ליידיקט אַוים עס. — אַט אזוי האָב ליב איך, שכן מיין! —
שרייט לוי אַוים: דערפאַר בעל-גאוּוהם זיינען פאַר מיר פיין.
נו, נעם זשע נאָך א טעלערל, מיין ליבער — נישט גע-
שטאַמלט! —

ווי שמאַרק מיין שמעון האָט נישט ליב קיין פּיט-וויך, דאָך
פאַר דעם-א בראַך,
א כאַפּ געטאַן דעם גאַרמל און די היטל אין א הויפּן,
ער לאָזט אַהיים זיך לויפּן,
ווי חסר-דעה, שנעל —
און ס'טרעט זיין פּוס נישט איבער מער זיין שכן לויס שוועל.

ביסט גליקלעך, שריפטשמעלער, מיט דיין טאַלענט דעם וואָרן.
נאָר קוים פאַרשטייטו נישט, ווען נייטיק איז, דאַס וואָרט
צו שפּאַרן,

און פייניקסט פרעמדע אויערן — איך וואָרן —
וועט מיט דיין פּראָזע און פּאַעזיע זיין דער זעלבער פּאַל:
נאָך מער פון לויס פּיט-וויך וועט זי שלאַגן צו דער גאַל.

די חוץ און דער עכבר

— האָט, שכן, שוין דערגרייכט די בשורה צו דיין פלאץ? —
צום עכבר איז די מוץ אַרײַנגעלאָפֿן:
אַז צו דעם לײב אַרײַנגעפּאַלן איז די קאַץ?
אַצינד אויך מיר אויף רו שוין קאַנען האָפֿן!
— אומזיסט, מיין שײן, דיין פּרײַד, —
דער עכבר זאָגט אויף אירע רײד:
די פּאַלשע האָפֿנונג זאַלסטו פֿון זיך טרײַבן!
אויב ביז די נעגל וועט עס צווישן זיי דערגײן,
ביים לעבן וועט דער לײב געוויס נישט בלײַבן:
די שטאַרקסטע חיה איז די קאַץ דאָר, נײַן?!

כ'האַב וויפּל מאַל געזען, באַמערקט עס אויך אַלײן:
דעם פּחדן — ווער עס שרעקט נאָר ווען אים,
דאַכט אױס זיך, אַז אויף יענעם
מיט זײַנע אױגן קוקן גרויס און קלײן.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948.

דער זיטיק און די טיב

דאס פאנגערל, דער גולן, טוט זיך א פארשלאגן;
א זיטיק רייסט און ווארפט אין דעם זיך — א רחמנות;
נאָר ס'טרייבט פון אים, דעם עלנטן, א יונגע טויב לצנות:
— ווי ס'האָט קיין חרפה נישט! אינמיטן העלן טאָג
נישט קאָנען מיידן קיין סכנות!
וואָלט עמעץ מיך אזוי פארנארט? איך זאָג
און דרייסט פארויכער — קיינמאָל! —
נאָר ווי זי רעדט, פארפלאַנערט זי זיך אין א נעץ דאָ גראָד.
ס'איז גוט אזוי, שוין איינמאָל!
להבא, טייבעלע, פון פרעמדע אומגליקן נישט שפאָט.

דער שניין און דער הארעם

— ווי ער האט עס צערוישט זיך דא! ווי דאס געמיין איז! —
מכוח דעם רעגן אויף דער לאַנקע זאָגט דער שטיין עס:
און ווי צופרידן אלע — קוקט נאָר אָן!
און אָפגעוואַרט אים, ווי אַ גאַסט אָן אָנגעלייגטן,
נאָר וואָס האָט אויפגעטאָן ער, פרעגט'ן?
געגאַנגען במך-הכול צוויי-דריי שעה.
אַט וועגן מיר זיך נאָכפרעגן וואָלט עמעץ דאַרפן!
איך בין שוין דאָ יאָרהונדערטער; באַשיידן תמיד, שטיל,
איך ליג אַ פרידלעכער, וווּהין מע זאָל מיך אַלין נישט וואַרפן,
און ס'זאָל מיר עמעץ אויסדריקן אַ דאַנקבאַרן געפיל!
מע זידלט נישט אומזיסט די וועלט, און מער נאָך וואָלט מען
דאַרפן!
איך זע נישט איין אין איר קיין יושר, נישט קיין בראַק.
— שווייג שטיל! — האָט אים אַ וואַרעם דאָ געטאָן אַ זאָג:
אַט דאָס-אַ רעגנדל, ווי ווייניק צייט ס'האַט נישט געגאַסן,
האַט פאַרט די לאַנקע, וואָס איז אויסגעטרוקנט-קראַנק,
דערקוויקט בשפע מיט געטראַנק
און אָפגעפרישט דעם פויערס האַפנונג און געדאַנק;
פון דיר אַבער, אומזיסטע משא, וואָס האָט ווער גענאַסט?

אזוי לויבט ווער זיך, אז ער דינט שוין פערציק יאָר,
נאָר נוצן ברענגט ער — וויפל יענער שטיין, און נאָר.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948

דער בער נ"י די פינען

די חיות האָבן איינמאַל פּרילינגצייט, איר מענט עם הערן,
באַשטימט פאַר אַ משגיח פון די בינשמאַקן רב בערן.
כאַטש פאַר אַ צווייטן וואָלט דער אַמט געפאַסט זיך מיין,
ווייל האָניק איז די ליבסטע שפייז פון בערן,
און ס'וואָלט נישט זיין דאַן וואָס צו איבערקלערן,
נאַר וועסטו ביי די חיות דען אַ טאַלק דערגיין!
ווער ס'האַט זיך אַלץ נישט אין די בינשמאַקן געבעטן,
מ'האַט אַלע מיט אַן אַפּוואַג צריקגעשיקט, און ס'האַט,
ווי אויף געלעכטער און אויף שפאַט,
דער בער דעם אַמט באַטרעטן.
נאַר אַט אַ צרה, אַט:
אָוועקגעשלעפט דער בער צו זיך אין הייל דעם גאַנצן האָניק.
מע ווערט געוואַר, און ס'הייבט זיך אויף אַ סומל מויוזמ-
טאַניק.
מע האָט אַ משפט אויסגעריכט און אים כדת געפירט,
אַראַפּגעזעצט פון אַמט רב בערן,
געפסקנט ס'זאַל דער אַלטער שווינדלער ווערן
אויף ווינטער אין זיין הייל-הויז אַרעסטירט.
באַשלאָסן, קאַנטראַלירט, באַפעסטיקט;
נאַר אַפּנעמען דעם האָניק האָט זיך קיינער נישט באַלעסטיקט.
און ער, רב בער, ווי אים וואָלט עם לחלוטין נישט גערירט.
רב בער האָט זיך געזעגנט מיט דער וועלט, נאַר נישט גע-
בראַכן.
ער איז צו זיך אין הייל אין וואַרעמער פאַרקראַכן,
און נאַנט די לאַפע מיטן האָניק מעשה-תם,
און וואַרט אויף גומן וועטער ביי דעם ים.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948

דער שפיגל און די חאלפע

צום ערשטן מאל דערזען אין שפיגל איר פארטרעט,
די מאלפע טוט דעם בער א טארקע שטילינקע, א גלעם:
— מיין ליבער פריינט, כאטראכט אקארשט, — זי רעדט:
וואס איז עס דארטן פאר א מיסע צורה?
קוק אן העווייהלעך, און סיגעלעך, און שטיק!
איך וואלט זיך אויפגעהאנגען אויף א שמריק,
ווען כ'וואלט א האר כאטש ענלעך זיין אויף דער ארורה.
און ס'זיינען דא דאך צווישן מיינע פריינט, זיי מודה, קרוין,
אזעלעכע קלאונען פינף, צי זעקס פארשוין —
אט גיב איך זיי א צייל דיר אויף די פינגער שוין.
— צי איז נישט גלייכער, פריינט, אגשמאט דער מירחא
די פריינט צו ציילן — זוכן גאר אויף זיך אליין די סירכא? —
דער בער איר ענטפערט אפ מיט שפאט.
נאר ס'איז א ברכה-לכמלה בערלס ראט.

עס קאן די וועלט אזעלכע ביישפילן פארמערן:
ס'דערקענט אין דער סאטירע קיינער זיך נישט גערן,
כ'האב נעכטן ערשט זיך איבערצייגט אין דעם:
עס ווייסן אלע, אז רב קלמן איז א נעמער,
מע לייענט וועגן נעמען שוחד פון באלעמער,
און ער בגנבה ווינקט אויף דנען מיט א ברעם.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947

דער קאמאר און דער פאסטער

אין צוטרוי צו די הינט שלאפט איין דער פאסטער שווער.
באמערקט עס, קריכט צו אים א שלאנג אפער
פון אונטער קוסטעס, גרייט אים גיפטן מיטן דארן;
און ס'זאלט פון פאסטער באלד א בר-מינן געווארן.
דערבארעמט זיך אויף אים דער קאמאר אין דער נויט,
און טוט מיט גארער קראפט א שטאך אין פעפערס הויט.
דער פאסטער כאפט זיך אויף, דערשלאגט די שלאנג צו טויט;
נאר קודם האט ער פונעם שלאף דעם קאמאר זעלבסט צעריכן,
אז ס'איז פון אים קיין זכר נישט געבליבן.

כ'זאלט ביישפילן אזעלכע פיל אייך צוגעקליבן:
דער שוואכער, כאטש פון גוטסקייט וועגן, אז ער פרוווט
זיך ווען
צו טאן דעם שמארקנס אויגן אויפן אמת א צעעפן,
מעג ריכטן זיך, עס זאל מיט אים דאס זעלבע טרעפן,
וואס מיטן קאמאר איז געשען.

אופא, 1943 — לאדזש, 1948

דער פֿינער און דער טויט

א זקן, אפגעצערט פון נויט און ארבעט אלע יארן, האט אנגעקליבן צווייגן-אפפאל ווינטער-צייט אין וואלד און, לאנגזאם טראגנדיק אהיים די לאסט, איז ער געווארן פארמאטערט, האט געקרעכצט, געקייכט, זיך אפגעשטעלט און באלד

געשלעפט, געשלעפט זיך ווידער.
דערנאך האט ער, שוין גאר א מידער, אראפגעלאזט די משא פון די פלייצעס אויף דער ערד, געזעצט זיך אויף די צווייגן, אפגעזויפצט און שמיל געקלערט: „ס'א לעבן, גאט מיינער, ס'איז מיר באשערט!
כלייד נויט אין אליין; דערצו נאך ווייב און קינדער, דערצו נאך קאפ-שטייער און שטייער פארן פריץ; זאג, צי האט מיין לעבן אויף דער וועלט געמאכט מיר לינדער כאטש איינער א מיט פרייד געבענמשטער מאג?"
באוויינענדיק זיין מזל מיט זאז מין קלאג, ער רופט דעם טויט; און ער, נישט ווייס-איך-וור-דארט, שטייט ער,

נאך הינטער אונדזער פלייצע גייט ער:
אן אויגנבליק — און ער איז דא פארצן
און זאגט: — צו וואס האסטו באדארפט מיך, אלטער מאן? —
דערזען זיין גרויזאמע געשמאלט דערלעבן,
האט קוים ארויסגערעדט דער זקן ציטעריק און בלאס:
— כ'האב דיך גערופן, ווער, חלילה, נישט אין כעס,
דו זאלסט דאס בינמל צווייגן אויף די פלייצעס מיר פארגעבן.

פון דעם-א משל וועגן גרויסער נויט
גייט קלאר א שיינ אונדז,
אז ווי דאס לעבן זאל נישט אומדערטרעגלעך זיין אונדז,
אלץ אומדערטרעגלעכער איז אונדז דער טויט.

אופא, 1943 — ווארשע, 1950

דער פויער און די האק

א פויער, בויענדיק א כאטע, איז אין כעס געווארן:
די האק ווערט מעמפ. דער פויער פאלט אריין אין צארן —
ער גופא ברעקט אן טאלק און אן געדולד,
און ס'איז דער האקס די גאנצע שולד.
ער זידלט זי א שרעק, און אים קיין אויסריידן נישט פעלן.
און איינמאל טוט ער א געשריי: — שלימזל דו!
צו מעסען פלעקענער איך וועל דיר שזעלן.
און איך, מיט מיין געניטשאפט, מי — דערצו
פעלט אויך מיר נישט קיין פרייע צייט אויס, כ'לעבן, —
אויך אן דיר וועל זיך זייער שיין אן עצה געבן,
און מיט א פשוט מעסער וועל איך אויפטאן מיטן קנאק,
וואס מאכן וועט עס נישט קיין צווייטער מיט קיין האק.
— צו פאלגן דיין באפעל איז אויסגעפאלן אויף מיין חלק, —
באשיידן ענטפערט אים די האק אויף זיין געשריי:
דעריבער פאלג איך דיר און גיי,
עס איז מיר, באלעכאס, דיין ווילן הייליק,
כ'וועל טאן דיר אלץ לויט דיין פארלאנג,
נאר זע, עס זאל נישט טאן דיר שפעטער באנג:
דו וועסט אומזיסט בלויז אויסמעמפן מיין אייזן,
און מיט א מעסער אויפבויען א הויז וועסט נישט באווייזן.

אופא, 1943 — ווארשע, 1949

א הונט, א מענטש, א קאץ און א פאלק

א הונט, א מענטש, א קאץ, א פאלק — אנומלט האבן פעסט
פארבונדן זיך אין פריינטשאפט אייביקער און זיך געשווירן,
אז זי וועט זיין אן חניפה, וואָר, פון ריינעם האַרץ געבוירן.
געווען בשותפות זייער הויז און שיר נישט אויך די קעסט.
זיי האָבן צוגעשווירן טיילן זיך מיט פרייד און זאָרגן,
אז איינער זאָל דעם צווייטן אויסהעלפן אין נויט,
אז איינער פארן צווייטן גיבן זאָל זיין הויט,
און, וועט מען דארפן — פארן צווייטן גיין אַקעגן טויט.
איז איינמאָל, לאַזנדיק זיך גיין אויף יאָגד, אין אַ פרימאָרגן,
עס זיינען מיינע פריינט, ווי ברידער גלייך,
צו ווייט פון זייער היים פאַרקראַכן,
זיך אַנגעמאַרדעוועט און זיך דערפילט צעבראַכן,
און אַפצורוען אַפגעשמעלט זיך ביי אַ טייך.
מען כאַפט אַ דרימל, ליגנדיק און זיצנדיק, ווי איינער,
ווי פלוצעם פונעם וואַלד אַרויס צו זיי אַהער
מיט פיסק צעעפנטן — אַ בער.
דערזען דעם בראַך (אַ בראַך איז צו די ביינער!),
דער פאלק — אין רוים, די קאָץ — אין וואַלד,
און ס'וואַלט דער מענטש געמעגט אַ זיי-געזונט דעם לעבן זאָגן,
נאָר ס'האַט דער טרייער הונט זיך באַלד
גענומען מיט דער בייזער חיה שלאָגן,
צון איר אין לייב זיך מיט די ציין דערקראַגן,
און ווי דער בער האַט נישט געבראַכן ווילד אים דאָס געביין,
פון ווי גערעוועט, מיט רציחה זיך געריסן —
דער הונט, וואָס האַט זיך ביון ביין אין אים אַריינגעביסן,
איז אַליץ אויף אים געהאַנגען, נישט צענעמענדיק די ציין,
ביז נאָר די כוחות צו פאַרלירן, ביזקל צום דערגיין.
און ער, דער מענטש? מען קאָן נישט, צו דעם מענטש בזיון,
זיין פריינטשאַפט צו דעם הונטס פאַרגלייכן, אים געטרויען!

בעת דעם בערס גערפאנגל און דעם הונטס געווארען,
האָט ער אַ כאַפּ געמאַן די ביקס מיט זיך,
זיך אָפּגעמראָגן קוים מיט דער נשמה גיך.

ס'איז לייכט צו זיין אַ מילדער, אַ בעל-טובה אינעם ריידן,
נאַר וואָרע גומעפריינט אין נויט כלוין וועסטו אונטערשיידן.
ווי זעלמן טרעפט מען עס אַזעלכע פריינט, ווי זעלמן-ווען!
און זאָל געזאָגט ווערן, איך האָב דאָס אָפּט געזען,
ווי ס'ווערט אין משל דאָ דער הונט פאַרצמן,
אַז עמעצער — דעם זעלבן פריינט,
וואָס האָט אים היינט
געחאַלפן און ארויפגעפירט אים אויף אַ וועג אַ גלאַטן,
גראַד אים האָט ער פאַרלאָזן אין דער נויט,
גראַד אים באַוואָרפן אומעטום מיט קוים.

אופא, 1943 — וואַרשע, 1949

עס האָבן זיך באַוווּזן האָפּן אויף אַ גאַרמאָן,
 אַרום אַ מיטשקע זיך גענומען דרייען און געדריימ;
 דערזען — נישט ווייט אין פעלד אַ דעמב אַ יונגער שמיים:
 — ווער נייטיקט זיך אין קאַליעקעס אַזעלכע סאַרטן
 און אין זיין מין דעם גאַנצן דאַרטן? —
 זיי זיינען פאַר דער מיטשקע קעגן דעמב אַרום מיט רייד:
 נו, קאַן מען אים צו דיר פאַרגלייכן? אַן מליצה,
 שוין מיט דיין בלוזער שלאַנקייט ביסטו קעגן אים אַ פריצה.
 הגם ער טראַגט, וואָס אמת איז, אַ בלעטער-ציר,
 נאַר סאַרע האַרטקייט, סאַרע מין קאַליר!
 צו וואָס דערנערט אים גאַר דער באַדן? היתכן! —
 דערווייל איז קוים אַוועק אַ וואַך, ווי ס'האַט צעבראַכן
 דער באַלעבאַס אויף האַלץ די מיטשקע, און מיט איר איז אויס,
 און איינגעפלאַנצט דאָס יונגע דעמבל אינעם גאַרמאָס שוים.
 און ס'האַט זיין מי געהאַט אַ גרויסע פעולה:
 דאָס דעמבל האָט זיך אַנגענומען און מיט שפּראַך אַרום;
 און זע, די האָפּן פלעכטן אים אַרום שוין מיט גדולה,
 און פאַרן דעמבל — גאַר זייער פאַרערונג און געזאַנג.

אַזוי זיינען די מעשים פונעם הונג און זיין גאַנג:
 ער שיט מיט פלוידערייען נישט-געשטויגן, נישט-געפלווגן;
 און ווי דו זאַלסט זיך נישט באַמיען, רעד זיך גאַרנישט איין,
 אַז צווישן די געלויבטע זיינע וועסטו זיין;
 נאַר קוים וועסטו נאַר אין די פעדערן אַריין, —
 וועט ער דער ערשטער אין דיין פאַדערצימער שטיין געבויגן.

אָפּאָ, 1943 — וואַרשע, 1950

דער העלפאנט אין גנאד

דער העלפאנט האט דערשלאגן זיך צו גנאד ביים לייב. און
באלד

האט וועגן דעם דער קלאנג פארשפרייט זיך איבער גאר
דעם וואלד,

און ס'איז אוועק א טרעפעניש, ווי ס'פירט זיך דאס ביי לייטן,
מיט וואס האט דאס ארויסגענארט דער העלפאנט דעם גענאד,
ער איז דאך נישט, נישט שיין און נישט משעקאווע גראד;
קוקט אן דעם גאנג זיינעם, זיין האלמונג פון דער ווייטן!
די חיות שמועסן צעווישן זיך.

— ווען ער וואלט, — זאגט דער פוקס און מיטן עק א רודער:
אן עק א פוכיקן פארמאגט, ווי איך,

וואלט איך זיך נישט געהידושט. — אדער, ברודער,
ווען כאטש צוליב די קראלן, — רעדט דער בער פון ברוסט:
וואלט ביי דעם לייב זיך איינגעקויפט אין חן ער,

פאר אומגעוויינלעך וואלט עס נישט געהאלטן קיינער;
גאר אז קיין קראלן האט ער אויך נישט, איז אונדז גוט בא-
ווסט.

— צי האט ער נישט צוליב די שטויסציינער דעם גנאד בא-
קומען? —

שמעלט אויך דער אַקס אין שמועס זיך אריין:
צי האט מען זיי צומאל נישט פאר קיין הערנער אָנגענומען?
— איז ווייסט איר נישט מיט וואס, — רופט אויס דאס
אייזל קלוג, טוט פיין

א שאַקל מיט די אויערן: ער האט געקאנט געווינען
די ליבשאפט פונעם לייב און צו באַרימטקייט זיך דערדינען?
און איך אַנטפלעק איך שוין דעם סוד
ווען נישט די לאַנגע אויערן, וואלט ער נישט זוכה זיין דעם
גנאד.

נישט זעלטן, כאטש מיר זיינען, דאכט זיך, דאס נישט אויסן;
גאנץ גערן זיך אליין אין אַנדערע מיר גרויסן.

א כחארע

עם טראגט א כמארע זיך אריבער
א קאנט, וואס אויסגעשרפעט איז און וויסמ;
קיין מראפן וואסער לאזט זי דא נישט איבער,
נאר אויפן ים זי מיט א מבול זיך צעגיסט
און רימט זיך פאר א בארג מיט איר נדיבות.
— ס'איז אמת, ביסט נישט קארג,
נאר האט דיין מילדקייט דען אוואסער חשיבות?
איר טוט א זאג דער בארג:
ווי קאן מען עם נאר צוקוקן אזוינס אן ווייטיק!
ווען דו וואלסט אויסגיסן דיין רעגן אויפן פעלד אין נויט,
דעם גאנצן קאנט וואלסטו געראטעוועט פון הונגער-טויט;
דעם ים אבער, מיין פריינט, דיין וואסער איז נישט נייטיק.

דער רכילותניק און די שלאנג

עס טוען לייט אומזיסט זיך אויף די שדים קלאַנג,
אז פון גערעכטיקייט זיי ווייסן נישט צו זאָגן;
פאַרקערט, נישט זעלטן ווילן זיי צום אמת זיך דערשלאַנגן;
איך וועל אַ ביישפּיל ברענגען דאָ פאַר דעם געדאַנק.
אַנומלטן אין גיהנום, בעת אַ פייערלעכן גאַנג
לכבוד עפעס, האָבן דער רכילותניק, די שלאַנג
איינאַנדער נישט געוואַלט זיך אַפטרעטן די בכורה
און זיך צעקריגט אַ מורא:
צו גיין אַפריער וועמען פון זיי פאַסט זיך מער?
און ס'איז אין גיהנום, ווי באַוווסט, דער מנהג — זוער
זיין נאַענטן ברענגט אומגליק מיין, די בכורה דעם געהער.
ווען ס'איז דאָס וויכטיקע מחלוקת היציקער געוואָרן,
האַט דער רכילותניק אַרויסגעשטעקט דער שלאַנג
זיין צונג, ווי גרויס זי איז און לאַנג,
און ס'האַט די שלאַנג פאַר אים גערימט זיך מיט איר גיפּט
אין צאַרן;
זי האָט געשיפעט, אַז זי האַלט אַזאַ באַליידיקונג נישט אויס,
און אַנגעשטרענגט געקראַכן אים פאַרויס.
ס'איז שיר נישט דער רכילותניק געבליבן הינטערשמעליק;
נאַר וועלזעוול*) האָט דאָס געהאַלטן פאַר געמיין,
און ער אַליין
האַט אַנגענומען זיך פאַר אים געפעליק,
די שלאַנג געמאַן צוריק אַ שטויס:
— כאַטש ס'זיינען, איך בין מודה, די פאַרדינסטן דיינע גרויס,
נאַר לויטן אמת קומט די בכורה אים דורכויס:
ביסט שלעכט, דיין גיפּט געפערלעך פאַרן לעבן,
געפאַר דיין נאַענטקייט באַטייט,
דו בייסט אומשולדיקע (און דאָס נישט ווייניק, כ'לעבן!) —

* בעל-זבוב, דער "פּורשט פון פינצטערניש", דער הערשט פון די
ביוזע גייסטער.

צי קאנסמו אַכער גיפמן פון דער וויימ,
ווי די רכילותדיקע בייזע צונג צו יעדער צייט,
פאַר וועלכער איבער בערגער וועסמו נישט אַנטרינען,
און איבער ימען וועט זי דיך געפינען?
איז ער דאָך שעדלעכער פון דיר, ווי ס'דרינגט דערפון אַרויס:
איז קריך-זשע הינטער אים און שמוץ זיך ווייטער נישט
פאַרויס. —
און דער רכילותניק פאַרבליבן איז אין גיהנום גרויס.

אופא, 1943 — לאָדזש, 1948

פארטונע* און דער בעטלער

אן ארעמאן, וואס בעטלט הינטער פענצטער ברויט
און אויף אן אויסגעריבענער און אלטער מאַרבע שלאַפט ער,
באַקלאַגנדיק זיין מזל אין דער גרויסער נויט,
האַט זיך געווונדערט אַפּטער
אויף יענע לייט, וואָס וווינען אין פּאַלאַצן רייך און פּיין
און באַדן זיך אין גאַלד, געניסן זיסקייטן און וויין —
וואָס ווי עס זאל זיי שוין די מאַשן נישט צעשפּאַרן,
זיי הערן אַלץ נישט אויף צו מערער לוקסוס גאַרן!
און נאָך אפילו מייך,
אין זייער גיריקן באַגערן
און אין געראַנגל דאָס עשירות צו פאַרמערן
פאַרלירן זיי נישט זעלטן זייער הון אַליין
און בלייבן נקי — ריין.
דער ערשטער ווירט פון יענעם הויז א ביישפּיל איז א גרייטער:
האַט אַנגעהויבן מסחרן מיט גליק און איז אריין,
ווי זאגט מען, אין די פעדערן. איז נעם און לייג זיך איין,
און לעב זיך אויס דאָס רעשטל יאָרן אין מנוחה פּיין,
און מיט דיין מסחר זאל פאַרנעמען זיך א צווייטער, —
נאָר ניין, אום פּרילינג שיקט ער שיפן אויפן ים אַרויס;
ער האַפט אויף בערג מיט גאַלד; נאָר ס'איז די רייזע נישט
געלונגען

די שיפן מיט די אוצרות האַט דער ים פאַרשלונגען;
זיי ליגן איצטער אויפן אַפּגרונטם שוים,
און אַלס אן עושר זעט ער זיך אין חלום בלויז.
א צווייטער, זיך אריינגעלאָזן אין אַרענדעס, האַט ער
שוין אַנגעלעבט זיך א מיליאָן און עפעס מער,
נאָר ס'איז אים ווייניק: מאַפּלען אים איז זיין באַגער,
פאַרקריכט ער ביזן גאַרגל, און אַט איז באַנקראַט ער.
בקיצור, ביישפּילן אַזעלכע טויזנטער פאַרצן
און רעכט אַזוי: פאַרשטיי צו זאָגן זיך — עד כאן!

(* די קעניגין פון גליק (ביי די אַלע רוימער).

ווי דא איז פארן בעטלער אומגעריכט דערשינען
פארטונע מיט אַזעלכע רייד:

— הער אויס, איך וויל פון לאנג שוין מיט מיין הילף דיר
דינען;

א הויפן רענדלעך איז געלונגען מיר געפינען;
שמעל אונטער נאָר דיין מאַרבע אַפּן-ברייט.
איך וועל זי אַנשימן, נאָר מיט אַ תנאי: לויט דיין באַגערן
וועט גאַלד אַליץ זיין, וואָס פאַלט אַרײַן אין מאַרבע, נאָר
פאַרקערט,

אויב עפעס וועט אַרויספאַלן פון מאַרבע אויף דער ערד —
פון דעם וועט מיסט בלויז ווערן.

געדענק זשע, אז איך האָב געוואָרנט דיר, און כ'זאָג:
איך בין באַפוילן אַפּצוהיימן שטרענג דעם תנאי, מיין ליבער,
דיין מאַרבע איז אַן אַלמע שוין, איז כאַפּ די מאַס נישט איבער,
אז זי זאָל קאַנען אויסהאַלטן די שווערע וואָג. —

מיין בעטלער אַטעמט קוים פון פרייד פון זיסער,
דעם באַדן שפירט נישט אונטער זיינע פּים ער!
ער האָט די מאַרבע ברייט צעעפנט, און עס האָט אין איר
א פלייץ געמאַן אַ גאַלד-רעגן פון רענדלעך אַן אַ שיעור.
די מאַרבע הייבט שוין אַן צו ווערן שווערלעך.

— גענוג? — נאָך, נאָך! — זי זאָל נישט פּלאַצן. — לאַז צורו.
— דו ביזט דאָך שוין אַ קרעז*! — איז וואָס איז דאָ
געפערלעך?

כאַטש נאָך אַ ביסעלשקע וואָרף צו.
— גענוג! די מאַרבע זי צעקריכט שוין וווּ-נישט-זוו.
— אַ טראַפּעטשקע. — נאָר דאָ צערייסט די מאַרבע זיך אויף
שטיקער.

עס שיט זיך אויס דאָס געלט און ווערט גלייך מיסט;
פאַרטונע איז פאַרשוונדן, בלויז די מאַרבע ליגט דאָ וויסט,
און אונדזער בעטלער, ווי געווען — אַ בעטלער בלייבט צוריק
ער.

אופא, 1943 — וואַרשע 1949

* אַ קעניג, וואָס האָט געשטש מיט זיינע רייכטימער.

די פראש און יופיטער

א פראש, וואס האט געלעבט אין זומפ צופוסנס פון א בארג,
האט, ווען דער פרילינג איז געקומען, זיך געשטארקט
און אויפן בארג פארקליבן;

האט אין א וועלדל אפגעזוכט א העק א זומפיקן דורכום
און דא אונטער א קוסט פארלייגט איר הויז
אין גראזן — א גן-עדן-שוים.

נאר ביי דער פרייד מיט אים נישט לאנג איז זי פארבליבן:

דער זומער איז געקומען, און מיט אים די היצן אויך,

די קוואקער-דאמסעס אויסגעטריקנטע אזוי שוין ליגן,

אז איבער זיי, נישט נעצנדיק די פיסלעך, קריכן פליגן.

— א, געטער! — שרייט די פראש פון נארע הויך:

א, ראטעוועט מיך! זענט איר מיך פארטיליקן קאפאבל?

כאטש ביזן בארג-שפיץ לאזט אראפ אויף דרערד א מכול:

עס זאל אין מיינע גיטער וואסער תמיד זיין,

קיין טריקעניש זאל קיינמאל נישט אין זיי אריין! —

עס יעלהט אן א סוף די פראש אויף קול-קולות,

און ענדלעך וידלט זי יופיטערן שוין גארנישט אויף קיין

שפאס —

נישטא קיין רחמים אין זיין הארץ, זיין שארבן הויל איז.

— דו שומה, — זאגט יופיטער: משוגעת!

(משמעות, ער איז דענסטמאל נישט געווען אין כעס)

ווי ס'האט דיר נישט דערעמן נאך דאס קוואקען אלץ פאר-

דומפן!

און, איידער, דיינע חפציות צוליב,

דערטרינקען מענטשן, לעבנס מאכן טריב,

זי איז נישט גלייכער, דו זאלסט שלעפן צריק זיך צו די זומפן?

פארזאנען אויף דער וועלט א סך אזעלכע מענטשן — שלעק,

וואס אויסער זיך פון קיינעם ווילן זיי נישט וויסן

און פראכטן זיך: אבי נאר איך וועל גומס געניסן,

מעג מיטן פייער גאר די וועלט אוועק.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947

דער פוקס דער צווייטער

עס האט א לייב געהאט צו הינער גאר א וויל געפיל;
דאך האבן זיי געכאוועט זיך ביי אים אויף צרות:
און ס'איז קיין וונדער נישט, וואס וואר איז!
עס איז געווען צו זיי דער צומריט פריי צו פיל.
אט ווערן זיי דורך גנבות מינער,
און אט-א ווערן זיי אליין פארפאלן גאר, די הינער.
כדי עס זאל אים מער צו לידן שוין נישט זיין באשערט,
א גרויסן הינער-הויף צו בויען האט דער לייב באקלערט,
אים אויסריכטן, באווארענען, עס זאל פארויס דערשפירן
דער גנב, אז ס'איז איכריק צו פרובירן,
און — הינער, לעבט אין ווילטאג פריי און אומגעשטערט!
און דא האט מען געזאגט דעם לייב: דער פוקס — א מייסער,
וואס גאר ער נעמט זיך אונטער אויסצובויען, דאס בא-
ווייזט ער —
און מ'האט די אונטערנעמונג אים פארטרויט,
ער האט זי אנגעהויבן מיט דערפאלג און זי דערבויט:
עס האט דער פוקס ביי איר געמיט זיך, נישט אויס נויט,
מיט פלייס און קענטעניש, אז זי זאל טויגן.
באמראכט, האט מען דערזען: א נחת פאר די אויגן!
און חוץ דעם — וואס דו ווינטשט זיך, שטייט דא גרייט:
דערנערונג — פאר דער נאז, און סידעלעס אין אלע זייטן,
פאר קעלט און היץ באהעלמענישן, ווו מע גייט און שטייט,
און פאר די קוואקעס ערטעלעך פארבארגענע פאר ליימן.
א, רום און כבוד פארן פוקס פון קליין און גרויס!
ער קריגט א לויף א ווילן,
און תיכף ווערט באפוילן:
די הינער איבערפירן גלייך אין נייעם הויז.
גאר האט זיך מיט דער ענדערונג דער מצב דא פארבעסערט?
דאס נישט: דער הויף איז, דאכט זיך, פעסט,
דער צוים געדיכט און הויך פאר אומגעווינטשמע געסט,

און דאך דעם אומגלוק מיט די הינער יעדער טאג פאר-
גרעסערט.
אווו עם שמעקט דער בראך האט קיינער נישט דערשנאפט.
נאר ס'האט דער לייב געהייסן הימן. און מע האט געכאפט —
דעם פוקס אליין. דעם שווינדלער מאכט א ווארע!
הגם ער האט דעם הויף געבויעט לויטן זין,
אז קיינער זאל נישט קאנען זיך אריינקריגן אהין,
פאר זיך אליין האט ער געלאזט א שפארע.

אופא, 1943 — ווארשע, 1950

עם טרעפט זיך אפט, ווען מיר א חטא באנייען,
מיר זאלן אונדזער שולד אויף וועמען איבערדרייען,
און גארנישט זעלמן הערט מען עמעץ רעדט:
— עם וואלט מיר, ווען נישט יענער, נישט ארויף גאר אויפן
זינען! —

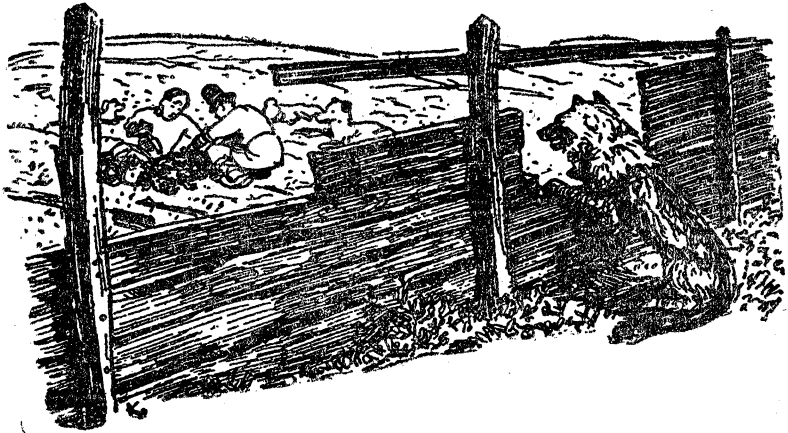
און ווען ער קאן קיין מענטשן נישט דערויף געפינען,
דעם טייוול מאכט ער שולדיק אין דעם חטא,
הגם דער טייוול איז לחלוטין נישט געווען דערינען.
כ'האב ביישפילן דערויף א תהום, הערט איינעם פון דעם מין,
געלעכט האט איינמאל אין א לאנד אויף מזרח א ברעמין,
כאטש אויפן ווארט א גלויביק-הייסער דינער,
איז ער געווען אין זיינע מעשים גאר פארקערט
(פארען צוועקעס אויך צעווישן די ברעמינער),
נאר דאס איז אנב-אורחא, און דער תוך איז, הערט,
וואס אין דער ברודערשאפט, צו וועלכער ער געהערט,
געהאט אזא מין דרך האט בלויז ער, ער איינער,
די אנדערע — זיך אויסגעלעכט אין הייליקייט און ריינער,
און, וואס שוין שלימער קאן פאר אים נישט זיין,
דער מדריך — א כאראקטער האט פון שטיין ער:
און עובר זיין אויף די מנהגים שמעל זיך גאר נישט איין.
נאר ס'קימערט זיך נישט מיין ברעמין צעווישן די ברעמינער.
אט איז א תענית היינט, דאך טוט זיך א באזין ער:
צו קאן מען נישט בסוד פארגרייטן עפעס א געריכט?
א זוך געמאן, און ס'איז אן איי געפינען אים גערעאטן,
אויף נאכט דערווארט זיך, צינדט ער אן א ליכט
און נעמט זיך אויפן ליכט עם ברעמין;
ער דרייט עם לייכט אקעגן פלעמל מיט געדולד,
ער ווענדט דערפון נישט אפ קיין אויג און עסט עם מיטן
רעיון.

און וועגן מדריך מיט א שמייכל נעמט ער ברייען:
— דו וועסט זיך דאך נישט כאפן אויף מיין שולד,

לאנגבערדיקער ידיד מיינער! אט ברי איך
און שלינג עם באלד אראפ, דאס איי, מיט אפעטיט. —
איך דעם מיט שמילע טריט
אריין איז צום ברעמין אין צעלע דער משגח
און, זעענדיק א חמא אזא,
אז ענטפער פאדערט גרויזאם. ס'איז בעשיימפערלעך דער
חמא שוין.

און אים פארלייקענען איז שפעט שוין!
— זיי מוחל, פאטער הייליקער, מיין האר;
פארגיב מיין חמא! — ווי מיט בזיון,
דורך טרערן דער ברעמין אים בעט:
איך ווייס אליין נישט, ווי איך בין געקומען צום נסיון;
אך, ס'האט מיך אנגערעדט א ביזער שד! —
ווי דא פון צווישן אויוון שרייט א שדל גרימיק זייער:
— ווי שעמסו זיך נישט תמיד אונדז באריידן? און פארוואס?
איך האב אליין געלערנט עם ביי דיר נאר וואס,
און, כ'לעבן, ס'ערשמע מאל איך זע אט דאס,
ווי אויף א ליכטל ברעט מען אייער.

אומא, 1942 — לאדזש, 1947

בון זעקסטן בוך

דער האלף און ר' פאסטענער

אנומלט גייט א וואלף א פאסטער-הויף פארביי
און זעט אדורכן פלויט — די פאסטענער גאנץ פריי
פון משערדע קלייבן אויס דאס שעפסעלע דאס בעסטע
און קוילען עס, צעטרײבערן און גריימן צו,
און פרידלעך ליגן זיך די הינט אויף רג.
ער גייט געקרענקט אונזעק און זאגט זיך דורך די ציין פאר-
פרעסטע:

— וואס פאר א טומל וואלט איר אויפגעהויבן אלע גלייך,
ווען א יך וואלט, חברה, דאס געמאן שטאט אייך!

אופא, 1943 — לאדזש, 1947

דאס האר-קעמל

דאס קעפל פון איר קינד צו קעמען האט די מוטער געקויפט א קעמל א געדיכטס און גרויס. דאס קינד — קיין איין מינוט נישט מיטן נייעם חפץ רומ ער: צי שפילט עס זיך, צי'ס אלף-בית עס הורט אויס, כסדר זיינע לאקן די אנטבלויזטע, די גאלדענע, צעכוואליעטע און שעפסלדיק-געקרויזטע, און ווייכניקע, ווי איידלער ליין — צעקוואלן קעמט ער מיטן קעמל פיין. און סארט קעמעלע! נישט נאר עס רייסט נישט, ס'פארטשעפעט נישט אפילו, מיט קיין ציינדל בייסט נישט: עס שלייכט אזוי זיך לייכט און גלאטיק אין די האר, אז ווי עס אפצושאצן שטעלט דאס קינד זיך גארנישט פאר. און דאך האט געפאסירט, דאס קעמל איז אנטקומען. מיין קינד האט זיך פארשטיפט, מיט שפילערייען זיך פאר-נומען. און ס'האבן זיך די האר זיינע פארקאלטנט אין א קנויל. קוים רירט די ניאניע אן די האר, שרייט אויף דאס קינד א גרויל: — מיין קעמעלע ווו איז? — איז טאקע גוט און וויל, וואס ס'האט דאס קעמעלע זיך אפגעפונען; א גדולה! נישט מער, וואס אין די האר — נישט צריק און נישט פארויס, ביז טרערן רייסט עס בלויז. — ווי שלעכט דו ביסט, קעמולע! — שרייט ביז דאס קינד מיט אויגן טרערן-פולע. דאס קעמל זאגט אים: — איך דער זעלבער בין און גאר, נאר וואס? פארקאלטנט זיינען דייןע האר. — נאר ס'האט דאס קינד, פון צארן צוש א בלאסער, אריינגעווארפן ס'קעמל אינעם טייך — און איצט דערמיט זיך קעמען די נאיאדן* אינעם וואסער.

(* וואסער-נימפן, וואסער-טוידלעך.)

איך האב עס אין מיין לעבן צוגעזען: אזוי'ס גלייך
די מענטשן מיטן אמת זיך באגייען.
כל-זמן עס איז אונדז דאס געוויסן ריין,
איז אונדז דער אמת ליב, דער אמת הייליק-שיון,
מיר פאלגן אים, אויף אים באשטייען;
נאָר קוים געפעלשט מיט דער נשמה אויף אַ האַר,
איז — אמת, גיי צון אלדי שוואַרצע יאָר!
און ס'לאַזט זיך, ווי דאָס קינד, נישט קעמען קיינער,
ווען ס'ווערט פון זיינע האַר אַ קאלטן איינער.

אופא, 1944 — לאַדזש, 1948

דער קארגער און די הון

דער קארגער, וועלנדיק פארמאגן אלץ, ווערט אלץ גאר און כדי נישט האבן לאנג מיט זוכן ביישפילן צו מאן — הגם זיי זיינען דא א סך, איך ווייס עם זיכער, נאר כפוייל זיך זוכן, — איז עם מיר שוין ניהאר דערציילן אייך אן אלטן משל, וואס איך קאן.

געווען אמאל א קארגער מאן אזעלכער, געלייענט האב איך אין מיין קינדהייט, וועלכער האט נישט געהאט קיין פאך און קיין געשעפט. נאר פולער ווערן זיינע קופערטעס. פונדאנען? ער האט פארמאגט א הון (גיי זיי אים נישט מקנא!), וואס האט געלייגט אים אייער — הארכט און ווערט געפלעפט, נישט פראסטע צום פארצערן, נאר גאלדענע, ווי שטערן. אן אנדערער צופרידן וואלט געווען פון דעם צו ווערן ביסלעכווייז אן עושר מיט א שם, נאר אים, דעם קארגן, טוט דאס אלץ נישט סטייען, עם האט אים אויפגעבליצט אין רעיון: אן אוצר ליגט אין איר — שנייד אויף די הון און נעם! און, נאר פארגעסנדיק די חסדים, וואס זי האט געמאט אים, באגאן איז ער דעם חטא פון זיין אומדאנקבאר און געקוילעט זי. און וואס? ער האט, אלס לוינ אפנים, ארויסגעשלעפט פון איר געדערים פון א פראסטער הון.

אופא, 1944 — ווארשע, 1949

צו"י פנטער

עס קווקלען זיך צוויי פעסער: איינע אָנגעפילט מיט וויין,
די צווייטע — פאַרצושטעלן אייך איך האָב די ערע —
אָ לערע.

די ערשטע אָן גערויש קרייז-אויס, קרייז-אין
זיך דרייט פאַמעלעכן אַרויף, אַרונטער,
די צווייטע שפּרינגט, עס טראַגט זי אונטער;
זי הילכט אויפן שאַסיי מיט טראַסק אין איר געאייגל,
אַזש ס'הייבט אַ שטויב זיך, ווי אַ זייל;
איר אַפּטרעטן דעם וועג האַלט יעדער פאַר געזונטער,
זי שרעקט די דורכגייער פון ווייט.
נאָר ווי זי זאָל נישט טומלען, אַט די פאַס, פאַרשייט,
פאַרמאַגט זי נישט אין נוצלעכקייט דער ערשטער פאַס באַ-
טייט.

ווער אָן אָן אויפהער וועגן זיינע מעשים שרייט ער,
זייט זיכער, אַז פון עפעס תּוכיכס איז גאָר ווייט ער;
ווער אמת טיכטיק איז, איז אַפּט אין ווערטער דעליקאַט.
דער גרויסער מענמש צעקלינגט זיך כלוויז מיט טאַט,
און זיינע וויכטיקע געדאַנקען קלערט ער,
נישט טומלענדיק מיט ווערטער.

אַפּעלעס* און דאָס אייזעלע

ווער ס'ליידט אויף אייגנליכע היפש און שפּאַר,
זיין לעכערלעכסטער פעלער ליב איז אים גאַר-גאַר;
און אַפּטער טרעפט, ער זאל זיך איבערנעמען
מיט וואָס ער דאַרף זיך גאַר צו שעמען.

דאָס אייזעלע געטראָפּן איינמאַל אויף דער פּריי,
אַפּעלעס אים פאַרבעט — צו אים אין גאַסט צו קומען;
דאָס אייזעלע ווערט ביזן ביין אדורכגענומען!
ס'ווערט ענג אין וואַלד פון אייזעלעס באַרימערין:
— ווי ס'האַט אַפּעלעס מיך דערעסן, — רעדט עס צו די היות:
ער האָט מיך שוין פאַרפייניקט! — פּראַוועט עס העויות:
אַז וווּ ער טרעפט מיך, לאַזט ער נישט צו רן,
פאַרבעט צו זיך. מיר דאַכט זיך, פּרוינט, הערט צו,
ער דענקט אודאי נאַכמאַלן פון מיר פענאַסן.**)
— א, ניין, — באַוויינדיק זיך גראַד, אַפּעלעס זאָגט מיט
שפּאַס:

פאַרטראַכטנדיק אַ כילד, „דער אורטייל פון מידאַס“ (***)
מיר גלוסט זיך דיינע אויערן אַרויפמאַלן מידאַסן;
באַוויליקסטו צו מיר צו קומען, וועל איך זיין אַנטציקט.
כאַטש אייזל-אויערן אַ צאַל אַ היפשע קען איך,
נאַר אויערן ווי די, מיט וועלכע דו ביסט עס באַגליקט,
נישט נאַר ביי אייזעלעך כ'האַב קיינמאַל נישט דערבליקט.
נאַר אויך ביי אייזעלען האַב עס נישט געזען איך.

אופא, 1943 — לאַדזש, 1948

(* אַ באַרימטער מאַלער אין דעם אַלמן גריכנלאַנד.
(** אַ באַפּליגלט פּערד, דער סימבאָל פֿון פּאַעטישער באַגייסטערונג.
(***) אַ לעגענדאַרער פּריגישיער מלך.

א יעגער

ווי אפט מע זאגט: איך וועל דאס נאך באווייזן.
מע מוז זיך אבער מודה זיין די וואָר —
ס'איז נישט די עצת פונעם שכל, נאָר
פון אונדזער פוילקייט, וואָס דערפירט צו מאַכן גרייזן.
דיין אַרבעט זאָלסטו שנעלער ענדיקן בכוּ,
און האָב קיין מענות נישט צום צופאַל, רק צו זיך אליין,
ווען פלוצעם פאַרן מוז זי אויסצופירן בלויבסטו שטיין.
איך וועל דאָס מיט אַ משל אייך באווייזן.

א יעגער האָט געלאָזט זיך מיט דער ביקס אין וואַלד,
מיט אַלץ, וואָס נייטיק איז, באַגלייט פון זיין העקסטאַרן,
זיין טרייען הונט; בלויז דאָס איז אַ חסרון —
ער האָט די ביקס נישט אָנגעלאָדן באַלד,
באַטש עמעץ האָט עס אים געעצהט: וואָרן...
— ער, שמתים! — זאָגט ער: כ'קאַן דעם וועג שוין לאַנגע
יאָרן,
קיין שפערל איז נאָך זינט איך לעב נישט דורכגעפלוין דאָרט,
און ס'איז אַ גאַנצע שעה נאָך גאַנג צום אָרט,
אויף הונדערט מאל זי אָנצולאָדן איז מיר צייט פאַרבליבן. —
נאָר וואָס? ווי נאָר עס ענדיקט זיך די שמאַט, דערועט ער
פאַרט —

(ווי ס'וואַלט פון אים פאַרטונע שפאַס געטריבן),
אַ הערטל קאַטשקעס שווימט,
שפאַצירט זיך אויף דער אַזיערע דער קליינער;
ס'וואַלט דעמלט אונדזער שיסער גאַנץ באַשטימט
שוין מיט דער ערשמער אַנלאָדונג, מיט איינער
אָוועקגעלייגט אַ טויף אַ האַלבע טויט
און וואַלט באַזאָרגט געווען אַ וואָך מיט ברויט,
ווען אָנגעלאָדן וואַלט געווען זיין ביקס מיט שרויט.

ערשט איצט האט ער די אנלאדונג גענומען אייליק טאכן,
 נאר קאמשיקעס זיינען וואכזאם אויף אועלכע זאכן:
 און ווי ער האט זיך דא געעסקט, האבן זיי אין שרעק
 גענומען שרייען, ציטערן און אינדערהויך געפלוניגן —
 צו יענער זייט פון וואלד זיך, ווי א שנירל, אויסגעצויגן
 און דארט פארשוונדן ביי זיין ברעג.
 דער שיסער איז דערנאך אין וואלד אומזיסט ארומגעלאפן,
 ער האט אפילו נישט קיין שפערל דארט געטראפן;
 און דא צום אומגליק נאך א ברעך:
 ס'האט זיך געמאכט דערנאך
 א מיאוס וועטער.
 און ס'האט דער יעגער דער בר-דעת
 זיך אומגעקערט אהיים פיטש-נאס,
 די פארבע — לער; און אויסגעלאזט דעם כעס
 גראד נישט צו זיך — צום מול, דעם פארעטער.

אופא, 1943 — ווארשע, 1950

דער אייזל און דער פויער

א פויער האט געדונגען זיך אן אייזל מיטן צוועק,
ער זאל אים זומערצייט דעם גארטן היטן —
אויף הצופים שפערלעך און וואראנעס אַנצווארפן שרעק.
דער אייזל איז א מאַן פון לויטער אַרנטלעכע זיטן.
ער ווייסט נישט וואָס הייסט רויב, גנבה, אַדער ענלעכס וואָס;
ער זאל אַ בלעטל כאַטש געניסן פונעם כאלעבאָס!
ער זאל די פייגל עפעס שענקען, איז א זינד צו זאָגן;
נאָר שלעכט פארדינט פון גארטן האָט דער פויער פאַרט.
די פייגל יאָגנדיק און די רגלים נישט געשפאַרט,
דער אייזל האָט זיך איבער לענג און כרייט פון יעדן אַרט,
דורך אַלע בייטן, ווילד אַזוי געטראָגן,
אַז אַלץ האָט ער צעמורשט, צעטרעטן אויף דער שמעל.
דערזען זיין האַרעוואַניע — תיל-און-תל,
דער פויער נעמט נקמה פאַרן שאַדן גאַר מסוכן
מיט אַ דוכניקע אויפן אייזלס רוקן.
עס שרייען אַלע: — גוט! די בהמה איז עס ווערט!
מיט זיין פאַרשטאַנד — אַז וווּ האָט מען אַזוינס געהערט? —
ווי וואָגט ער פאַר אַזאַ מין אַרבעט זיך צו שמעלן?

און איך זאָג — נישט ווייל ס'איז דעם אייזלס שטראַף מיר
נישט געפעלן,
זיין שולד איז קלאַר (און רעכט), וואָס אַפגעקומען פאַר איר
(שווער),
נאָר, דאַכט זיך, אומגערעכט איז אויכעט דער,
וואָס האָט געבראַכט דעם אייזל פאַר אַ שומר דאָ אַהער.

אומא, 1944 — לאַדזש, 1948

דער האלף און דער באַטשאַן

אַז גיריק זיינען וועלף ווייסט יעדער איינער:
עס פרעסט דער וואַלף מיט ברען
און קלייבט נישט אױם די ביינער.
איז איינעם אַט דערפאַר אַ בראַך געשען:
ער האָט זיך וואַרגן מיט אַ ביין גענומען.
עס קאַן דער וואַלף קיין קרעכץ נישט מאַך קיין זיפּין, קיין נים,
כאַטש נעם צי אױם די פּיס!

צום מול איז אַ באַטשאַן דאָ אַהער געקומען.
האַט אים גענומען בעטן מיט סימנים און געוויין
דער וואַלף, ער זאַל אים ראַטעווען פון ביין.
דער באַטשאַן האָט דעם שנאַבל אין זיין פּיסק אַרײַנגעבויגן,
און פון זיין האַלדז מיט צרות קוים דעם ביין אַרויסגעצויגן,
און פאַר זיין טרהאַ בעטן בלייבט ער שטיין.

— דו טרײַבסט קאַטאַוועם! — האָט די פאַלשע חיה זיך
צעשריגן:

שכר-טרהאַ? דו וואַלסט בעסער שוין, אומדאַנקבאַרער,
געשוויגן!

און דאָס איז פאַר דיר גאַרנישט, וואָס עס איז דיר גלאַט
— אַראָפּ

אַרויסגעצויגן גאַנץ די לאַנגע נאַז און טעמפּן קאַפּ!
איז, גוטערברודער, אַותורגע אַפּגעצויגן,
און היט זיך: קום נישט נאַכאַמאַל מיר פאַר די אויגן.

די מוראשקע

געווען אמאל א מוראשקע מיט ריזידיקע כוחות, וואס אויך פארצימנס האט מען נישט צווינגס געהערט; זי האט געקאנט (און איר היסטאריקער באשטעטיקט אויך עס)

אפילו אויפהייבן צוויי גערשטן פון דער ערד!
דערצו איר דרייסקייט האט א ווייטן שם געקראגן;
א ווארעם קריכט ווהיין — ער וועט שוין נישט דערגיין;
אין אים זיך איינגעוויגן און גענומען נאגן;
זי פלעגט אפילו אויף א שפיץ זיך לאזן אייך אליין.
דערמיט איז אונדזער מוראשקע אזוי בארימט געווארן
ביי זיך אין מוראשניק, אז רעדעריי אן שיר
געגאן איז דארטן נייערט וועגן איר.
אויך האלט, אז שבחים זיינען סם — מע דארף זיי שפארן;
נאר איר באראקטער האט געהאט אט דעם חסרון;
זי האט די שבחים ליב געהאט לרוב
און לויט איר גאוה זיי געוויגן,
מיט גלויבן זיך צו זיי באצויגן
און אנגעשטאפט זיך פול אזוי מיט זיי דעם קאפ לסוף,
אז ס'האט זיך איר פארגלוסט אין שטאט אריין א פאר טאג,
כדי מיט אירע כוחות זיך א גרויס טאג דארטן.
איז טוט זי צון א פויער שטאלץ א גיי,
און קריכט ארויף זיך אויף דער סאמע העכסטער פור מיט היי,
און פארט אריין אין שטאט מיט פאמפע איבער גאסן;
נאר, אך, עס קריגט א זעץ איר גאוה אינעם קארק!
זי האט געמיינט, עס וועט צוזאמענלויפן זיך דארט שטארק,
זוי אויף א שרפה, אנצוקוקן זי דער גאנצער מארק;
לסוף איז שטיל מיט איר, עס קומען נישט די מאסן;
ס'איז יעדער דארט פארטאן מיט זיך אליין.
עס נעמט מיין מוראשקע א בלעמעלע און ציט זיך אויסעס,
זי שמעלט זיך אויף, און פאלט אנדער, און זי פויעט,

נאר לעם דער מוראשקע קיין איינער בלייבט נישט שמיין.
פון אויסציען און גלייכן זיך פארמאטערט, האט דערשלאגן
א זאג געטאן לסוף די מוראשקע צום הונט כארבאם,
וואס האט געהיט די פור פון כאלעבאם:
— מע מוז דעם אמת זאגן,
ס'איז בלינד און אן א טאלק
דאס שמאמיש פאלק!
איז מיגלעך דען, עם זאל מיך נישט באמערקן קיינער,
ווי פיל איך שמרעק זיך נישט די גאנצע צייט?
אין מוראשניק, מיר דאכט זיך, צווישן מיינע לייט
מיך קאן איעדער איינער. —
און מיט בויון האט זי זיך צוריק צוהיים געקערט.

אזוי-א קלערט
אזועלכער יונג מיט ביינער —
עס קלינגט מיט אים די גארע וועלט,
אך עם באוונדערט אים, דעם העלד,
זיין מוראשניק אליין נאר.

אופא, 1944 — לאדזש, 1947

דער פאסטעך און דער ים

אין שכנות פון נעפטונעץ*): אויפן ברעג פון אקעאן
געמיטלעך האט געלעבט א פאסטעך אין זיין הייזל;
ער האט פארמאגט א קליינע משערדע, אין איר קרייזל
איז אין מנוחה אים דאס לעבן זיינס פארגאן.
קיין שפע האט ער נישט געהאט, נאר אויך קיין זארגן,
און איז געווען מיט דעם, וואס ס'האט דער גורל אים באשערט,
צופרידענער, קאן זיין, פון פיל קיסרים אויף דער ערד.
נאר זעענדיק, ווי ס'ברענגען פונעם ים א יעדן מארגן
די שיפן בערג מיט אוצרות פראכט,
ווי ס'ווערן סחורות טייערע אראפגעלאדן,
און אונטער זיי אין שפייכלערם ברעכט זיך איין דער באדן,
ווי ס'באדן זיך די אייגנטימער זייערע אין פראכט,
איז ער, דער פאסטעך, מער נישט בייגעשטאנען דעם נסיון;
ער האט אויף סחורות אויסגעטוישט זיין קנאפלעכן פארמעג,
געזעצט זיך אויף א שיף — איך מעג דעם ים געטרויען.
נאר ס'איז נישט לאנג אים אויסגעקומען זיין אין וועג;
ער האט גאר גיך דערפילט די פאלשקייט פון די ימען;
ווי נאר עס איז פארשוונדן פארן אויג דער ברעג,
האט אויפגעהויבן זיך א שטורעמוינט א שרעק,
צעקלאפט די שיף, וואס איז צום גרונט געגאן מיט אלץ צו-
זאמען.

און קיים מיט צרות האט ער זיך גערצטעוועט אליין.
ער האט אצינד, אדאנק די ימען, ווידער געמוזט גיין
א פאסטעך ווערן, מיטן חילוק בלויז, וואס פריער
געפאשעט האט ער שעפסן אייגענע מיט שטאלץ,
און איצטער — פרעמדע שעפסן פאר געצאלטם.
נאר ווען די נויט איז גרויס אפילו אן א שיעור —

(* דער נאָט פֿון די ימים (לויטן גלויבן פֿון די אלטע רוימער).

צי איז מען זי נישט גוכר מיט געדולד און מי לרוב?
 פון עסן און פון טרינקען אפגעשפארט, האט ער געקראָגן
 א ביסל געלט און צו א פרישער משערדע זיך דערשלאָגן,
 און ווידער איז א פאסטעך ער צו זיינע שאַף.
 און איינמאל אין א לויטערן פרימאָרגן
 געוויזן איז דער פאסטעך אויפן ברעג אָן זאָרגן
 און צוגעהיט די שעפסן, וועלכע שטייען זאָט.
 עס האט קיין שאַטן זיך אין ערגעץ נישט פאַרבאָרגן,
 ער האט געזען: דער ים באַוועגט זיך נישט כמעט;
 (אזוי האט זיך דער ים באַרואיקט — שלווה, שלום).
 און ס'לויפן לייכט פון האַפן שיפן אויף זיין גלאַט.
 — ווילסט ווידער געלט שוין, — האט א זאָג געטאָן ער
 אויף א קול אים:

נאָר מיינסטו מיינס — איז דאָס א פוסטער חלום!
 זוך אויס א צווייטן, וועמען צו פאַרפירן, דו,
 און אונדז, גענוג שוין, לאַז צו רו.
 מיר וועלן זעען, ווי וועסט אַנדערע פאַרנאָרן,
 פון אונדז אַבער דו וועסט זיך אויף קיין פרוּמה נישט דעראַרן.

כ'וואַלט האַלטן, אַז ס'איז איבריק פאַר דעם משל א באַשייד,
 ווי זאָגט מען עס נישט אַבער, ווען עס קומט צו רייד —
 ס'איז באַרעווער אַ ביין א זיכערן צו נאָגן,
 ווי איידער נאָך דער פאַלשער האַפנונג זיך צו יאָגן?
 אויף איינעם, וועלכן זי האט נישט פאַרפירט, באַטראָגן,
 פאַראומגליקלעכטע טויזנט וועלן זיין,
 און וואָס מע זאָל מיר וועגן דעם נישט זאָגן,
 וועל איך אַלץ טענהן מיינס: נו, גוט און פיין,
 נאָר וואָס עס זעט זיך פאַר — ווייסט גאָט; וואָס מיינס
 אַבער — איז מייין.

אופא. יול, 1944, וואַרשע — 1950

דער פויער און די שלאנג

אנומלט איז פארקראכן צון א פויערל א שלאנג
און זאגט אים: — לאמיר פריינטשאפט אנהייבן צו פירן!
דו דארפסט זיך שוין פאר מיר נישט, שכן, פארסטראכירן;
אט זע, וואס כ'בין געווען, דאס טוט מיר באנג,
און כ'האב די הויט פארטוישט אום פרילינג הייזאר. —
נאר ס'האט נישט איבערצייגט די שלאנג דעם פויער.
דער פויער כאפט א האק
און זאגט: — כאטש טראגסט א הויט א נייע,
דיין הארץ דאס זעלבע איז, געטרייע! —
און מייט די שכנה מיטן קנאק.

קוים שאפטו אומצוטרוי זיך איין ביי לייטן,
איז ווי דו זאלסט שוין נישט דיין מאסקע בייטן,
העסטו נישט ראמעווען זיך הינטער איר,
און דאס, וואס מיט דער שלאנג, קאן טרעפן אויך מיט דיר.

אופא, 1944 — לאדזש, 1947

דער פוקס און די היינערויבן

פארקראַכן אין אַ סאַך, שטייט הונגעריק דער פוקס, פאַר-
בלענדט:

עס רויטלען זיך די וויינמרויב-הענגלען, ווינקען, ציען.

דעם פיקסלס ציין און אויגן נעמען גליען;

איעדעס זאפטיק הענגל, ווי א יאספּיס, ברענט;

נאַר דאַס די צרה איז, זיי זיינען הויך געשטויגן;

אַז ווי, פון וועלכער זייט דו זאלסט דא נישט פאַרגיין,

הגם עם זעען קלאר די אויגן,

דערלאנגען נישט די ציין.

אַזוי געמאַטערט לאנג זיך אן אַ פעולה,

ער גייט אַוועק און זאגט פאַרדריסלעך זיך אַליין:

— זיי זיינען אויפן אַנבליק שיין, נאַר וואָס איז די גדולת,

אַז ס'איז קיין מרויב קיין איינציקע נישט צייטיק; גרין,

געמיין —

זיי וואַלטן אייליק מיר געמאַכט די ציין.

אופא, 1949 — לאַדזש, 1947

די שאף און די הינט

אין א געוויסער שעפסן-משערדע ווערט באשטימט אמאל,
כדי עס זאלן מער די וועלף איר רן נישט שטערן,
דעם מספר פון די כלבים צו פארמערן.
נו, וואס? זיי האבן זיך צעפלאדיעט אין אזא מין צאל,
אז, אמת, פון קיין וועלף די שאף שוין מער נישט הערן,
נאר כלבים דארפן אויך דאך עסן סוף-כל-סוף —
איז תחילת פליקן זיי די וואל אויס פון די שאף,
דערנאך די פעלעכלעך געשונדן, לויט א גורל, ווערן,
דערנאך פארבלייבן בלויז א פיר-פינגע שעפסן, און לסוף
אויך זיי די הינט פארצערן.

אומא, 1942 — לאדזש, 1947

דער בער אין פאנג-נעץ

עס האָט זיך אין אַ נעץ אַרײַנגעוואַליעט שווער
אַ בער.

פון טויט פּונווײטנס קאַנסטו שפּעטן זיך פּאַרגינען,
דער טויט דערלעבנס — עפּעס אַנדערש ליגט דיר שוין אין
זײנען.

צו שטאַרבן האָט דער בער נישט קיין באַגער.
מײן בער וואָלט זיך נישט אָפּגעזאָגט צו ברעכן בײנער,
נאַר ס'האַט די פּאַנג-נעץ אים פּאַרפּלאַנטערט גאַר און גאַנץ,
און ס'רײנגלט אים אַרום אַ קראַנץ
פון פּיקעס, ביקסן, הינט מיט קריצנדיקע צײנער.
אַזוי, אַז אַ געשלעג איז אײצט נישט פאַר זײן כוח.
איז ווײל מײן בער זיך העלפן מיטן מוח
און זאָגט צום פּאַנגער: — ליבער, איך בין גערן ווײסן,
פאַר וועלכע זײנד מײנע אַקעגן דיר ביסטו פּאַרביסן,
פּאַרלאַנגסט מײן קאַפּ — פאַר וואָס? וואָס האָב איך דיר
געמאַן?

צײ גלײבסטו אין די פּאַלשע לשון-הרע-רײדעס,
אַז בערן זײנען שלעכט? אַך! ס'הײבט לחלומין זיך נישט אָן!
עס וועלן אַלע מײנע שכנים זאָגן עדות,
אַז איך כלױו צווישן חיות בין פון יעדן פּירעאַלט רײן,
איך זאַל עס האָבן ווען, אפילו אין די גרעסטע נױטן,
כאַטש אָנגערירט אַ טױטן. —
אויף דעם דער יעגער ענטפּערט: — אמת, כ'זאָג נישט נײן.
איך לױב זאָ מײן אַכטונג צו די טױמע.
נישט מער, אויב דו געהאַט אַ מיגלעכקײט האָסט כלױו,
קיין לעבעדיקער גאַנץ פון דיר איז נישט אַרויס.
אַז ליבערשט וואָלט געווען דיין אַפּעטיט צו טױמע גרויס
און וואָלסט צורו געלאָזט די לעבעדיקע, בערל שומה.

אופא, 1944 — לאָדזש, 1948

דאס יינגל און דער וואַרעם

דו האַפסט אומזיסט—דיין גליק זיך איינצושאפן דורך פאַרעם.
אויך די פאר שפל האַלטן דעם פאַרעמער, וואָס באַגייען
אויס נויט דעם חטא צו גלעמלן אים נאָך פאַר זיין טאַם!
צום נאַענטסטן צום אומגליק די פאַרעמער שטייען.

א וואַרעם האָט געבעטן ביי א פויער גנאָד —
אריינצולאָזן אים אין געסט אויף זומער אין זיין סאַד.
ער האָט אים צוגעזאָגט זיך אויפצופירן ערלעך,
נישט אַנדירן קיין פרוכט, נישט אַנעסן זיך זאַט,
נאָר זעלמן נאָגן בלויז א וועלקנדיקע בלאַט.
דער פויער טראַכט: „ווי זאָגט מען אָפּ עס גלאַט:
ער וועט מיר ענג מאַכן אין סאַד? ס'איז נישט געפערלעך.
אַט זאַל ער וווינען דאָ געזונטערהייט.

דערצו קאָן אויך מיין שאַדן דאָך נישט גרויס זיין,
אויב זיין דערנערונג וועט א בלעטל בלויז זיין.“
דערלויבט ער אים און מיטן בליק אים אויף א בויס באַגלייט!
א צווייגל שיצט פון אמוועמער דאָס ערמל, ווו ער שטייט.
דער וואַרעם לעכט נישט שלעכט, הגם נישט גרויסארטיק —
באשיידן,

און קיינעם הערט מען וועגן אים קיין וואַרט נישט ריידן.
דערווייל די שטראַלן-קיניגין די פרוכט באַגילדט,
און אַט אין פויערס סאַד, ווו ס'נעמען שוין די פרוכטן רייפן,
ווערט צייטיק אויפן צווייגל דאָ אַן עפל, וועלכער שפילט,
א זאפטיקער, א לויטערער בורשטיין, מיט שטראַלן-שטרייפן.
צום עפל ברענט שוין לאַנג א יינגל מיט באַגער:
צעווישן טויזנטער בלויז אים באַמערקט האָט ער,
נאָר צו דערקריגן זיך צון אים איז זייער שווער.
צו קריכן אויפן עפלבוים דאָס יינגל טוט זיך שרעקן,
א פרייסל טאַן דעם בויס קיין כוחות אים נישט קלעקן.

בקיצור, ווי באקומט מען פארט דעם עפל? שאט —
אין דער גנבה העלפן נעמט דער ווארעם אים, דעם יאט.
— הער אויס, איך ווייס גענוי, — אים זאגט דער קריכער:
די עפל אפרייסן — געווען דעם באלעכאם באפעל,
איז מיט דעם עפל זיינען ביידע מיר נישט זיכער.
כ'נעם דאך זיך אונטער צו באקומען אים דיר שנעל,
נאר זאלסט מיט מיר זיך טיילן. קאנסט זיך נעמען אויף דער
שמעל

כאטש צען מאל אזויפיל פון דעם וואס מיר וועסט געבן,
ווייל אויף דער קלענסטער טייל וועט קלעקן ווייל כ'וועל לעבן
פאר מיר צו נאגן און באפרידיקן מיין זעל.
איז אפגעמאכט: דער יאט איז מסכים אויפן עסק:
דער ווארעם טוט א נעם זיך פאר דער ארבעט שוויסיק,
און אין א רגע אפגעזעגט דעם עפל — שוין.
און וואס האט ער געקריגן פאר א לויף?
ווי נאר דער עפל איז אראפגעפאלן אויף די גראון,
איז מיט די יאדערן אריין ער אינעם יינגלס מויל;
און ווען דער ווארעם קומט זיין טייל געניכן —
אוי, א גרויל! —

צעטרעט דאס יינגל גלייך דעם ווארעם מיטן זייל:
דער עפל און דער ווארעם האבן נישט קיין שפור געלאזן.

אופא, 1944 — לאַדזש, 1948.

א לוי

פארצייטנס איז געווען א מנהג אינעם לאַנד מצרים,
קוים וויל מען עמעצן באהאלטן גרויסארטיק און שייך,
צו דינגען קלאַגערינס, זיי זאלן נאָכן אַרונ גיין.
איז איינמאַל, ביי אַ גאָר באַרימטן מאַנס לוי, אַ
א מחנה קלאַגערינס באַגלייט אַרום
מיט גרויס געיאַמער פונעם שנעל-פארשווינדנדיקן לעבן
דעם בר-מינן, אים אַפצוגעבן
דער אייביקער מנוחה אויפן שוים.
אַ וואַנדערער, וואָס איז פאַרבייגעגאַנגען דאָ דערלעבן,
געמיינט — דעם בר-מיננס משפּחה שינדט אַזוי דער וויי,
האַט זיי אַ זאָג געטאַן: — צי וואַלט עס פרייד אייך געבן,
ווען עמעץ קערט אים אום צוריק צום לעבן?
איך בין אַ מאַגיקער; איך קאָן עס מאַכן איינס און צוויי;
השבעות טראָגן מיר אַזעלעכע אין דער הלכּשה —
ח'וועט תּיכּף אויפלעבן דער מת.
— אַ, פאַטער! — שרייען אַלע אוים: דערפריי אונדז מיטן נס!
מיר האָבן בלויז דערביי נאָך איין בקשה,
אז נאָך אַרום אַ פינף מעת-לעת
זאַל ווידער ווערן ער אַ מת.
אַלס לעבעדיקער האָט ער נישט געבראַכט קיין נוצן קיינע
און וועט להבא אויך מסתם פאַרבלייבן האַרב;
נאָר וועט ער מאַכן נאַכאַמאַל אַ שמאַרב,
דאַן וועט מען זיכער ווידער דינגען אונדז אים צו באַוויינען.

פאַראַן פיל רייכע לויט, וואָס בלויז מיט זייער טויט
זיי לינדערן אַ קאַפּעטשקע דעם צווייטנס נויט .

אופא, 1944 — לאַדזש, 1948

דער ארבעטזאמער בשר

א בער געזען האָט ביי אַ פּויער ס'מזל-ברכה
פון מאַכן דוהעס (דוהעס מאַכן איז אַ זאך,
צו וואָס עס פּאָדערט זיך געדולד אַ סך),
און ער באַקלערט: איך נעם זיך אויך פאַר דער מלאכה.
און ס'איז צוועק אין וואַלד אַ רויש, אַ טראַסק, אַ טראַך —
אַ וויאַרסט אַרום האָט אַפּגעהילכט די שפּיל מיט עזות.
פון ניסכיימער אַן צאַל, בערעזקעלעך און וויאַזעס
מיין בערל האָט געמאַכט אַ תּיל-און-תּל,
נאָר די מלאכה רירט זיך נישט פון שמעל.
איז ער געגאַנגען צו דעם פּויער זיך אַן עצה האַלטן:
— דערקלער מיר, שכן, — זאַגט ער: וווּ די סיבה איז באַ-
האַלטן?
צעברעכן ביימער קאָן איך, גאַרנישט אַבער קומט אַרום —
עס בייגט קיין איינער אין קיין דוהע זיך נישט אויס.
איז וואָס באַשמייט די קענטעניש אין תּוך געשפּראַכן?
— אין דעם, דער פּויער ענטפּערט קליפּ. און קלאַר:
וואָס דו פאַרמאַגסט נישט אויף קיין האַר —
אין גרויס געדולד, מיין שכן.

אופא, 1944 — לאַדזש, 1948

פון דעם זיבעטן בוך

דער ראט פון די חייז

די מייז איז איינמאל זיך בארימט צו מאכן איינגעפאלן —
הגם די קעץ און קאטערס טוען אן אין דין:
אראפפירן די קעכערס, דינסטמיידלעך פון זין,
עס זאלן פון די קעלערס ביו די בוידעמס שאלן
די גרויסע אויפטוען פון זייער מין.
צו דעם צוועק באשטימען זיי א ראט צו שאפן. וואלן!
אין אים נאר דער באטייליקן זיך מעג,
וואס, ווי זיין גאנצע ווקס, איז לאנג זיין עק:

א סימן ביי די מייז — וואס לענגער ס'איז דער עק ביי וועמען.
 אלץ מערער זיך פארלאזן אויף זיין שכל קען מען.
 און ער געשיקטער איז אויף יעדן ארט.
 צי דאס איז קלוג, מיר וועלן איצטער וועגן דעם נישט קנעלן;
 און ווידער, מוט דאך אונדז אליין דער שכל וווילגעפעלן
 לויט די מלבושים, אדער לויט דער בארד.
 ס'איז נייטיק נאך צו וויסן, אז מיט אלעמענס הסכמה
 פון בלויז לאנגעקיקע געוויילט געווארן איז דער ראט;
 און ווער עס האט קיין עק צום אומגליק נישט געהאט,
 אפילו אויב ער האט פארלוירן אים אין א מלחמה —
 ווייל דאס באווייזט, אז אדער מייג ער נישט צו גארנישט
 גלאט,

צי ס'פעלט אים ברען אין דער נשמה —
 אזעלכער קאן אין ראט נישט גיין,
 מע זאל די עקן צוליב אים נישט פטרן אליין.
 ס'איז אלץ שוין גרייט צו דער פארוואמלונג דער געערטער,
 ווי נאך די נאכט וועט צופאלן אין הויף;
 און ענדלעך קומט מען זיך אין מעל-קאסטן צונויף
 און מע פארנעמט די ערטער.
 נאך גלייך ווי ס'עפנט זיך די זיצונג אויפן קאסטנס דעק,
 קוק אן, עס זיצט א מויז דא אן אן עק.
 באמערקט דאס, מוט א יונגע מויז א טארע
 אן אלטע גרויע מויז
 און זאגט: — ווי פאלט עס אויס
 אט דער אנעקיקער מיט אונדז צו זיצן, ווי א שררה?
 און ווו איז דאס געזעץ דאס מייזענע אַוועק?
 הייב אויף דיין שטים, מע זאל וואס שנעלער געבן איר דעם
 וועג.
 דו ווייסט ווי אונדזער פאלק האט פיינט אזעלכע תכלית-שנאה;
 זי האט דעם עק דעם אייגענעם נישט איינגעהיט — אזא
 ווי קאן אונדז ברענגען נוצן? זי איז א געפאר,

נישט בלויז פאר אונדז, פאר אונדזער גאנצער אונטער-דיל-
— מדינה!

און ס'ענטפערט איר די מויו: — דו שווייג! איך ווייס עם
נישט פון היינט,

גאר ס'קער מיר אן די מויו א פריינט.

אופא, 1944 — ווארשע, 1949

דער חילנער

דאס וואסער האט אדורכגעגעצט די דאמבע ביי דעם מילנער;
דאס אומגליק וואלט נישט גרויס געווען פון אנהייב, ווען
ער וויל נאך.

ווען צולייגן א האנט וואלט ער געווען נישט פויל.
צו וואס אבער? מין מילנער זאגט נישט, לעבט זיך וויל.
דער דורכגעץ ווידער שטארקט פון טאג אויף טאג זיך:
דאס וואסער, ווי פון עמערס, שלאגט פארשייט.
— העי, מילנער, גענעץ נישט! שוין העכסטע צייט
דו זאלסט צום שכל קומען. יאג זיך! —
און ער, דער מילנער, זאגט: — צום אומגליק איז נאך ווייט;
קין ימען דארף איך נישט — איז האב איך צייט,
עס וועט מיר וואסער אויף מיין גאנצן לעבן קלעקן. —
ער דרימלט, און דאס וואסער דורך דער לאך,
ווי פון א צעבער, לויפט דערווייל פון אלע עקן.
און אט געקומען איז דער גארער בראך:
דער מילשטיין שטייט, נישטא וואס מיט דער מיל צו מאכן.
דער מילנער כאפט זיך מיט אן אַכעניש און אכן;
ווי היט מען איין דאס וואסער? — אונדזער מילנער טראכט.
דערועט ער איינמאל, פארשנדיק דעם דורכגעץ, ווי באדאכט
קומט צו צום טייך א טרונק צו טאן א פארל הינער.
— כאכלאטע שוטים! — זיך צעשרייט אן זין ער:
אויך אן אייך ווייס איך נישט, ווו קריגט מען וואסער? ווו?
קומט איר דאס לעצטע אויסצוטרינקען נאך דערצו! —
און טוט א פלעם זיי מיט א דרענגל. נו,
האט ער דערמיט געמאכט זיין לאגע לייכטער?
אן הינער און אן וואסער צו זיין פאדוויר שליכט ער.

עס איז מיר אויסגעקומען זען פון צייט צו צייט
אזעלכע לייט

(פאר זיי דער משל א געשאנק איז),
וואס מױזנטער אויף שטויב פארשווענדן איז זיי נישט קיין
צער,
נאָר ווען דאָס באַלעבאָמישקױט געפינט זיך אין געפאָר —
א ליכט-שניין איינצושפּאַרן זייער הױפּט-געדאַנק איז,
און זיינען גרייט אַראָפּדרייען פאַר אים אַ קאַפּ.
ביי שפּאַרוואַמקױט אַזעלכער גייט אַ סך דען אַפּ,
עס זאָל אַ הויז זיך שטעלן קאַפּ-אַראָפּ.

אופא, 1944 — לאַדזש, 1947

דער פארשטענדער און די שחאלב

אנומלט האט א בראווער יונגערמאן
צעטרענצלען פלייסיק זיך גענומען
זיין רייכן גוט, אלס ארב באקומען,
און ביז צו ארעמקייט דערגאן;
פארבליבן איז אים בלויז א פוטער איינער,
און דאס דערפאר — ס'איז ווינטער דאן געווען,
האט ער פאר פרעסט געהיט די ביינער.
נאר ווי עס האט מיין יאט א שוואלב דערוען,
צעטרענצלט האט ער אויך דעם פוטער.
אז מיט די שוואלבן קומט דער גוטער
און ליבער פרילינג, ווייסן וועלט און לייט,
איז טראכט ער: ס'האט שוין נישט דער פוטער קיין באטייט;
צו וואס אין אים זיך טוליען, ווען מיט אלע וועגן
קומט אן די זיסע פרילינג-לופט אנטקעגן,
די פרעסט, פאריאגט קיין צפון, האבן נישט קיין מאכט! —
דער יאט האט אויסגערעכנט קלוג, באדאכט;
נאר אויך דאס שפריכווארט פארגעדענקען וואלט ער מעגן:
איין שוואלב איז פרילינג מאכן נישט בכוח.
און ווירקלעך: ווידער קומען פרעסט, זאווייען,
עס סקריפען איבער הארטע שנייען פורן-רייען,
פון קוימענס ציען זיך אין זיילן רויך,
און ס'פרידן אן אויף שויבן דעסענעס פון הויך.
דער יונג — פון קעלט מיט טרערן זיינע אויגן אוש פארגייען,
און דעם מבשר פון דער ווארעמקייט, זיין שוואלב, ער זעט —
געפרוירן אויפן שניי. איז ווענדט ער זיך צו איר און רעדט
דורך שוידער און פארקלעממע ציין מיט ווייטיק:
— פארשאלטענע! דו האסט געקוילעט זיך,
און, זיך פארלאזנדיק אויף דיר, בין איך
געבליבן אן א פוטער, ווען ער איז מיר נייטיק.

דער פויער און די שלאנג

אויב ווילסטו צווישן לייט געצכטעט זיין —
באקאנטשאפטן און פריינט מיט אויסוואל שאף זיך איין.

עס זיינען גומעפריינט א פויער מיט א שלאנג געווארן.
עס ווייסט איעדער, אז די שלאנג איז קלוג:
האט זי פארגנבעט זיך צון אים אין הארצן מיט באטרוג,
אזוי אז בלויז אויף איר האט ער כסדר זיך געשווארן.
פון דעמלט אָן די פריינט און אייגענע אים מירן אים,
עס טרעט נישט קיינעמס פוס אריין צון אים אין שטיבל.
— איך בעט אייך, — זאגט דער פויער מיט פאריבל:
פארוואס איז אלע אייך געווארן פרעמד מיין הויז?
זי האט מיין ווייב מיט כיבוד שלעכט אייך אויפגענומען?
זי קאן אייך נישט מיין ברויט-אונד-זאלץ, חלילה, ווויל באקומען?
— מיין פריינט! — מאטוויי אים ענטפערט, גיט אים צו
פארשטיין:

מיר וואלטן, שכן, גערן צו דיר גיין,
האסט קיינמאל נישט (עס קאן קיין רייד נישט זיין דער-
וועגן, ניין)
פארשאפט קיין עגמת-נפש, קרענקונג קיינעם, נאר בארעכן,
וואס קאן עס פאר א פארגעניגן האבן ווער,
ווען זיצנדיק ביי דיר, קאן יעדע וויילע ער,
דיין פריינט, אפערקריכן און מיט זיין גיפט אים שמעכן?

אופא, 1944 — ווארשע, 1949

דער חזיר אונטערן דעמב

א חזיר האָט צופוסנס פון אַן אור-דעמב, רייך מיט ניס,
מיט זיי ביז צו דער זעט זיך אַנגעפרעסן, ביז צו איבל;
זיך אַנגעפרעסן, אונטער אים פאַפט איין ער זיס;
דערנאָך, די אויגן אויפגעזשמורעט, הייבט ער אויף זיך מיט
פאַריבל

און ראַיעט ביי די וואַרצלען אויס אַ גריבל נאָך אַ גריבל.

— דו שאַדסט דעם בוים דאָך, הער, —

פון דעמב אַ קראַ זיך טוט צו אים אַ קער:

ווי נאָר דעקסט אַפּ די וואַרצלען, קאָן ער נעמען דארן.

— אַז דאַרן זאַל ער! — זאָגט דער שוויין מיט גרים:

עס הייבט מיר נישט לחלוטין אָן צו אַרן;

די גרויסע טובות, וואָס מע האָט פון אים;

ער זאַל בכלל נישט זיין, וועל איך פאַרזאָרגט נישט ווערן.

די ניס בלויז דאַרף איך: זיי מיט פעטס מיך נערן.

— דו, — זאָגט דער דעמב אים: דאַנקבאַרלאַזער גביר!

וואַלסטו געקאַנט און וואַלסט דעם שנויץ אַרויף געבויגן,

געזען עס וואַלטן דיינע אויגן,

אַז ס'זאָקסן אַט די ניס אויף מיר.

אַזוי אויך דער עס-האַרץ אין זיין בלינדקייט און פאַרווילדונג

די וויסנשאַפטן טאַדלט און די בילדונג

און אַלע ווערק פון גייסט,

נישט פילגדיק, אַז ער מיט זייער פרוכט זיך שפייזט.

אופא, 1944 — לאַדזש, 1947

דער שפּין און די צין

עס מױגן נישט נאָך מיר נאָך די מאַלענטן בשום-אופן,
וואָס ברענגען נישט דער וועלט קיין נױן,
הגם די וועלט באַווונדערט טיילמאַל זייער פּוין.

א סוחר האָט צום יאַרמאַרק לייוונטן געבראַכט פאַרקויפּן;
די סחורה איז אַ נייטיקע פאַר מאַן און קינד.
זיך קלאַגן אויפן פּדיון וואַלט פון סוחר זיין אַ זינד:
נישט אַפּצושטעפּען זיך פון קונים; א געזעמל
איז ענגשאַפט שטיקט זיך טיילמאַל ביי זיין קרעמל.
דערזען, מע רייסט אַזוי די סחורה פון די הענט,
האַט אינעם שפּין די קנאה זיך צעברענט
צום סוחרס שפּעדיקן לעבן;
ער האָט פאַרקלערט צו וועבן אויף פאַרקויף,
דער סוחר זאָל נישט גיין מער באַרג אַרויף —
איז פענצטער עפענען אַ קרעמל פון געוועבן.
האַט איינגעלייגט די קעטע און געוועבט אַ גאַנצע נאַכט,
און אויסגעשטעלט זיין סחורה צום פאַרויסן,
געזעצט זיך, אַנגעבלאַזן זיך, פאַרריסן
און, נישט פון קרעמל אַפּצוטערעמן, זיך געטראַכט:
איך וועל, ווי נאָר עס וועט דער מאַג זיך שמעלן,
אַריבערציען אַלע קונים — איינער זאָל דאָס פעלן!
און אַט איז מאַג. און וואָס-זשע? מיט אַ בעזעס ווערט
צוזאַמען מיט זיין קרעמל אונדזער לץ פאַרקערט.
פון ערגערניש קאַכט אויף דער שפּין זיך:
— נו, גיי צו אַ גערעכטן שכר דערדין זיך!
ווער סחורה פיינערע עס האָט דאָ אויסגעשטעלט,
דער סוחר אַדער איך, זאָל פּסקענען די וועלט.

— פארשטייט זיך, ד.ו. ווער וועט זיך עס דערוועגן אנדערש
זאגן? —

אים זאגט די בין: איעדער ווייסט עס און פארשטייט,
נאר אויב דיין סחורה ווארעמט נישט און נישט באקליידט,
איז ווער-זשע וועט זי טראגן?

אופא, 1943 — לאַדיש, 1947

די פוקסעכע און דאס אייזל

— פון וואנען שלעפסטו זיך עס, קלוגער קאפ, פארקלערט? —
האט שפעטן פונעם אייזל זיך די פוקסעכע גענומען.

— איך קום נאר וואס פון לייב! האסט זיכער שוין געהערט...
ווי זיינען, סערדצע, זיינע כוחות דאס אהינגעקומען:

ס'פלעגט מרעפן, ס'ברילט דער לייב — און ס'קרעכצט דער
וואלד ארום,

אויך איך מאך פיס, און פונעם קריפל צי אפ דום,
ווחין די אויגן טראגן;

און היינט איז שוואך ער, שלאכעריק אויף זיינע אלטע יאר,
פארמאגט קיין קראפט נישט אויף קיין האר

און, ווי א קלאץ, זיך וואלגערט אין דער הייל דערשלאגן.

צי וועסטו גלייבן, ס'איז געקומען שוין זיין עק —

ער ווארפט אויף חיות מער נישט אן קיין שרעק,

און האט שוין אלע אלטע חובות אפגעסילוקט! ווארן

ווער ס'איז דעם לייב פארבייגעגאן, זיין רעכט האט אים געטאן,
איעדער ווי ער קאן:

שווער מיט צאן, און ווער מיט הארן...

— נאר דו האסט אויפגעווייס דעם לייב פארטשעפען נישט

געוואגט? —

דעם אייזלס רייד די פוקסעכע שלאגט איבער.

— נו, זעסטו! — ענטפערט איר דאס אייזל, ווי א גיבור:

און איך וואס דארף זיך שרעקן? א, אויך איך האב אים גע-

האקט:

אויך אייזל-קאפיטעס מעג אנעמען פאר ליב ער!

אזוי דערוועגט זיך נישט ארויפהייבן צו דיר דעם בליק

דער גראבער נפש, ווען ביסטו שטארק, בארימט, צעווישן

שררות;

קוים פאלסטו אבער פון דער הייך צוריק,

וועט ער דער ערשמער דרך באליידיקן און אנטאן צרות.

אופא, 1944 — ווארשע 1949

די פליג און די בין

אין סאָד אום פּרילינג, ווען אַ שטילינג ווינטל ווייט,
אַ פליג דאָ אויף אַ שטענגעלע אָן איידלס שטייט
און הוידעט זיך צעווישן ערד און הימל;
ווי דאָ אַ בין דערזעט זי אויף אַ בלימל
און ריידן נעמט מיט שטאַלץ: — ווי קלעקט עס ביי דיך
חשק, זאָג,

צו האַרעווען אַ קיילעכיקן טאַג?
בלויז איין מעת-לעת ווי דו, און כ'הייב אָן קרענקען:
אַ לעבן אַט אַזאָ ווי מיינס איז פיין,
ווי דער גן-עדן, כ'לעבן, פול איז עס מיט שייין!
כ'האַב בלויז צו טאָן און צו געדענקען —
אויף בעלער פליען און פאַרוויילן זיך אין געסט;
איך בין אין שטאַט, זיך נישט צו רימען, קאָן איך זאָגן,
מיט אַלע יחוסדיקע, רייכע הייזער גוט פאַרטראָגן.
וואַלסטו געזען די שמחות, וואָס איך פראווע, מיינע קעסט!
ווי חתונות, ווי נאַמענס-טעג עס זיינען —
בין איך פון גאָר די ערשטע דאָרט געוויס,
פון רייך געשיר פון פאַרפאַרנעם כ'געניס
און טרינק פון פּרעכטיקע קריסטאַלן זיסע וויינען,
די ערשטע כ'נעם פאַר אַלע געסט וואָס מיר געפעלט
פון אַלדי זיסקייטן, וואָס דאָרט זיינען צעשמעלט;
און ווילגענייגט צום צאַרמאָן מין, בעת-מעשה
אַרום די יונגע פרויען שוועב איך אין געדריי
און שטעל מיך אַפרוען אויף זיי,
אויף בעקלעך ראַזעווע און העלדזלעך שנייאַיק-זויסע.
— דאָס אַלץ איז מיר באַווסט, — אים ענטפערט אַפ די בין:
געהערט,

נאָר ס'האַבן זיך צו מיר אויך קלאַנגען אַנדערע דערקריגן,
אַז ביסט פון קיינעם נישט באַגערט,
און אַז אויף שמחות טרייסלט מען זיך אַפ פון פליגן,

אז זייער אפט, ווען דו באווייזט זיך אין א הויז.
מע טרייבט אפילו דין מיט שאנד ארויס.
— נו, זעסטו! זאגט די פליג: מע טרייבט מיד! נארישקייטן!
מע טרייבט מיר דורך א פענצמער — פלי צוריק איך דורך.
א צווייטן.

די שלאנג און די לאם

א שלאנג איז אונטער א שטיק האַלץ געליגן
און ביז געוועזן אויף דער גארער וועלט.
דער שלאנג א צווייט געפיל חוץ ביוזקייט פעלט:
פון דער נאטור האט זי אזא געמיט געקריגן.
דערלעבן האט א לאם אין שטיפעריי פארבראכט
און וועגן איר, דער שלאנג, לחלומין נישט געטראכט.
אפערגעקראכן, לאזט זי איר אריין דעם גיפטל-דארן.
דער הימל איז אין קרבנס אויגן כמארעדיק געווארן;
פון גיפט דאס גאנצע בלוט אירס ברענט...
— וואס האב איך דיר געטאן? — די לאם צו איר זיך ווענדט.
— ווער ווייסט? ביסט אפשר מיט דעם מיין געקומען,
זאלסט מיך צערעטן, — מיט געשיפ די שלאנג לאזט אויס:
באשטראף איך מחמת פארזיכט דיך פארויס.
— אר, ניין! — א שעפטשע מוט די לאם, און ס'מאכט דער
טויט זי שטומען.

ביי וועמען ס'איז דאס הארץ אזוי שוין פון געבוירן אן,
אז נישט מיט פריינטשאפט, נישט מיט ליבע האט עס נישט
צו טאן.
און אויסער שנאה שפירט עס גארנישט נישט צו קיינעם, —
דער זעט זיין מערדער אין איעדן איינעם.

אופא, 1943 — לאדזש, 1947

צוויי הינט

דער הויפהונט, וועלכער דינט זיין באַלעכאַס
געטריי אָן מאַס,
באַרבאַס,
דערזעט אַמאַל אַן אַלמ-באַקאַנמע זיינע,
די קרויזיקע באַלאַנעטשקע, זשוזשו, די פיינע;
אין פענצמער אויף אַ קישעלע פון פּוך זי זיצט און רומ.
זיך לאַשטשענדיק צו איר, ווי גאַר צו אייגן פלייש און בלוט,
ביז טרערן איז ער אַ גערירטער,
און דאָ לעס פענצמער, וווּ ער שטייט,
סקאַוווטשעט ער און מיטן וויידל דרייט,
שפּרינגט אונטער, שיר דעם זין פאַרלירט ער.
— זשוזשוליענקע, ווי לעבט זיך דיר פון זינט
די הערשאַפט האַט אין פאַלאַץ דיך גענומען?
געדענקסט דאָך: אויפן הויף פלעגט אַפט דער הונגער צון
אונדז קומען.

אין וואָס באַשטייט דיין דינסט אַצינד?
— סאָ זינד, — זשוזשו אים ענטפערט: זיך אין גליק צו קלאַגן,
מיין פריין וואַלט מיך אויף די הענט רק אומגעטראָגן;
איך לעב אין שפע און אין כל-דאַם-גוטס;
צום עסן, טרינקען — כלים זילכערנע צו מיין באַנוץ;
איך שפיל זיך מיטן פריין זעלבסט; און פיל איך איינגע-
מידט זיך,
אויף טעפיכער, דיוואנען קייקל איך זיך, ליג און זיין איך.
און דיר ווי לעבט זיך?

— מיר? — איר זאָגט באַרבאַס
און, ווי אַ קאַנטשיק, לאַזט אַראַפּ דעם עק און אויך די נאַז:
מע לעבט זיך אויפן אַלטן שטייגער —
כ'לייד קעלט, פאַר הונגער פייגער,
און, ווען איך היט דעם פריצס הויז,
איך שלאָף הינטערן פאַרקאַן, און דער רעגן ווייקט מיך אויס,

און הייב איך אָן צו בילן נישט געהעריק,
באַקום איך אויך אַ נעריק.
דורך וואַס־זשע, זאַג, זשוזשו, ביסטו געשמויגן אזוי הויך,
הגם ביסט קליין און שוואַכלעך אויך,
ווען איך קריך ממש פון דער פעל אומזיסט איעדע וויילע?
אין וואַס באַשטייט דיין דינסט?
— מיין דינסט? אַ שיינע שאלה! —
זשוזשו אים ענטפערט אַפּ מיט חזק אויף די ציין:
אויף מיינע הינטערפיסלעך גיי איך פֿיין און שייין.

נישט איינער האָט אין לעבן בלויז דערפאַר הצלחה,
ווייל גיין אויף הינטערפיסלעך איז זיין קונסט־מלאכה.

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947.

די קאץ און דער סאלאח"י

עס האט א קאץ געכאפט א סאלאווי און איז אריין
אין לייב זיינעם מיט אירע נעגל ביו די אינגעוויידן,
נאר, ליב ארומגעהאלדזט אים, אנגעהויבן ריידן:
— נשמה מיינע! סאלאווייטשיקל דו מייך!
כ'הער רימען דרך פאר דיין געזאנג פון אלע זיימן,
מיט בעסטע זינגער ווערסטו גלייכגעשמעלט ביי ליימן.
מייך שכנמע, די פוקסעכע, דערציילט מיר דורכאנאנד —
דיין שטימעלע איז קלינגעוודיק א היות,
פון דייןע פרעכטיק-שיינע מעלאדיעס
די פאסטעכלעך פארלירן אלע דעם פארשטאנד.
וואלט איך אליין אויך גערן
דיך זינגען הערן.
נו, צאפל נישט אזוי-א, עקשן זיך נישט איין,
און שרעק זיך נישט, מייך פריינט: כ'וויל כלל דרך נישט
פארצערן.
בלויז זינג מיר עפעס-וואס — און וועסט א פרייער זיין,
און כ'לאז דרך איבער פעלדער, וועלדער באדן זיך אין שייך.
אין ליב האבן מוזיק איך שטיי נישט אפ פון דיר אפילו,
און כ'שלאף אפט איין, מורליקענדיק ניגונים שטילע. —
און אין די נעגל אירע אונדזער סאלאווי
האט קוים דערווייל געאמעמט אין זיין ווינד-און-וויי.
— נו, וואס? — הויכט ווידער אן די קאץ מורליקען-ריידן:
אביסל זינג מיר כאמש, דו זינגער פון גן-עדן. —
נאר אונדזער זינגער זינגט נישט — מיט א פישמש זיך
שטיקט.
— איז אט דערמיט האסטו די וועלדער עם אנטציקט?
האט זי א פרעג געמאן מיט שפאט: אן עיך-הרע!
אוו-זשע איז די ריינקייט און די קראפט די ווארע,

וואס אלע ריידן וועגן זיי אן אויפהער? זעסט,
אזא מין פישמש אפילו פון די קעצעלעך די אייגענע דערעסט.
ניין, כ'זע, דו ביסט צו מייסטערשאפט אין זינגען נישט גע-
קומען.

נישט ס'האט ביי דיר אן אנהויב, נישט עס לאזט זיך אויס.
איז וויל איך פרווון דיין געשמאק איצט אויפן גומען! —
און גלייך האט זי פארצערט דעם אומגליקלעכן זינגער — ביו
א בריוו,

און זי באלעקט זיך זויבער.

איך קלארער זאגן אויפן אויער מיין געדאנק?
ס'איז שלעכט דעם סאלאוויים געזאנג
אין נעגל פון א רויבער.

דער פישן-טאנץ

צוליב די אַנקלאַגן פון נאַענט און פון ווייט
אויף ריכטער, און אויף שטאַרקע, רייכע לייט,
האַט זיך דער לייב — ס'געדולד שוין לענגער נישט פאַר-
היט ער —

אַליין אַרויסגעלאָזט באַקוקן זיינע גימער.
אין גאַנג דערזעט ער, ווי עס כאַפט אַ פּויער פיש און אויך,
צעלייגט אַ פּויער דאָ — זיי בראַטן זיך גענומען.
די עלנטע — פון היץ אַזש שפּרינגען, יעדער לויט זיין כוח;
אַיעדער וואַרפט זיך, פּילנדיק — זיין סוף איז שוין געקומען.
דעם פּיסק צעעפנט אויפן פּויער אין דער גאַנצער גרויס:
— ווער ביסטו? און וואָס מוסטו? — פּרעגט דער לייב אים
ביין.

— אַלמעכטיקער! — דער פּויער זאָגט אין אַנגסט און שווייט:
איך בין דער סטאַראַסטע ביים פּאַלק פון טייכן, און פון פליסן;
און די — די סטאַרשינאַס, אַלץ וואַסער-אַיינוויינער אין לאַנד;
געקומען זיינען מיר אַהער ביינאַנד
דיין קומען מיט אַ ברוד-הכא צו באַגריסן.
— נו, לעבן זיי אין ווילטאַג? איז די היגע געגנט רייך?
— אַ, גרויסער קעניג! צום גן-עדן איז זי גלייך.
די געטער האַבן מיר דערפאַר נישט אויפגעהערט צו בעטן,
דיין טייער לעבן זאָלן זיי מיט לאַנגע יאָרן זעטן.
(די פיש דערווייל די קעפּ זיך אין דער סקאַוואַראַדע פּלעטן).
— פאַרוואָס-זשע, — פּרעגט דער לייב אים: גיב מיר אַ
באַשייד,

מיט קעפּ און עקן פאַכען זיי, צעצימערטע אינגאַנצן?
— אַ, קלוגער הערשער! — זאָגט דער פּויער: מחמת פּרייד
פון זעען דיך זיי טאַנצן. —
דאָ האַט דער לייב דעם סטאַראַסטע אין כּרוסט געטאָן
אַ לעק,
באווייליקט נאָך אַ בליק דעם טאַנץ און איז אוועק
אין ווייטערדיקן וועג.

אופאַ, 1943 — לאַרוזש, 1947

בין דעם אכסן בור

א ליב אויף דער עלטער

די אימה פונעם וואלד — דער שטארקער לייב אליין
פארלוירן האט די כוחות אויף דער עלטער:
אן קראפט — די קראלן, און נישטא די שארפע ציין,
פאר וועלכע ס'פלעגן פיינט פארצימערט שטיין,
און זיינע שלאכעריקע פיס קוים שטעלט ער.
נאר שמערצלעכער וואס ס'איז פון אלץ,
נישט בלויז ער שרעקט שוין נישט די אייגנוויינער דעם וואלדס,
נאר וועמען ס'האט דער לייב געקרוודעט ווען-נאר,
באליידיקט אים כסדר אוים נקמה יענער:
אט שלאגט דאס פערד אים שטאלץ מיט שטארקער קאפיטע
אין שוים,
אט רייסט דער וואלף מיט ציין א לעבעדיק שטיק לייב אים
אויס,
אט טוט דער אקס מיט שארפן הארן אים א שמויס.
דער אומגליקלעכער לייב, פארקלעמט אין הארצן די געפילן,
געדולדיק קוקט זיין ביזן סוף שוין אוים,
אנטפלעקנדיק זיין מענה בלויז
מיט דומפן, שמאכטנדיקן ברילן.

דערזעט ער איינמאל, מיט געשפאנמער ברוסט עס קומט
פאָהער
דער אייזל: ס'קלייבט זיך אים, דעם לייב, א כוכמשע מאָן
אויך ער
און קוקט נאָר אויס אן אָרט, וווּ ס'איז דער ווייטיק גרעסער.
— א, געטער! — ציטערט אויף פון לייבס געקרעכץ דאָס
לאַנד:

אז נישט דערלעבן זאל איך אָט די שאַנד,
וואָס שנעלער שיקט דעם טויט מיר בעסער!
זוי גרויס עס זאל נישט זיין פון טויט די פּיין,
אַלץ לייכטער, ווי באַליידיקט פון אן אייזל זיין.

אופאָ, 1942 — לאַדזש, 1947

דער וועווריק

א וועווריק איז ביים לייב אין דינסט געשטאנען.
און ס'האט — מיט וואס און ווי איז קשה צו דערגיין —
דעם וועווריקס דינסט ביים לייב געפונען חן;
און נושא-חן זיין ביי דעם לייב, קיין שווערערס נישט
פארזאנען.

מע האט דעם וועווריק צוגעזאגט א וואגן נים דערפאר;
אים צוגעזאגט — די צייט אבער דערווילע פליט זיך,
און אפט מיין וועווריקל אין הונגערן געניט זיך
און שמשירעט מיט די ציינדלעך קעגן לייב דורך טרער אין
צער.

אט זעט ער: דא און דארט אין וואלד חברים שפרינגען
אויף בימער אינדערהויך אין שווינדל און געדריי;
ער פינטלט מיט די אייגעלעך, און זיי
כסדר קנאקן ניסלעך, קנאקן נים און שלינגען,
נאר ער, דער וועווריק, קוים צום ניסנבוים א שפאן,
איז ניין — קיין מעגלעכקייט איז נישט פארזאן:
דעם לייב באדינען טוט מען גלייך אים צווינגען.
און אט איז שוין דער וועווריק אלט לסוף; דערביי
האט ער דעם לייב דערעסן אויך. שוין צייט אים לאזן פריי,
די שעה פון פרייהייט האט פאר אים געשלאגן,
און זעט, מע ברענגט פאר אים מיט נים א פולן וואגן...
נים וונדערלעכע, נישט געזען אועלכע האט די וועלט;
נעקליבן נום ביי נום — הידושים גארע!
דאס איינע בלויז די צרה —
דעם וועווריק האבן אלע ציין שוין לאנג געפעלט.

דער העכט

מ'האט זיך באקומען אויפן העכט אן אנקלאג אין געריכט:
דורך אים דאס לעבן איז אין טייך דערשלאגן;
באווייזן — פארגעשטעלט א וואגן שיכט אויף שיכט.
און דעם באשולדיקטן מע ברענגט צו מראגן
צום משפט אין א גרויסן צעבער, ווי עס קער צו זיין.
די ריכטער האבן זיך נישט-זוייט צונויפגעקליבן —
אויף נאנטער לאנקע האט מען זיי געפיטערט פוין;
דאך זיינען אין ארכיוו די נעמען זייערע פארבליבן;
צוויי אלטע קליאטשעס, צוויי-דריי ציגן, און מיט זיי
אויך אייזלען צוויי;
די נייטיקע השגחה ווידער אויף דער זאך צו גיבן,
צו זיי אלס פראקטור דער פוקס געווארן איז געקליבן.
און צווישן פאלק ארומגעגאנגען איז א קלאנג —
דער העכט באזארגט דעם פיקסלס טיש מיט פיש שוין לאנג.
אן פניות אבער זעצן זיך די ריכטער אויף די ערטער.
מ'איז אמת אויך — דעם העכטלס שלעכטן שם
איז דאס מאל שוין צו דעקן נישט געווען באקוועם.
פארפאלן — שרייבן א פארארדנונג איז מען אין דער קלעם:
דער העכט — פארמשפט צון א שאנד-שמראף ווערט ער:
אלס שרעק פאר אנדערע אים הענגען אויף א סענק.
— געערמע ריכטער! — טרעט ארויס דער פוקס אצינדער:
מ'איז ווייניק הענגען — איך וואלט אים באשטימט א שמראף,
דעם זינדער,
אזא, וואס קיינער פאר זיין לעבן נישט געדענקט:
עס זאל להבא זיין פאר שווינדלער שרעקלעך און געפערלעך,
דערטרינקען זאל מען אים אין טייך.
— ווי הערלעך! —
די ריכטער שרייען. אלע אייניקן זיך ערלעך.
און מ'האט דעם העכט — אין טייך געווארפן שמרענג.

אופא, 1942 — לאדזש, 1947.

די קוקאחקט און דער אדלער

עס האט אמאל דערהויבן צו דעם ראנג פון סאלאווי
דער אדלער א קוקאווקע. מיט א וואזשנער מינע
עס שמעלט זיך די קוקאווקע דאן אויף אן אסינע,
און זי צעלאזט זיך מיט געזאנג, כדי
איר מוזיקאלישקייט דערהערן זאל די וועלט די גארע;
נאר זע — עס ציט דער עולם אפ,
ווער ס'לאכט, און ווער עס זידלט אפ.
דאס ערגערט מיין קוקאווקע — אט א צרה!
און מיט אן אנקלאג אויף די פייגל צו דעם אדלער פליט זי
שנעל.
— זיי גנעדיק, קיסר! — זאג זי: כ'האב אין וואלד געקריגן
דעם נאמען סאלאווי לויט דיין באפעל,
און ס'ווערט מיין זינגען אויסגעלאכט, באשפיגן!
— מיין פריינט! — דער אדלער ענטפערט: כ'בין א גאט דען?
גיי שוין גיט
וואס קאן איך העלפן אין דיין אומגליק דיר דעם שווערן?
כ'קאן צווינגען — א קוקאווקע זיי א סאלאווי באערן,
נאר נישט צו מאכן א קוקאווקע פאר א סאלאווי.

אומא, 1944 — לאדזש 1947

צדיקות

אין וועג זיך מיט אן אומבאקאנטן מאן צונויפגעפארן,
אויף איין געלעגער קומט אונדז אויס צו שלאפן יעדע נאכט.
גאנצפרי, די אויגן קוים זיך אויסגעריבן און דערוואכט,
וואס זע איך? ס'האט מיין פריינט די רז פארלארן:
דורך שפאסערייען, אויפגעלייגט מיר שלאפן נעכטן איין,
און איצטער הער איך — זאל ער גאר דערזעלבער זיין?
אט טוט ער א געשריי, אט קרעכצט ער, זיפצט פון פיין.
— מיין פריינט! — איך פרעג אים: וואס פארלויפט ביי דיר
זיך?

דו ביסט, הלילה, קראנק?

— אָך! גאַרנישט. איך ראזיר זיך.

— אזוי? דאס גאר! — כ'שטיי אויף, איך טו א קוק — א קלאג!
ער קרימט אזוי, דער יאט, די צורה פארן שפיגל זויער,
ווי עמעץ וואלט אים רייסן בלומיק פאר אן אויער.
זיך קלאר געמאכט לסוף די סיבה פון זיין פלאג,
— איז וואס דאס חידוש? — זאג איך: פייניקסט זיך אליין און
מאטערסט.

נו, כלעכן, נעם באקלער —

ס'א בריטווע דען? א קאסע, גארנישט מער!
ראזירסט זיך דען? די כוחות כליוז מיט איר צעפטרסט.
— אָך, ברודערקע! איך לייקן דיר עס ניט —
די בריטווע טעמפ איז צום ראזירן.
אז ווער פארשטייט עס נישט? מיר האבן נאך דערויף געהירן.
גאר מיט א שארפער האב איך מורא פאר א שניט.
— און איך, מיין פריינט, וועל זיך דערוועגן זאגן דיר אן פוצן —
זיך איינצושניידן מיט א טעמפער בריטווע ריזיקירסט,
און מיט א שארפער זיכערער דו זיך ראזירסט;
גאר קאן מיט איר זיך גוט באנוצן.

כ'בין גרייט אייך אויסצומייטשן מיין דערציילונג קלאַר:
פאַרפּאָן אַ סך, האָט זיי שערמען זיך עס אויפצודעקן.
וואָס פאַר אַ מענטשן מיט פאַרשמאַנד זיך שרעקן
און דולדן גערנער שומים לעבן זיך. נישט וואָר?

מאַסקווע, יאַנואַר 1945 — לאַדזש, 1947

דער אַרעמער טושד

—נו, לוינט זיך צו פאַרמאַגן געלט א פולן זאַק,
קיין צייט נישט האַבן אויסצושלאָפֿן זיך געשמאַק,
נישט אַפּצועסן, און עשירות זאַמלען רק?
און פּרעגט, צו וואָס? צי נעמען וואָס אין קבר מיט די מויער?
מע קלעמט בלויז זיך אליין, מע שמעלט זיך אויס צום שומה.
נו, ניין, וואָלט מיר אַן עושר זיין געווען באשערט,
נישט איין רובל, נאָר טויזנט וואָלט איך אומגעקלערט
געפטרט, און געלעבט אין לוקסוס און אין פריידן,
און וועגן מיינע בעלער וואָלט די וועלט געהאט צו ריידן;
און אויך פאַר אנדערע וואָלט איך געשמעלט זיך שייך;
דאָס לעבן אַבער פון עשירים קאַרגע — פּיין און איבל.
אזוי האָט זיך צערעדט אַן אַרעמאן מיט זיך אליין
אויף הוילער באַנק אין נידריק-הושכדיקן שטיבל.
ווי פּלוצעם איז אריין דורך א שפּאַרונע אין א ברעט,
זאָגט איינער — א מכשף, און א צווייטער זאָגט — א שד;
דאָס לעצטע איז מסתמא וואָרער:
ס'וועט פון די מעשים ווערן קלאַרער;
ער טרעט פאַר אים ארויס און זאָגט: — ווילסט ווערן רייך,
איך האָב געהערט צו וואָס; איך דין דיך גערן גלייך.
אַט נא דעם ביימל דיר: אין אים איין רענדל בלויז מוזן,
נאָר נעמסטו עס אַרויס — א צווייטס שוין ליגט.
דערום, מיין פריינט, דאָס בלויזע וועלן דיר געניגט
אַן עשרות צו באַקומען.
נו, נאָ — און אַן א השכונ נעם פון אים ארויס
ווי פיל עס גלוסט זיך דיר פאַרשווענדן;
נאָר איין תנאי נעם איך אויס:
קיין איינציק רענדל מאַרסטו נישט פּאַרווענדן,
בל-זמן דו וואַרפסט דעם ביימל נישט אַריין אין טייך. —
געזאָגט — און לאַזט אים איבער מיטן ביימל גלייך.

פֿין פֿרייד איז שיר דער אַרעמאן פֿון זינען נישט אַנטקומען.
נאָר קומענדיק צו זיך, זיך פֿאַרן ביימל גלייך גענומען,
און וואָס? עס גלייבט זיך אים נישט, ס'זאל נישט זיין קיין
טרוים:

דאָס רענדל קוים אַרויסגענומען, קוים,
און ס'נעמט אָן אַנדער רענדל אינעם ביימל גליען.
— אַך, זאל דאָס גליק זיך ביז גאַנצפֿרי כאַטש ציען! —
רעדט היים דער אַרעמאן און גליט:
איך וועל אַרויסשלעפֿן אַ גאַנצן הויפֿן רענדלעך,
און מאַרגן וועל איך זיין שוין רייך, און ענדלעך
אַ לעב טאָן, ווי אַ סיבאַריט* —
גאַנצפֿרי אַבער שוין אַנדערש נעמט ער קלערן.
— וואָס אמת, — זאָגט ער: איך בין איצט אַ גביר;
מיט רייכקייט פֿרייט זיך יעדער אָן אַ שיר!
פֿאַרוואָס זאל איך נישט טאָפל רייכער ווערן?
נישט שוין זשע איז די טרחא אַזוי גרוים
צו האַלטן נאָך אַ טאָג דעם ביימל אויפֿן שוים!
כ'פֿאַרמאָג שוין אויף אַ הויז, אן עקיפֿאָזש — איך בין אָן
עושר;

נאָר אויב אַזויך דערפֿער איינצוקויפֿן משל זיך אויס,
צי וואָלט נישט נאָריש זיין אַדורכלאָזן דעם שעת־הכושר?
ובכן, דעם ווונדערלעכן ביימל איך פֿאַרהאַלט.
אַז כ'וועל אַ טאָג אַ פֿאַסט טאָן אין מיין לעבן איינמאַל,
איז וואָס דער גוואַלד?
און, איברינקנס, אַ לעב צו טאָן פֿאַרשפֿעטיקט מען נישט
קיינמאַל. —

נו, וואָס? אַ טאָג, אַ וואָך, אַ חודש און אַ יאָר פֿאַרגייט —
דער חשבון פֿון די רענדלעך האַט זיך לאַנג שוין אים פֿאַרדרייט,
און ס'עסן זיינס, זיין טרינקען איז נישט ווערט די רייד;
נאָר קוים נעמט טאָגן — צו דער זעלבער אַרבעט ווידער.

(* אַ טאַג אַ מענטש, וואָס פֿירט אַ ברויט לעבן.)

זוערט נאכט — ער רעכנט תמיד אויס א מידער,
אז צו א קיילעכדיקן מספר עפעס נישט דערגייט.
ווי נאָר ער טראַכט דעם בייטל שוין אוועקצוטראַגן,
גלייך נעמט דאָס האַרץ אים קלעמען, נאָגן:
ער קומט צום טייך און — קערט זיך אום צוריק.
— ווי קאָן איך, — זאָגט ער: — אַפּרייסן דעם בייטל פון מיין
בליק.

בעת אַ קוואַל פון גאַלד פון אים טוט שלאָגן? —
און ענדלעך איז מיין אַרעמאָן געוואָרן גרוי,
מיין אַרעמאָן געוואָרן מאַנער, ווי אַ שטרוי,
ס'איז, ווי זיין גאַלד, מיין אַרעמאָן געוואָרן געל אַזוי.
מכּוּח לוקסוס לאַזט ער שוין נישט מער קיין פּארע:
איז שוואַך און קרענקלעך, קוים שוין וואָס ער לעבט;
נאָר פונעם בייטל שלעפּט ער אַליץ נאָך, שלעפּט
די רענדלעך מיט אַ ציטערדיקער האַנט אַ דאַרער.
געשלעפּט, געשלעפּט... און וואָס האַט ער לסוף געמאַן?
אַט דאָ, וווּ ער האַט אַנגעקוואַלן אין די רענדלעך —
זיין עשרות, — אויף דער באַנק, איז ער געשמאַרבן ענדלעך
ביים צוציילן די פּולע ניין מיליאָן.

מאַסקווע, 1945 — לאַדזש, 1947.

דער הונט און דאָס פּערד

אַ פּערדל און אַ הונט, אין דינסט ביים זעלבן באַלעבאַס,
גענומען האָבן זיך אַמאָל אין וויכטיקייט פונאַנדערקלייבן:
— קוקט אַן דעם וואַזשנעם האַר! — געטענהט האָט צום
פּערד באַרבאַס:
לויט מיר נאָך וואַלט מען דאַרפן דיך בכלל פון הויף
פאַרטרייבן.

אַ וואַזשנע חכמה פאַרן, אַדער אַקערן די ערד!
קיין אַנדער בריהשאַפט פון דיר האָט קיינער נישט געהערט;
צי קאַנסטו גלייכן זיך צו מיר, אין עפעס מיך דעריאַגן?
בייטאַג און אויך ביינאַכט איך ווייס נישט פון קיין רו צו זאַגן:
בייטאַג די טשערדע אויף דער לאַנקע איז דורכויס
אויף מיין השגחה, און ביינאַכט איך היט דאָס הויז:
— געוויס, דיין רעדע האָט זיך מיטן אמת נישט געמיטן, —
אים ענטפּערט אַפּ דאָס פּערד:
נאָר דו וואַלטסט דאָך נישט האָבן וואָס צו היטן,
ווען איך צעאַקער נישט די ערד.

אופאַ, 1942 — לאַדזש, 1947

דער האַטערפאַל און דער קאַזאַל

א וואַסערפאַל, פון פעלדזון פּאַלנדיק מיט ברויז און פעגה,
האַט צון א היילונגס-קוואַל געמאַן זיך שטאַלץ א ווענד,
(צופוסנס פון א באַרג איז יענער אומבאַמערקט געליגן,
נאַר מיט זיין היילונגס-קראַפט געשמט האַט איבעראַל):
— ביסט קליין, אַ ביסל וואַסער קוים ביי דיר צו קריגן,
צי איז קיין פלאַ נישט, וואָס תמיד האַסטו געסט אַ שלל?
אויב מיך באַווונדערן קומט ווער אַהער שפּאַצירן —
קיין חידוש נישט. צו דיר אַכער וואָס קומט מען?
— זיך קורירן, —
אַ פּלויש געמאַן באַשיידן האַט דער קוואַל.

ל'דזש, 1947 — וואַרשע, 1949.

פון דעם ני"נטן בוך

דער לייב און די חויז

באשיידן האט דשות געבעטן ביי דעם לייב דאס מיוזל
צו בויען אין דער פויל-הייל אין זיין שכנות זיך א הייזל
און האט דערביי געזאגט: — כאטש אין די וועלדער ביז צום
ברעג

ביסטו אי מעמכיק, אי בארימט ביים קלענסטן און ביים גרעסטן;
כאטש קיינער וועט אין קראפט זיך מיטן לייב נישט מעסטן,
און זיין געבריל בלויז ווארפט אויף אלעמען א שרעק. —

דאך וואָס די צוקונפט ברענגט, צו טרעפן, ווער וואָלט זיך
פאַרנומען?
וואָס ווייסט מען, ווער עס וועט נאָך הילף צו וועמען דאַרפן
קומען?

און ווי איך זע נישט אויס גאָר קליין,
קאָן טרעפן איך זאָל ברענגען נוצן דיר אליין.
— דו נישטיק בריאהלע! — שרייט אויס דער לייב געטראָפן:
פאַר דייע חוצפהדיקע רייד
דיך קומט מיט טויט באַשטראָפן;
באַצייטנס טראָג זיך אָפּ פונדאָנען לעכעדיקערהייט,
אויסט — נאָך דיר בלייבט איבער בלויז דיין נאַמען. —
פון שרעק מכולכל, טראָגנדיק אין לאַפּקע די נשמה,
צוט אָפּ די מויו — פאַרקילט איר שפור אין שטויב.
נאָר ס'איז דעם לייב זיין גאוונה גלאַט נישט אָפּגעלאָפן:
ער האָט אַרויסגעלאָזט זיך צו באַזאָרגן זיך מיט רויב,
און אין אַ נעץ אַריין געטראָפן.
עס העלפט אים נישט זיין קראַפט, ער בריַלט און קרעכצעט
בלויז;

און וויפל נישט געוואָרפן זיך, געריסן,
אַלס רויב פון יעגער האָט ער גהאַט אַ סוף אַ מיאוסן —
מע פירט אים אין אַ שטייג שטאַט-אין, שטאַט-אויס.
ערשט איצט דערמאָנט ער זיך די מויו
און טראַכט, אַז זי גראַד וואָלט געקאָנט אים העלפן אין דער
צרה,
עס וואָלט נישט אויסגעהאַלפן אירע ציין די נעץ, אַ סברא,
און אַז צוליב זיין גאוונה ווערט ער די כפרה.

מיין ליינער, ווייל כ'האָב דעם אמת ליב, ווי דו,
צום משל, נישט פון זיך אליין, איך גיב נאָך צו, —
איך וועל ביים פאַלק אַ שפּריכוואָרט לייען:
דו זאַלסט נישט אין קיין ברונעם שפּייען.
וועסט וועלן טרינקען — וועסט זיך קייען.

די קונאקטע און דער האז

— ווי הויך דו זינגסט, ווי חשיבותדיק, מיין האנטשיק ליבער!
— און דו, קוקאזוקע מיינע, שיינענדיק געשמאלט,
ווען דו פארגייסט זיך, און דיין קולכל גיסט זיך איבער,
איז נאך א זינגערין ווי דו נישטא אין גאנצן וואלד!
— צו הערן דיך כ'בין תמיד גרייט און גערן!
— און דו, יפה-פיה, איך שווער דיר מיט געפיל,
איך ווארט מיט אומגעדולד, קוים ווערסטו שמיל,
בערנייעס דיך צו הערן...
פונדאנען זיך דערנעמט אַזאַ-אַ קולכל און געזאנג
פון לויטערן און צארטן, און פון הויכן קלאנג?
געבירטיק זענט איר שוין אזוי: פון קליינעס גידול,
נאָר זינגט איר — זינגט דער סאַלאַווי און גאַר!
— אַ דאַנק דיר, פריינט; דערפאַר, איך זאָג עס ערלעך-וואָר,
פון דעם גן-עדן-פייגעלעס איז שענער נאָך דיין לידל.
עס וועלן מסכים זיין אויף דעם סיי גרויס, סיי קליין. —
דאָ רופט זיך אַפ אַ שפּערל, פליענדיק פאַרביי: — נו, ניין!
איר זאַלט מיט אייער לויב אַפילו זיך פאַרטויבן, —
איז אייער זינגען פאַרט געמיין!...

איז גיט-זשע מיר, איך בעט אייך, צו פארשמין,
פאר וועלכן די קוקאזוקע לויבט עם אזוי שוין
דעם האָן? פאר דעם וואָס ער טוט די קוקאזוקע לויבן.

דער האַנטהאַבער

אַנומלטן פאַרצייטן
האַט זיך אַוועקגעלאָזט אַ מאַכטהאַבער צום לאַנד צום ווייטן,
וואו מ'הערשט פּלומאַן (*), פון זיין פאַרפּוצטן רייכן בעט.
ער איז געשטאַרבן — פּשוטער גערעדט.
און לויטן מנהג פון פאַרצייטן איז ער גלייך געקומען
צום משפּט. — וואו געבוירן? זיך מיט וואָס פאַרנומען?
— אין פּערסיע געבוירן, און סאַטראַפּ — מיין ראַנג;
און ווייל אַ חלוש גאַר מיין לעבן לאַנג,
נישט איך אליין פּלעג מיט מיין לאַנד רעגירן,
מיין סעקרעטאַר געלאָזן די ענינים אַלע פירן.
— און דו אליין געטאַן וואָס? — כ'עס און טרינק, און
שלאַף אין רן,
און שרייב דערצו נאָך אונטער אַלין, וואָס ער טראַגט צו.
— פירט אַפּ אים אין גן-עדן!
— וואָס!? גערעכטיקייט וואו איז שוין?
שרייט אַויס מערקור (**), גאַנץ גראַב און קלאַפט אין טיש
שוין.
— עך, ברודער! — מאַכט עאַק (***) אַוועק אים מיט דער
האַנט:
דו האַסט פאַר זאַכן נישט קיין בראַק פאַרשטאַנד,
צי זעסטו נישט? דער זעליקער — דער ערשטער נאַר איך
לאַנד!
ווען ער וואַלט מיט ענינים זיך געווען פאַרנומען,
און ביי אַ מאַכט אַזעלכער, וואָס-זשע וואַלט אַרויסגעקומען?

(* דער גאַט פון אַאיד, דאָס אונטערערדישע קיניגרייך.

(**) דער גאַט פון האַנדל, באַשיצער פון גנבים, באַגלוימער אין אַאיד.

(***) דער שיפּט פון גהינום.

עם וואַלט זיך אויסגעגאַסן אויפן גאַנצן לאַנד אַ גור!
דו וואַלט זיך נישט אַרויסגעזען פון טרערן!
ער איז אריין אין דעם גן-עדן טאַקע אַט דערפאַר,
וואָס וועגן די ענינים האָט ער נישט געוואַלט גאָר הערן.

כ'בין נעכטן אין געריכט געווען, געזען אַ ריכטער דאַרט:
שוין גרייט פאַר אים אין דעם גן-עדן, דאַכט זיך מיר, אַן אַרט.

אופאַ, 1942 — לאַדזש, 1947

געשטרייבטע שטעטלעך *

דער לייב פארטראגט נישט קיין געשטרייפטע שאף א גוואלד.
זיי פשוט צו פארטיליקן אים וואָלט נישט שווער זיין,
נאָר דאָס וואָלט נישט געווען געזעצלעך, נישט וויס'קער-זיין—
ער טראַגט דאָך נישט אויף דעם די קרוין אין וואַלד,
צו דריקן אונטערטאָנען, נייערט זיי מיט רעכט צו פירן;
נאָר אַנצוקוקן די געשטרייפטע שאף איז גריילעך שווער!
ווי ווערט מען פון זיי פטור, און דעם רום נישט צו פארלירן?
איז אַמ-אָ ווערן אויף אַ ראַט גערופן לויטן לייבס באַגער
דער פוקס צוזאמען מיטן בער;
ער לאַזט בסוד זיי הערן,
אז קוים דערזעט ער אַ געשטרייפטע שאף,
דעם גאַנצן מאַג די אויגן זיינע טרערן,
און אַנווערן ער וועט די ראיה גאר לסוף,
נאָר ווי צו העלפן זיך, דאָס קאָן ער נישט באַקלערן.
— דו לייב אַלמעכטיקער! — בלאַזט אָן זיך ביז דער בער:
צו וואָס צעלאָזן זיך מיט לאַנגע ריידעס?
אָן ווייטערע אסיפות נעם אַנמשייד עם —
באַפעל זיי אויסשטיקן, די שאַף. ווער דאַרף זיי האַבן, ווער? —
דערזען, עם כמאַרעט זיך ביים לייב דער שמערן,
באַשיידן זאָגט דער פוקס: — אַ, צעזאַר! גרויס איז דיין גענאַד!
די נעכעכדיקע ברואים זיינען זיכער דיר אַ שאַד,
און בלוט פון אומשולד וועסטו נישט באַגערן.
אָן אַנדער ראַט דערוועגט זיך פירברענגען מיין קעל:
מע זאָל זיי לאַנקעס צומיילן אויף דיין באַפעל,
די מאַמעס זאָל האַבן זיך בשפע צו דערנערן,
די שעפּטלעך — וווּ צו לויפן, שפּרינגען וויפל זיי באַגערן,
און ווי עם איז אין פאַסטעכער אַ דוחק לאַזט זיך הערן.

(* אַ מושל, וואָס איז נישט אריין אין די ניין ביכער. נישט געדרוקט
געוואָרן פאַר קרילאָווס לעבן צוליב צענזור'טעכטום.

איז זאלן ביי די שעפסן וועלן פארנעמען זייער שמעל.
 איך ווייס נישט, נאר מיר דאכט זיך אויס, אן גאר אינשנעלן
 וועט זייער דור פון זיך אליין זיך פעלן.
 דערווייל-זשע זאלן זיי זיך ווילגיין אויף דער פריי,
 און וואס עס קומט נאר פאר — ביסטו נישטאָ דערביי. —
 די מיינונג פון דעם פוקס אין ראט ווערט אנגענומען אייניק,
 און ס'גייט צוועק אזוי דערפאלגרייך, שנעל,
 אז אפגערעדט שוין פון די שעפסן מיט געשמרייפטער פעל —
 נאר אויך די גלאַמע בלייבן איבער ווייניק.
 און צווישן חיות וועגן דעם צוועלכע ריידערייען?
 דער לייב וואַלט גוט זיין, נאר די וועלן באַגייען מערדערייען.

אופא, 1942 — לאַדזש, 1947

קאמענטארן צו די משלים

פארנאם.

אין דעם משל „פארנאם“ האָט קרילאָוו אויסגעלאַכט דעם „רוסישן פארנאם“ — די „רוסישע אַקאַדעמיע“. די „רוסישע אַקאַדעמיע“ איז געווען אַן אָפיציעלער אַנשטאַלט, וועלכער האָט געדאַרפֿט זאָרגן פֿאַר דער אַנטוויקלונג פֿון דער רוסישער שפּראַך און ליטעראַטור. אינדעראַמתן אָבער האָט די רוסישע אַקאַדעמיע אין אָנהייב 19-טן י. ה. לחלוטין נישט מיטגעווירקט דער אַנטוויקלונג פֿון דער ליטעראַטור, נאָר, אַדדבאַ, זי טאַרמאַזירט. די מיטגלידער פֿון דער אַקאַדעמיע זיינען געווען כּמעט אויסשליסלעך שרייבער־דעאַקציאַרער. די רוסישע אַקאַדעמיע האָט זיך פֿינאַלעך באַצויגן צו יעדן פֿאַרנעשרימענעם געדאַנק אין דער ליטעראַטור. דער הויפּט־פֿירער פֿון דער אַקאַדעמיע, שישקאָוו, האָט דעקאַמענדירט די שרייבער צו באַנוצן זיך מיט אויסטערלישע קווירער־וועלשענע ווערטער. אַט דעם דאָזיקן שווערבאַוועגלעכן סטיל לאַכט עס אויס קרילאָוו אין דעם משל.

דער וואָלף אינעם הינטהויף

דער וואָלף אין קרילאָוו'ס משל מיינט דעם פראַנצויזישן איסט־פּערסאָנאַל נאַפּאָלעאָן, וועלכער איז אַרײַנגעפֿאַלן אין אַ שווערער לאַגע, כּעת זײַן קריגסצוג קיין רוסלאַנד אין יאָר 1812. נאַפּאָלעאָנע'ס אַרמײַ, וועלכע איז אַרײַנגעדורנגען אין דער טײַף פֿון רוסלאַנד, האָט

פארלוירן די פארבינדונג מיט פראנקרייך. דאָס רוסישע פּאָלס האָט זיך געשטעלט אין שוין פון זיין פּאָטערלאַנד. די פּויערישע פּאַרטי- זאַנישע אַטרואַדן האָבן דערלאָנגט איין קלאַפּ נאָכן צווייטן דער פּראַנציוזישער אַרמיי, וועלכע איז דערשעפּט געוואָרן צוליבן העל- דיזשן ווידערשטאַט פּון די רוסישע אַרמייען, און האָט געליטן פּון מאַנגל אין דערנערונג און וואַרעם אָנמאַן.

דער יענער אין דעם משל מיינט דעם הויפטראַקמאַנדיר פּון די רוסישע אַרמייען מ. אי. קוטוזאָוו.

אַריינגעפאַלן אין דער שווערער לאַגע, האָט נאַפּאָלעאָן פּאַרנע- לייגט דער רוסישער קאָמאַנדשאַפּט „אַ סוף צו מאַכן צו דעם מחלוקת צווישן די גרויסע פעלקער“ און שליסן שלום. נאָך אַלעקסאַנדער דער ערשטער האָט אָפּגעוואָרפּן נאַפּאָלעאָנס פּאַרשלאָג. אָט די האַזי- קע פּאַרהאַנדלונגען מיינט עס קרילאָוו אין זיין משל: „ס'האַט זיך אונדזער ביטערער העלד אַריינגעלאָזט אין פּרידלעכע געשפּרעכן...“

דער העכט און דער קאָמער

צום סוף יאָר 1812 איז נאַפּאָלעאָנס אַרמיי געצוונגען געווען אָנצוהייבן איר ריקצוג פּון רוסלאַנד.

אין תּורש גאָוועמבער, ווען די פּראַנצויזן, שטאַרק אָפּגעשוואַכט פאַר דער צווייט פּון זייער ריקצוג, האָבן זיך אָנגעהויבן צו דערנענ- טערן צום טייך בערעזוינע, איז אין פעטעהבורג, ביי דער באַטייליקונג פּון אַלעקסאַנדער דעם ערשטן (אָן אַ פּאַרשטענדיקונג מיט קוטוזאָוו), אויסגעאַרבעט געוואָרן אַ פּלאַן אַרומצוריינגלען די רעשטלעך פּון דער פּראַנציוזישער אַרמיי מיט נאַפּאָלעאָנען אַליין און זיי נעמען אין געפאַנגענשאַפּט. די הויפטראַקל אין דער זאך האָט געהאַפּט שפּילן די דרומדיקע אַרמיי פּון דעם אַדמיראַל טשימשאַנאָוו.

נאָך טשימשאַנאָוו האָט זיך נישט איינגעגעבן צו פּאַרהאַלטן נאַפּאָלעאָנען.

דעם מאַטראָז טשימשאַנאָוו, וועלכער האָט געליטן אַ מפּלה אין קריג אויף דער יבשה, האָט קרילאָוו אַרויסגעפירט אין געשטאַלט פּון דעם העכט, וועלכער האָט זיך אַזמויסט אַרויסגערוקט אויף דער יבשה כאַפּן מייז.

דער אַבאָז

אין דעם דאָזיקן משל באַרעכטיקט קרילאָוו די פּאַרזיכטיקע טאַקטיק פֿון קוטזאָוו. אין יאָר 1812, נאָך דעם ווי די פּראַנצויזן האָבן פּאַרנומען מאָסקווע, האָט אַלעקסאַנדער דער ערשטער גע- פּאַדערט פֿון קוטזאָוו אַנצונעמען שנעלע מאָסטילען קעגן דעם שונא, וואָס האָט אַריינגעדרינגען טיף אין לאַנד אַריין. קוטזאָוו אָבער, געטריי זיין פּאַרזיכטיקער טאַקטיק, האָט זיך נישט געאיילט און ביסלעכווייז פּאַרווירקלעכט זיין סטראַטעגישן פּלאַן, וואָס האָט זיך באַזירט אויף אויסצומאַטערן דעם שונא.

דאָס אייזל און דער סאָלאָווי

איינער קרילאָוו'ס אַ באַקאַנטער האָט דערציילט די פּאַלגנדיקע פּאַסירונג, וואָס האָט געדינט אַלס סיבה צו שאַפן דעם דאָזיקן משל: אַ געוויסער מאַגנאַט האָט פּאַרבעטן צו זיך קרילאָוו און אים גע- בעטן פּאַרלייענען עטלעכע משלים. קרילאָוו האָט מיטטערהאַפּט פּאַרגעלייענט עטלעכע משלים, צווישן זיי איינעם, איבערגעזעצט פֿון לאַפּאַנטענען. דער מאַגנאַט האָט אים אויסגעהערט, דערנאָך האָט ער טיפּזיניק באַמערקט: „דאָס איז גוט, נאָר פּאַרוואָס זעצט איר נישט איבער אַזוי ווי איינאַ אַינאַנאַוויטש דמיטריעוּ?" — איך קאָן נישט, — האָט באַשיידן געענטפּערט קרילאָוו.

אנוואַן אינאָנאַוויטש דמיטריעוּ איז געווען אַ פּאַעט, אַ פּאַר- פּאַסער פֿון סענטימענטאַלע געדיכטן, משלים, לידער, עלעגיעס, וועלכע זיינען געווען זייער פּאַפּולער. לויט זיין טאַלענט איז דמיט- ריעוּ געשטאַנען פיל נידריקער פֿון קרילאָוו, און לויט זיין ליטע- ראַדישער איינשטעלונג איז ער געווען זיין קעגנזאַץ. דימיטריעוּ האָט געשטרעבט צו שרייבן לייכט, מאַנירלעך, פּאַרפּוצט, קרילאָוו — פּשוט, און ווען נייטיק — אפילו שאַרף.

בלויז אַן עטוואַרץ האָט געקאַנט פּאַרלייגן קרילאָוו צו שרייבן „ווי דמיטריעוּ“.

דער קאָמער און דער קוכער.

דעם דאָזיקן משל האָט קרילאָוו אָנגעשריבן אין יאָר 1812, בעת דער מלחמה מיט נאָפּאָלעאָנען. נאָפּאָלעאָנס פּילצאָליסע, גוט באַוואָפּנטע אַרמיי האָט זיך אַריינגעריסן קיין רוסלאַנד און זיך באַ-וועגט פּאַרויס. דער רוסישער הויפּט־קאָמאַנדיר באַרקליי דע טאַלי, אַ דערפאַרענער און פּאַרוזיכטיקער מיליטער־פּירער, האָט אויסגעמיטן אַן אַנטשיידענע שלאַכט און עקשנותדיק אָפּגעטרעטן אין דער טיף פון לאַנד. די טאַקטיק פון באַרקליי דע טאַלי האָט אַרויסגערופּן אַן אומצופּרידנקייט צווישן די אָפיצירן און אין הויף, מע האָט באַרקליי דע טאַלין אומבאַרעכטיקט באַשולדיקט שייך נישט אין פּאַראַט, אין נישט וועלן אונטערנעמען קיין אַנטשיידענע מאַסמילען צו באַשיצן דאָס פּאַטערלאַנד, און דער צאָר האָט פּאַרטוישט באַרקלייען אויף קוטוזאָוו, סוּוואָראָווס תלמיד, דעם טאַלענטירטן מיליטער־פּירער, וואָס דאָס גאַנצע פּאַלק האָט פּאַרלאַנגט צו זען אים בראַש פון דער אַרמיי. קעגן באַרקלייען — דעם קוכער, וועלכער האָט, לויט דער מיינונג פון זיינע מיטצייטלעך, געקאָנט בלויז חסירהן, אָבער נישט האַנדלען, — איז דאָס געווען געדיכטעט דער משל פון קרילאָוו, וועלכער האָט צוזאַמען מיטן גאַנצן פּאַלק דערוואַרט פון קוטוזאָוו דעם נצחון און האָט זיך אים דערוואַרט.

גענדיז

לויט אַן אורזאַלער מסורת האָבן די גענחו, וועלכע האָבן גע-דימלט אויף די ווענט ארום דער שטאָט רוים, מודיע געווען מיט זייער געשריי די שטאָט־איינוווינער וועגן דעם אומגעריכטן אָנפאַל פון די גאַלן אויף דער שטאָט, און זיי האָבן דערמיט געהאַלפּן ד שטאָט צו ראַטעווען.

לויט פּישייך

אין יאָר 1811 איז געגרינדעט געוואָרן די ליטעראַטור־געזעל-שאַפט, „מסיבה פון ליכהאָבער פון רוסישן וואָרט“, וואָס קרילאָוו איז געוואָרן אירער אַ מיטגליד.

די „מסיבה“ האָט פאַרזיניקט די שרױבער־רעדאָקסיאָנערן, די אונטערשטיצער פון דער זעלבסט־הערשאַפט און דעם לײב־אײגנטום, די אָנהענגער פון דער אַלטער פּאַעזיע און קעגנער פון די פאַרנע־שרױטענע אױדיען אינעם לעבן און אין דער לײטער־אַטור. די זיצונג גען פון דער „מסיבה“ פלעגן פאַרקומען פייערלעך און פּרעכטיק. אויף די האָזיקע זיצונגען פלעגן די מיטגלידער פון דער „מסיבה“ אין ביזױן פון זייער אַ סך צוהערער פאַרלױענען זייערע װערק. די שרױבער־„מסיבה־ניקעס“ זײנען מײנסטנטײל געװען מענטשן שױן זייער אַלטע, פון נאַמטנטום און — װאָס ערנער פון אַלץ — טאַלענטלאָזע. דערפאַר איז אויף די זיצונגען געװען אויסהענגעװײנדלעך פאַנגווייליק. קרױלאָװ אַלײן האָט געטריבן תּוזק איבער דער טעמפּקײט פון די טאַלענטלאָזע שמירער, מיט װעלכע ער איז געזיצן אַרום דעם לאַנגן טיש.

אײנמאַל האָבן די „מסיבה־ניקעס“ געבעטן קרױלאָװ, ער זאָל אויף דער קומענדיקער זיצונג פאַרלױענען זײנעם אַ משל. קרױלאָװ האָט צוגעזאָגט צו לױענען אַ משל, ער האָט אָבער נישט געזאָגט װעלכן. ס׳איז געקומען דער טאָג פון דער זיצונג. קרױלאָװ האָט פאַרשפּעטקט צו דער דערעפּענונג און געקומען צו פאַרן, װען דאָס לײד גען האָט זיך שױן אָנגעהויבן. אײנער פון די „מסיבה־ניקעס“ האָט געלױענט עפעס אַ װערק, אַ לאַנגווייליקס וואָן אַן אומענדלעך צע־צױגנט. דער פאַרזיצער האָט שטיל אַ פרעג געטאָן קרױלאָװ: „איר האָט געבראַכט, אױוואָ! אנהרױעװײטש?“ — „געבראַכט.“ — „ניט מײר, כ׳בעט אײך, אַ קוק צו טאָן.“ — „נו, דאָס שױן שפּעטער.“ — האָט געענטפּערט קרױלאָװ.

דער „מסיבה־ניק“ האָט אַלץ געלױענט און געלױענט, די צוהער־דער זײנען מײד געװאָרן, מע האָט אָנגעהויבן אונטערנעמען. ענדלעך האָט דער „מסיבה־ניק“ געענדיקט. דעמלט האָט אױוואָן אנהרױעװײטש ארױנגעשטעקט די האַנט אין קעשענע, אַרױסגענומען אַ צעקנייטשט־פּאַפּירל און אָנגעהויבן לױענען „לױס פּישױוּך“.

די צוהערער האָבן זיך שנעל אָנגעשמויסן, אז אין געשטאַלט פון לױן, װאָס פאַרפּײניקט שמעונען מיט זײן פּישױוּך, האָט קײן לאָװ אַרױסגעפּירט די „מסיבה־ניקעס“, װעלכע פּױניקן זייערע געסמ־מיט זייערע לאַנגע און לאַנגווייליקע שאַפּונגען.

אפעלעם און דאָס אייזעלע

אָן אַלטגריכישער מיט דערצייילט, אַז איינמאַל איז מיט דאָס ביי געווען בעת אַ געוועט-קאַמף צווישן דעם גאַט פון פּאַעזיע און מוזיק, אַפּאַלאָף, און דעם פּאַסטעכער-גאַט, פּאַן. אַפּאַלאָן האָט געשפּילט אויף אַ לירע, און פּאַן אויף אַ פּייפל. מיטאָס האָט דערקלערט, אַז פּאַן עפּילט און זינגט בעסער פון אַפּאַלאָף, דער צעצאַרנטער אַפּאַלאָן, וועלנדיק נעמען נקמה פון מיטאָסן, האָט פּאַרוואַנדלט זיינע אויערן אין אייזעלע.

וועגן דעם דאָזיקן משל האָט גרעטש געזאָגט, אז אין געשטאַלט פון אייזעלע האָט קרילאָוו געגעבן דעם יונגן פּאַעט פ. א. קאַטענין, וועלכער האָט אומאַל זייער וואַזשנע געזאָגט טרעטשין: „קרילאָוו האָט מיך דערעסן מיט זיינע שטענדקע איינלאַדונגען“ (קרילאָוו האָט זיך קלעבן צו זיך קאַטענינען). די דאָזיקע חוצפה איז באַקאַנט געוואָרן דעם משל-שרייבער, און ער האָט זיך אָפּער דעכנט מיט קאַטענינען דורכן משל.

די קאַץ און דער סאַלאָווי

אין דעם דאָזיקן משל האָט קרילאָוו געשוילדערט די שווערע לאַגע פון די רוסישע שרייבער: ווי דער סאַלאָווי אין די נעגל פון דער קאַץ, האָט זיך דער שרייבער פון יענער צייט געמאַטערט אין די נעגל פון דער צענזור.

„ס'איז שלעכט דעם סאַלאָוויס געזאַנג אין נעגל פון אַ רויבער“.

ווייניק נאָך, וואָס די צענזור האָט נישט דורכגעלאָזט צום דרוק ווערק, אין וועלכע עס זיינען באַרירט געוואָרן פּראָגן פון פּאַר ליטווי, לייב-אייגנטום-רעכט, אויפקלערונג אא"וו — די טיפּשות און האָס טשעפען זיך פון דער צענזור איז דעהאַנגען אזוי ווייט, אַז זי האָט פּאַרווערט צו שרייבן אַפּילו וועגן דעם שפּילן פון די אַס-סיאַרן פון דער רעזידענץ-שטאַט: די אַססיאַרן פון די אימפעראַטאָר רישע טעאַטערן „זיינען אין דינסט פון זיין מאַיעסטעט“ — טאָ ווי קאַן מען זיי קריטיקירן! איינמאַל האָט דער געזאַגט פּאַרווערט צו

דרוקן געדיכטן וועגן ליבע אויפן גרונט פון דעם, וואָס ביי אונדז
איז ערב דעם גרויסן יום-טוב, און א נומער קריסט דארף מתפלל
זיין און נישט פאנטאזירן וועגן ליבע.

דער פישן-פאָן

לויט דער מסורה פון קרילאָוס מיטצייטלער, איז אין דעם
דאָזיקן משל פארצן א רמז אויף אַן אמתן היסטאָרישן פאָקט, וואָס
האָט אַ שייכות צו אַלעקסאַנדער דעם ערשטנס ריווע איבער דום-
לצנד. אין איינער א שטאַט, זיך גרייטנדיק שוין אַפצופאַרן, האָט
אַלעקסאַנדער דער ערשטער דערזען דורכן פענצטער אַ המון
מענטשן, וועלכע דערנענטערן זיך צום הויז. אויפן קיסרס פראַגע,
וואָס דאָס באַדייט, האָט דער גובערנאַטאָר געענטפערט, אַז דאָס
איז אַ דעפוטאַציע פון די אייטווינער, וועלכע ווילן אויסדרוקן זייער
דאַנקבאַרהייט פאַר דעם וווילשטאַנד אין דער דאָזיקער געגנט.
אַלעקסאַנדער, איילנדיק זיך אַפצופאַרן, האָט נישט אויפגענומען די
דאָזיקע מענטשן, וועלכע זיינען גאָר געקומען מיט אַן אָנקלאַגע
אויפן גובערנאַטאָר. — די צענזור האָט דעם דאָזיקן משל פאַר-
ווערט צו דרוקן.

די קוקאָוקע און דער האָן

אין דעם משל, "די קוקאָוקע און דער האָן" דערציילט קרילאָוו
וועגן דעם, ווי א קוקאָוקע און א האָן לויבן זיך איינער דעם אַנ-
דערן אין טאָג אַרײַן.

"איז גיט-זשע מיר, איך בעט אייך, צו פארשטיין, פאַר וועלכן
די קוקאָוקע לויבט עס אזוי שיין דעם האָן? פאַר דעם, וואָס ער
טוט די קוקאָוקע לויבן."

און הונט עס גייט דאָ דער שמועס וועגן אַ האָן מיט אַ קוקאָוקע,
האָבן די ליינער פון יענער צייט אַן מי דערקאַנט אין דעם מישל
די צוויי דעמאָליקע זשורנאַליסטן — בולגאַרינען און גרעטשן —
די פליסיקע משרתים פון דעם צאַר און דער זשאַנדאַמעריע, די
צוויי ליטעראַרישע קרעמער, וועלכע האָבן רעקלאַמירט און אויסגע-
לויבט אין דער פרעסע איינער דעם אַנדערנס ווערן.

נאכווארט

מיין איבערזעצן דעם גרעסמן טייל פון קרילאָוו'ס משלים איז נישט געווען ביי מיר קיין פאָרויס פארשראָכטע אַרבעט. ביזן יאָר 1941—1942 האָב איך געהאַט איבערגעזעצט און אָפּגעדרוקט אַ צוויי-דריי קרילאָוו'ס משלים, און דאָס אויך — צופּעליק. נאָך מיין אַרויסגעבן אין וואַרשע, אין יאָר 1934, מיין צווייט משלים ביכל „ווענט האָבן אויערן“, האָב איך אָפּילו דערלאָזט דעם געדאַנק, אַז איך וועל זיך שוין, מיגלעך, צום דאָזיקן זשאַנר בכלל נישט אומקערן. און אין משך פון עטלעכע יאָר איז ווירקלעך קיין איינציקער משל נישט אַרויס פֿון אונטער מיין פּען.

צום משל האָב איך זיך אומגעקערט אומדערוואַרט פאַר זיך אַליין ערשט אין דער מלחמה-צייט, אין יאָר 1941—1942. איך האָב דעמלט געמאָן שוואַרצע אַרבעט אין אַ פּאַבריק ערגעץ אין אַ העק פון באַשקיריע, ווען און וווּ איך האָב נישט נאָר נישט געהאַט קיין צייט, מיגלעכקייט און כוח פאַר שעפּערישער מעטיקייט, נאָר אויך נישט קיין געמיט. דער פּאַבריק-ראַדיאָ האָט יעדן מאָג צוגענומען אַ שטיק געזונט: דער שונא קומט נענטער! עס האָט זיך מיר געדאַכט, אַז דער שאַפּונגס-קוואַל האָט שוין אין מיר אויסגעטריקנט; די נשמה איז געווען ווי אַ מדבר. אָבער צוזאַמען מיט דער זיכערקייט, אַז סוף-כל-סוף וועט דער שונא זיך צוריק-ציען און אויסציען די פּיס, האָט אויך געמליעט אין מיר די האַפּנונג, אַז איך פּערזענלעך וועל צוריקקומען צו זיך שעפּעריש. און ווי נאָר דאָס לעבן אויף דער פּאַבריק איז מיר אָביסל לייכטער געוואָרן, אַ דאַנק די באַמאָונגען פון דעם אוקראַינישן שרייבער-פּאַריוו, וועלכער איז אויך דעמלט געווען אויף עוואַקואַציע, האָט מיין דאָזיקע האַפּנונג אָפּגעקלונגען, ווי אַז עכאָ, גראַד אין אַ משל „דער לייב און די ווערעם“, וועלכער פאַר-ענדיקט זיך מיט די ווערשער: „דער לייב בלויבט לייב, דער וואַרעם — וואַרעם“.

אין יאָר 1942 בין איך אַריבערגעפּאַרן קיין אופּא, די הויפּט-שטאָט פון באַשקיריע, וווּ איך האָב געאַרבעט אַ מעת-לעת איבער אַ מעת-לעת

אין אַ מיליטערישן שפּיטאַל ווי אַ שוויצער-וואַכמייַסער. אויך דאַן זיינען נאָך מיינע לעבנס-באַדינגונגען נישט געווען אַזעלכע, אַז מײן געמיט זאָל זיין געניגט זיך אויפצווועקן צו שעפּערישן טאַט. אָבער גראָד אין דער אַרבעט-צײַט האָב איך געהאַט גענוג צײַטבלויזן, וועלכע איך האָב גע-אַרמט אויסצופילן מיט שרױבערישער אַרבעט. דעמלט איז מיר אויפן געדאַנק געקומען צו נעמען זיך פאַר איבערזעצן קרילאָווס משלים.

די רוסישע אַלטינקע געוועזענע לערערין, די קולטור-טוערין און ביבליאָטעקאַרין פון אונדזער שפּיטאַל (איר נאַמען געדענק איך נישט אָנצורופן) — אַ ליכטיק געשטאַלט, וואָס האָט מיטן בוך געטראָגן פאַר-לייכטערונג און טרױסט דעם קראַנקן רויטאַרמײַער און האָט זיך אין מײן געמיט אָסאַצײַאירט מיט אונדזער שרה-בת-טובים — האָט מיט גרויס פּו אוינגעשאַפן פאַר מיר אַן עקזעמפּליאַר קרילאָווס משלים. זיצנדיק בײַ מײן דינסטלעכן מישל, איך דערוואַרפונג אויף באַזוכער זײ צו באַדינען, צווישן איין שמערונג און דער צווייטער, האָב איך געסאָן מײן איבער-זעצונגס-אַרבעט. פון צײַט צו צײַט פּלעג איך אָפּשמעלן די אַלטע לערערין, זי זאָל מיר דאָ און דאָרט דערקלערן דעם שווערן טעקסט. זי האָט עס גערן געמאַן. אין דער דאָזיקער אַרבעט האָב איך זיך גײסטיק אויסגע-לעבט פאַר יענער שווערער צײַט פון נסיונות. די אַרבעט איז מיר געווען שווער אָבער מײַער, און איך האָב אָנגעהויבן צו פאַנסאַזירן וועגן אַן איבערזעצונג פון אַלע קרילאָווס משלים. אין דעם המישך און קיום פון דער יידישער ליטעראַטור בין איך דעמלט געווען אַזױ זיכער, פונקט ווי אין דעם ענדגילטיקן זיג פון דער רויטער אַרמײַ. איך אַרבעט נישט, הײַסט עס, פאַרן ווינט.

פון באַקענען זיך מיט די יידישע איבערזעצונגען פון קרילאָווס משלים, וואָס זײַנען געמאַכט געוואָרן פאַר מיר, כדי אויף זײַערע דערגרייכונגען און פעלערן זיך צו לערנען, האָט בײַ די דעמלטיקע באַדינגונגען און אויף יענעם אַרט קײן רײד נישט געקאַנט זײן, הגם אין די צײַטונגס-קיאַסקן האָט מען געקאַנט קריגן צו קױפן די ווערק פון די יידישע קלאַסיקער, אָדער פון אַ הײַנטצײַטיקן סאַוועטיש-יידישן שרױבער. איך בין דעריבער אין מײן דאָזיקער אַרבעט געווען אָנגעוויזן בלױז אויף זיך אַלײן. און אַלײן בין איך אַרױסגעגאַנגען פון דער פּאַלגנדיקער הנחה: ביים איבער-זעצן דאַס ווערק פון אַ קלאַסיקער טאָר מען זיך נישט פאַרגינען קײן צו גרויסע פּרױקײט אונטערן אויסרײד פון איבערדיכטונג; מע מוז זיך אומבאַדיגט האַלטן בײַ דער פּאַרעם פון דעם ווערק, בײַ זײן אַרכי-טעקטאַנישן געבײַ; מע דאַרף זיך באַמײען צו האַלשן וואָס נענטער צום אינהאַלט און אַרױנפירן געצווונגענע ענדערונגען בײַ אַ מינימום; די אױדאַמאַטיק פון דער איבערזעצטער שפּראַך דאַרף אָפּגעהײט ווערן אויף אַזױ פּיל, אויף וויפּיל זי לאָזט זיך נאָר פאַרטייטן מיט דער אידאַ-מאַטיק פון דער איבערזעצונגס-שפּראַך; אין דער איבערזעצונג טאָרן נישט

זיין נישט מער און נישט ווייניקער שורות ווי אין טעקסט, הגם אפצו-
הימן די צאל טראפן אין דער שורה איז, דאכט זיך, נישט מעגלעך בנוגע
אזעלכע שפראכן ווי רוסיש און יידיש; קיין שורה טאר נישט האלמני
מער פון פופצן טראפן.

האלטנדיק זיך בוי די דאזיקע כללים, בין איך כמעט מאגמעגלעך
אנגעגאנגען מיט דער ארבעט און די ארבעט איז, צו מיין פרייד, געגאנג-
גען פארויס.

(אויף דעם ארט וויל איך זיך זייער אנטשולדיקן פאר דער ליבער-
רוסישער אלטימסקער קולטור-טוערין און ווויל-טוערין, וועלכער איך
האב זיכער פארשאפט נישט בלויז אומאנגענעמלעכקייטן, נאר אויך א-
טוישט אין דער ערלעכקייט פון דעם מענטשן: ווען איך בין אין יאר
1944 ארויסגעפארן פון אופא קיין מאסקווע, האב איך נישט גובר געווען
אין זיך דעם יצר-הרע און איר נישט אומגעקערט דאס ביכל משלים, וואס
זי האט מיר און איר אידלקייט מיט מי אינגעשאפן. איך וויל האפן,
אז זי האט, אין דער פוינקייט פון איר נשמה, אויסגעזוכט א פארענט-
פערונג פאר מיר, אבער איך בין דאך פשוט באגאנגען א גנבה! אפשר האב
איך פאר דעם באקומען שפעטער א שטראף?).

אין יאר 1945 האב איך אין מאסקווע שרייבער-קלוב פארגעלייענט
אויף א שרייבער-אונט, אינגעארדנט דורך דער יידישער סעקציע, א טייל
פון מיניע איבערעזעצונגען.

נאך מיר האט גענומען א ווארט די קריטיק. דאס איז געווען א
שמויסנדיקע קריטיק. מיין געמיט איז אויסגעקומען דורכצולויפן דורך
א "קאסטרוי", וואס האט ווי געמאן, פארשאפט עגמת-נפש און פארדרוס
און אויסבאהאלטענע פארשעמטקייט. בטבע א שוויגער, האט איך קיין
ווארט זיך צו בארעכטיקן ווי-עס-איז נישט גענומען. אבער טייל חברים
האבן מיך באמוטיקט, איינגעפליכענדיק, אז אייניקע משלים זיינען אפילו
געלונגען איבערגעזעצט.

מיט דער צייט זיינען מיר די קריטישע שמיץ געווען צו רפואה
און גענעזונג. איך האב זיך נאכאמאל גענומען צו די איבערגעזעצטע
משלים, צו מאכן בעסער דאס, וואס איך האב פריער שלעכט געמאכט, צו
פארפולקומער מאכן דאס, וואס איז פריער געווען נישט אין ערגסטן.
אזוי ביזן יאר 1950.

אט די דאזיקע ארבעט, וואס דאטירט פון יאר 1942 אין דעם גרויסן
ראטנפארבאנד ביז אין יאר 1950 אין דעם נייעם דעמאקראטישן פוילן,
וואס איז מיר געגעבן געווארן דאס מיגלעכקייט ארויסצוברענגען זי
צו דער ליכט פון דער עפנטלעכקייט — האב איך איצט צוגעטראגן דעם
יידישן לייענער און דערווארט זיין אפשאצונג.

ווארשע, 31-טן יאנואר, 1950.

אינהאלט:

12—5	אי. א. קרילאוו (ביאגראפיע)
	איוואן אנטרדייעוויטש קרילאוו — פון וו. ג. ביעלינסקי
19—12	(פראגמענטן)
21—19	* * * — פון רעדאקציע

פון דעם ערשטן בוך:

23—21	1. די קראַ און דער פוקס
24—23	2. מוזיקאנטן
26—24	3. די וואַראַנע און די הונ
27—26	4. דאָס שקעטעלע
28—27	5. די וואַנע און דער אָקס
31—28	6. די איבערקלייבערישע בלע
33—31	7. דער פאַרנאָס
34—33	8. דער אַראַקל
36—34	9. דער וואַלף און דאָס וועפּל
38—36	10. מאַלפּעס
39—38	11. דאָס בלויערל
41—39	12. דער אייזל
42—41	13. די מאַלפּע און די ברילן
45—42	14. דער אַדלער און די הינער

פון דעם צווייטן בוך:

48—45	15. די פרעש, וואָס בעטן אויף אַ קיסר
51—48	16. די פעסט אויף חיות

53—51	17.	דינימישע פריינטשאפט
54—53	18.	די חלוקה
56—54	19.	דער וואָלף אויפן הינטרהויף
58—56	20.	דאָס טייכל
59—58	21.	דער פוקס און דאָס מורמלטיר
60—59	22.	די דורכגייער און די הינט
61—60	23.	דאָס ליבעלע און די מערעשקע
64—61	24.	דער לינגער
65—64	25.	דער האָז אויף פאַנג
67—65	26.	דער העכט און דער קאָטער
68—67	27.	דער האָז און דאָס פערלקערנדל
70—68	28.	דער פויער און דער באַטראַק
72—70	29.	אַן אַבאָז
74—72	30.	די יונגע קראָ
75—74	31.	דער העלפאָנט אַלס שופט
77—75	32.	דער אייזל און דער סאַלאָווי

פון דעם דריטן בוך:

80—77	33.	דער אַרענדאַר און דער שוסטער
82—80	34.	דער פויער אין נויט
83—82	35.	דער באַלעבאָס און די מיינ
84—83	36.	דער העלפאָנט און מאַסקע
86—84	37.	דער וואָלף און דאָס וועלפל
87—86	38.	די מאַלפע
89—87	39.	דער זאָק
91—89	40.	דער קאָטער און דער קוכער
93—91	41.	דער לייב און דער קאָמאר
95—93	42.	דער פויער און דער פוקס
97—95	43.	גענחז
98—97	44.	דער חזיר
100—98	45.	די פליג און די פאַסאָזשירן
102—100	46.	דער אַדלער און דער שפּין
103—102	47.	אַ הונט
105—103	48.	דער אַדלער און דער קראָט

פון דעם פערטן בוך:

107—105	דער קווארטעט	.49
109—107	די בלעטער און די וואַרצלען	.50
110—109	דער וואַלף און דער פוקס	.51
111—110	דער פאפיר-שלאַנג	.52
112—111	דער שוואַץ, דער העכט און דער ראַק	.53
113—112	דער שטאַר	.54
115—113	לעמלס קאפּטן	.55
119—115	דער נזיר און דער בער	.56
121—119	בלומען	.57
122—121	דער נייגעריקער	.58
123—122	דער לייב און דער יאָגד	.59
124—123	די פויעררים און דער טויד	.60
126—124	די גוטע פוקסעכע	.61
127—126	אַ דאָרפישע אסיפה	.62

פון דעם פינפטן בוך:

129—127	לויס פיש-וויד	.63
130—129	די מויז און דער עכבר	.64
131—130	דער זיסיקס און די טויב	.65
132—131	דער שטיין און דער וואַרעם	.66
133—132	דער בער ביי די בינען	.67
134—133	דער שפּונגל און די מאַלפע	.68
135—134	דער קאָמאָד און דער פאַסטעך	.69
136—135	דער פויער און דער טויט	.70
137—136	דער פויער און די האַק	.71
139—137	אַ הונט, אַ מענטש, אַ קאץ און אַ פאַלק	.72
140—139	האַפּן	.73
141—140	דער העלפּאַנט אין נאָד	.74
142—141	אַ כמאָרע	.75
144—142	דער רכילותניק און די שלאַנג	.76
146—144	פאַרטונע און דער בעמלער	.77
147—146	די פראַש און יופיטער	.78
149—147	דער פוקס דער בוימייסטער	.79
151—149	אַ בלבל	.80

פון דעם זעקסטן בוך:

152—151	דער וואָלף און די פאסטעכער	.81
154—152	דאָס האַרדקעמל	.82
155—154	דער קאַרנער און די הונ	.83
156—155	צוויי פעסער	.84
157—156	אפעלעס און דאָס אימזעלע	.85
159—157	א יענער	.86
160—159	דער אימזל און דער פויער	.87
161—160	דער וואָלף און דער באַטשאַן	.88
163—161	די מוהאַשקע	.89
165—163	דער פאסטעך און דער ים	.90
166—165	דער פויער און די שלאַנג	.91
167—166	דער פוקס און די וויינטרויבן	.92
169—167	דער בער אין פאַנגדנעץ	.93
171—169	דאָס יינגל און דער וואָרעם	.94
172—171	א לוויה	.95
175—173	דער אַרבעטזאַמער בער	.96

פון דעם זיבעטן בוך:

178—175	דער ראַט פון די מיין	.97
180—179	דער מילנער	.98
181—180	דער פאַרשווענדער און די שוואַלב	.99
182—181	דער פויער און די שלאַנג	.100
183—182	דער חזיר אונטערן דעמב	.101
185—183	דער שפיין און די בין	.102
186—185	די פוקסעכע און דאָס אימזל	.103
188—186	די פליג און די בין	.104
189—188	די שלאַנג און די לאַם	.105
191—189	צוויי הינט	.106
193—191	די קאץ און דער סאַלאַוויי	.107
195—193	דער פישן-טאַנץ	.108

פון דעם אַכטן בוך:

197—195	א לייב אויף דער עלטער	.109
---------	-----------------------	------

199—197	110. דער וועגוריק
200—199	111. די קוקאווע און דער אָדלער
202—200	112. בריטוועם
205—202	113. דער אָרעמער עושר
207—206	114. דער וואַסערפאל און דער קוואַל

פון דעם ניינטן בוך:

209—207	115. דער לייב וואן די מייז
210—209	116. די קוקאווע און דער האָז
213—210	117. דער מאַכטהאַבער
215—213	118. געשטרייפמע ישעפסן
222—215	קאַמענטארן צו די משלים
224—222	נאַכוואָרט

די ווערק פון ל. אליצקי

- „אין אן אַקופירמזן שטעמל“. דערציילונג.
פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע, 1924.
- „אין שיין פון פלאמען“. נאָוועלן.
פארלאג „ב. קלעצקין“ ווילנע—ווארשע, 1927.
- „משלים“.
פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע, 1929.
- „געראנגל“. ראָמאַן אין צוויי בענדער.
פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע, 1932.
- „זון אַנמקעבן“. דערציילונגען.
פארלאג „ציש“ ווארשע, 1933.
- „הונטמאַן“. ראָמאַן.
(אין צוויי אויפלאַגעס). פארלאג „קולטור-ליגע“,
ווארשע 1937.
- „דער מענטש וועט גוט זיין“. משלים.
פארלאג „דאָס נייע לעבן“ לאָדזש, 1947.
- „דורך טויט צום לעבן“. דערציילונגען.
פארלאג „איִקוף“ בוענאַס-אירעס, 1949.
- „משלים-בוך“.
פארלאג „יידיש-בוך“ לאָדזש, 1949.
- „ציגיינער“. דראַמאַטישע פּאַעמע פון א. י. פּוּשקין.
פארלאג „נידערשלעזיע“ וואַרשע, 1949.
- „פון קרילאָווס משלים“.
פארלאג „יידיש-בוך ווארשע, 1950.

ביכער דערשינען אין פארלאג „ידיש בוך“ ביים צ. ק. פון די יידן אין פוילן

1. „מלכות געטאָ“ — נאָוועלאַ פֿון ישעיהו שפּונגעל
2. „דער מענטש וועט גוט זיין“ — משלים פֿון ל. אָליצקי
3. „מיט אַש אויפֿן קאַפּ“ — לידער פֿון א. זאָק
4. „אויף די חורבות“ — פּאָעמע פֿון חיים בראַדע
5. „אַ בוים אין ווינט“ — דערציילונגען פֿון י. אָקרוטני
6. „מלך שאול“ — כיכלישע טראַגעדיע פֿון י. אשענדאָרף
7. „יידן אָן געלע לאַטעס“ — סקיצן פֿון ה. סמאָליאָד
8. „דער אָפּגרונט רוישט“ — לידער פֿון גומע גוטערמאן
9. „אַ ייד צווישן פֿיערדיג“ — פּיעסע פֿון ש. דיאַמאַנט
10. „דורך אַ שאַטן און שיין“ — לידער און פּאָעמען פֿון בינעם העלער
11. „אַ פענצטער צו דער וועלט“ — לידער פֿון פּסח בינעצקי
12. „צו לויטערע ברעגן“ — לידער פֿון רייזל זשיכלינסקי
13. „רואינטו אין זון“ — לידער פֿון קייב מאָרגנטוי
14. „אין אַ פּוסטער שטאָט“ — דערציילונגען פֿון יצחק גוטערמאן
15. „דער וועג פֿון פֿיין“ — דערציילונגען פֿון ד. האָפּנונג
16. „שרייבער און ביכער“ — קריטיק פֿון דוד ספּאָרד
17. „פלעמלעך אין דער נאַכט“ — לידער פֿון לייבל קופּערשמיד

18. „משלים'בוד" — פון 5. אליצקי
19. „ידישע שרייבער אין דער היים" — עסייען פון אפרים קאנאנאווסקי
20. „דער מענטש האָט געזיגט" — א כראָניק פון א. גאָזשאַנסקי
21. „און געוואָרן איז ליכט" — לידער פון י. שפּיגעל
22. „פּרילינג אין פּוילן — לידער פון בינעם העלער
23. „די יידישע ליטעראַטור ביז די קלאַסיקער" — פון ש. לאַסטיק
24. „די יידישע סראָגעדיע אין דער פּוילישער ליטעראַטור" פון כ. מאַרק.
25. „פון קרילאָוס משלים" — 5. אליצקי.

אין דרוק:

„אַלמאַנאַך פון דער מאָדערנער פּוילישער ליטעראַטור", א. אַנד.

רעדאַקטאָרן פון פּאַרלאַג:

ד. ספּאַרד

5. אליצקי